

אתרוקים

טונים ותוכן של הורים אוהבים

טכות תשפ"ד

מצוקה לגליון מספר 517

סיפור קואיקס
תקש!

מצוקה למגזין
"טועמיה"

פנים מאידות 8 ירושלים

טל' 02-500-4569

So25004569@Gmail.com

שפיד
דפוס
מהיר
ומתקדם

ילד קטן וחבלבל

"ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויר את המצרי ויטמנהו..."
 "ויאמר... הלהרגני אתה אמר פאָטער הרגת את המצרי וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" (שמות ב' יב-יד)

"שמעתי מה ארע, אל תקח ללב", נסה סבא להרגיע את איציק.

"אבל הייתי טפש כל כך..."

"קשה לדעת עד כמה נתן לסמוך על ילד קטן, אף עצוב הרבה יותר פְּטוּעִים בְּפוּנוּ הַהַפּוּז, טעו סבא. 'למשל, פאָטער ילד קטן מזעיק עזרה, ומזלזלים בו, ובסוף מתברר שההתרעה הייתה נכונה. האם דבר כזה לא נורא יותר?"

"הנה", אמר סבא, כְּשֶׁרָאָה שְׁאִיצִיק אִינוּ נִרְגָע, "ראה דגמה למישהו שְׁטָעָה בְּפוּנוּ הַהַפּוּז. הוא לא חשב את כחו של ילד קטן לפַּרְסֵם דְּבָרִים קְרִיטִיִּים."

"מי זה היה?" התעוררה סקרנותו של איציק, מישהו מפרשת השבוע? הוא לא נזכר בשום דבר כזה..."

"משה רבנו" הפתיע סבא, "לפני שהרג את המצרי, כתוב שמשה הביט כה וכה, וירא כי אין איש - ורק אז הרגו. אולם, לאחר מכן התברר שהמקרה של הריגת המצרי התפרסם, ומשה רבנו אמר 'אכן נודע הדבר'."

שואלים בעלי התוספות, אם משה בִּדְקָה, ולא היה שם איש, כיצד נודע הדבר לבסוף? ואת התשובה הם מוצאים בסופי התבות: אֶלְוֹ נִוְדָע הַדָּבָר - סופי תבות 'נער'. 'איש' לא היה שם - אבל 'נער' קטן היה. משה רבנו לא חשש שמא הנער יספר את הדברים, אבל הוא פו ספר.

אכן, ילדים קטנים עלולים לבלבל אין לסמוך בקלות על כל דבר שהם אומרים - אבל עם זאת, צריך להזהר שלא לזלזל בהם יותר מדי.

ואתה זכית חנם לשמע פרוש פחות ידוע על פסוקי הפרשה..."

דבר, ושב עמו לחידר כדי לבדק אולי יענקי נגדל שם.

השעה לא הייתה פנויה לפטופטים. איציק מהר לחפש במקומות נוספים, אף לשווא.

בדרך הביתה הבחין לפתע באמו של יענקי. הוא הסס קצת לפני שישאל: "איך החפושים? האם התחדש משהו?"

לתדהמתו, שאלה האם: "חפושים? אילו חפושים?"

"יענקי..."

"מה פרוש? יענקי נמצא בבית! האם מהרה במדרגות אל הבית, שם קראה בשמו של יענקי, וזה מהר אל הדלת.

"למה חשבת שהוא לא בבית?" התפלגה האם.

"כל השכונה מדברת", גמגם איציק.

עד מהרה התקבצו המחפשים, וחיש קל הגיעו למקור השמועה; היה זה איציק בעצמו. הוא שדפק ושמע מצביקי הקטן שאחיו נעדר.

"צביקי, אמרת שיענקי נעדר?"

ואז, בבת אחת פרצו יענקי ואמו בצחוק. "אוי, זה הציון... אצלנו, מי שעומד במטלה שלו בעזרה בבית, מקבל 'טוב' או 'מצין', ובמקרים מיוחדים מקבלים 'נהדר'. צביקי פשוט ספר לאיציק על הציון המיוחד שיענקי קבל היום."

איציק לא ידע היכן לטמון את פניו, פאָטער קלט הקהל את אשר ארע.

"טעות של איציק", שמע אנשים מבהירים זה לזה. הם לא באו אליו בטענות, אף הוא חש מבויש ונכלם.

בפנים משפלות נכנס הביתה, שם כתב את הפתק: "אני בעזרת הנשים בבית הכנסת, נא לא לדאג לי", כשהוא מבקש לברך ולהסתגר במקום עד שיירגעו הרוחות.

והנה, בדיוק פאָטער בקש לצאת - נכנס בדלת סבא והושע.

'אני בעזרת הנשים בבית הכנסת, נא לא לדאג לי' - פה כתב איציק בפתק שהשאיר על השלחן. איציק נהג באחריות. הוא ידע היטב מה פרוש הדבר לדאג לילד שנועדר. מצד שני, לא מסגל היה להמצא עכשו בבית או להסתובב ברחבי השכונה... לא אחרי מה שקרה היום בצבירים.

לפני שלש שעות הוא דפק על דלת ביתו של חברו יענקי, כדי לקרא לו לרכב יחד באופנים.

"יענקי נעדר???" נבהל איציק לשמע, "אוי ואבוי! מתי מה בדיוק קרה?" נסה להתעניין, אבל מי שטענן אותו היה צביקי, אחיו הקטן של יענקי, שלא ידע לפרט.

איציק החליט לעשות מעשה. כשמישהו נעדר - מחפשים אחריו! ואיציק מהר קדם כל לבית הכנסת החדש. לא פעם שמע מיענקי על רצונו ללכת לשם, לעין באוצר הספרים הענק.

השכונה מחפשת אחר נעלם ואיציק שלנו בוש ונכלם

"לאן זה?" שאלה אמה שפגשה אותו בחדר המדרגות.

"יענקי נעדר, מחפשים אותו. חשבת ששאלו הוא בבית הכנסת שבקצה השכונה."

איציק רץ בצביר, מעדכן בדרך עוד שני חברים ושולח אותם לחפושים נוספים. כשהגיע לבית הכנסת, נגזזה תקותו. יענקי לא היה שם.

בדרך חזרה הביתה, פגש שני חברים נוספים. השניים זכרו שבמסע יענקי היה. כנראה נעלם אחר כך. משלחת של חברי הכתה נשלחה לחפש בבתי כנסת נוספים, ומוטי ספר שהוא פגש את הרבה, שלא ידע

ואלה תולדות

רבי שמואל אהרן יודלביץ בן רבי שבתי

נפטר בי"ד בטבת תשל"ט

חתנו של רבי אריה לוי, חבר את הספרים: 'מעיל שמואל', 'החשמל על פי ההלכה', פרסם מאמרים תורניים רבים. שמש פראש כולל מהרי"ל בירושלים והרביץ תורה בישיבות 'עץ חיים' ונובהרדוק.

השעון והברכה

הבן מפיר היטב את אביו הגדול. הוא משתומם, אף מבין יפה שישנה סבה לשאלה המוזרה. הוא מתכופף אל תיק הצד שלו, מתבלבל מעט בין הכיסים, אף מצליח למצוא שם שעון יד יקר ואיכותי. הוא מגיש אותו לאבא, מתנה אותו קנה במיוחד בשבילו בחוץ לארץ!

ר' שמואל אהרן מחזיק את השעון בידו, ואז - עוצם את עיניו ומברך בקול: "ברוך אתה ה'... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". "אמן", עונים הכל.

"אה, סבא!" נעתק אחד הנכדים ממקומו, והסבא כבר מחיך, פונה אליו כדי לשמע את שאלתו.

"בשביל זה היה סבא צריך את הפרי?" כבר אתמול שלח אותו סבא לנסות לרכש בעבורו פרי חדש. הנכד חפץ בשוק, בחגיגות הפרות, ולבסוף, לאחר מאמצים גלה פרי חדש שכבר זמן רב לא נאכל בפית.

לבקשת הסבא הביא אותו עמו ברכב, אף כשציצאו לאולם קבלת הפנים - שכח אותו

ספרו של הרב יודלביץ

במכוננית...

"אבא", שואל אחד מבני המשפחה, "הרי מתר לברך 'שהחיינו' כאשר פוגשים אדם שלא ראינו תקופה ארכה! למה היה צריך בפרט או בחפץ חדש?" "משום שיש דעה בשלחן ערוך", מסביר ר' שמואל אהרן לסובבים, "שאם ישנו קשר מכתבים במשך תקופת הפרדה, לא יברך שהחיינו..."

"ולכן סבא שלח אותי לקנות פרי בשביל 'שהחיינו', כך שהוא יוכל לצאת ידי כל הדעות!" הסביר הנכד. אין לו ספק, סבא שלו לא ינוח עד שכל פרט יעשה כפי שעליו להעשות. ירא שמים מרבים, מדקדק גדול בהלכה, משחר ילדותו, הרבה לפני שהרביץ תורה וחבר ספרי הלכה, "רק שאני... שכחתי את הפרי החדש ברכב".

אנשים באים והולכים, מזודות לרב, תיקים בכל הגדלים, פקידים ודלפקים - כן נראה נמל התעופה. רבי שמואל אהרן יודלביץ ממתין גם הוא בחברת כמה בני משפחה לבנו, שאמור לנחת בארץ אחרי שהות ארכה בארץ נכר.

הדקות חולפות. הודעות נשמעות ברקע, האנשים מציצים בשעונים. ואז, לאחר המתנה ארכה - מגיע גם תורם להתרגש. הנה, בעוד דקות מספר יופיע הבן - האח אותו לא ראו זמן כה רב.

זהו ענין של דקות אקדויות ממש. אנשים שנתחו באתו מטוס כבר חולפים דרך המעבר המוביל מן הטרמין. ולפתע פונה רבי שמואל אהרן יודלביץ לאחור וממתיק סוד עם אחד מנכדיו.

"הוי!" מחויר הנכד, "שכחתי אותו ברכב. הנה, אני כבר קופץ החוצה ומביא אותו... רק אקח את המפתחות מאבא שלי!" "לא", חותר ר' שמואל אהרן. דמותו של הבן השב ממרחקים נראית הולכת וקרבה מרחוק, "היה בסדר. הכל בסדר", הוא מרגיע את הנכד.

חולפים רגעים אקדוים, והנה הבן לידם. ר' שמואל אהרן, ראש המשפחה הצדיק, שירושלים כלה מפירה, נגש אליו ראשון מבטיהם של האב ובנו נפגשים בהתרגשות עזה, אף - - - במקום ברכת שלום לבבית, ולחיצת יד, שואל ר' שמואל אהרן את הבן: "שמא הבאת לי משהו מחוץ לארץ?" "מ...מה?"

"משהו, בטח קנית לי משהו!" "א... כן, שעון", הוא באמת קנה. בטח. רק למה זה כל כך חשוב עכשו, לפני שהוא אמר לאבא שלום בכלל? הוא כה נרגש לפגוש את כלם אחרי פרדה ארכה, ואבא שואל על מתנות?

"תוכל לתת לי את השעון עכשו?" קוטעת שאלתו של האב הצדיק את הרהורי.

סיפורים נפלאים לילדים

פַּרְשַׁת שְׁמוֹת

"הָבָה נִתְחַכְמָה לוי" (א, י)

לְקַחֶם הַקֹּדֶשֶׁת לוי זי"ע וְנִכְנַס לְבַיִת מִדְרָשׁוֹ
וּפָתַח אֶת אַרְוֶן הַקֹּדֶשׁ כְּשֶׁשְׁעָרוֹת זָקְנוּ בַּיָּדָיו
וּמְלִיצָה בָּפֶה קָדְשׁוֹ, שְׁאַפְלוּ אִישׁ פְּשׁוּט בּוֹר
וְעַם הָאָרֶץ, שְׁסַפְקָתִי לוֹ אֶת כָּל צְרָכָיו,
וְהִבְטִיחַ לִשְׁמַע בְּקוֹלִי, עִם כָּל זֹאת לֹא הִסְכִּים
בְּשׁוֹם אַפֶּן לְעֵבֵר עַל דַּת תּוֹה"ק.

וּבְזֶה פָּרְשׁוֹ אֶת הַפְּסוּק 'הִיָּה אַתָּה לְעַם מוֹל
הָאֱלֹקִים וְהִבְאֵת אֶתָּה אֶת הַדְּבָרִים אֶל
הָאֱלֹקִים' (שְׁמוֹת יח, יט), שְׁתֹּאמַר לְעַם
דְּבָרִים שֶׁהֵם "מוֹל" הָאֱלֹקִים, כְּלוֹמַר
בְּהַתְנַגְּדוֹת לְאֱלֹקִים, וְתִרְאֶה אִיךָ שֶׁהֵם יִתְנַגְּדוּ
אֵלָיךְ, וְאִזּוֹ וְהִבְאֵת אֶת הַדְּבָרִים אֶל הָאֱלֹקִים
בְּמְלִיצָה יִשְׁרָה עַל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל.

(שְׁאֲרִית מְנַחֵם)

"וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה... וַיִּרְא בְּסִבְלָתָם" (ב, יא)

הָיָה זֶה עָרַב יוֹם הַכַּפּוֹרִים, וְ"הַסַּבָּא
מִנּוּבְהֶרְדוּק" ר' יוֹסֵף יוּזֵל הוֹרּוּבִיץ נִקְלַע
בְּדַרְכּוֹ לְעִירָה קִטְנָה.

לְקִרְאֵת עָרַב, בְּפָרוֹס הַיּוֹם הַקֹּדֶשׁ, הִגִּיעַ ר'

מִעֲשֵׂה שְׁהִיָּה אֶצֶל בַּעַל הַקֹּדֶשֶׁת לוי זצ"ל
שֶׁהִתְנַה עִם עֲנֵי מְדַכָּא פְּשׁוּט וְבוֹר שֶׁהוּא
יִפְרִינֵס אוֹתוֹ וַיִּדְאָג לְכָל צְרָכָיו, רַק בְּתַנְאֵי
שֶׁהוּא יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹ וַיַּעֲשֵׂה כְּכָל אֲשֶׁר יִצְוֶהוּ,
וְהַנִּ"ל הִבְטִיחַ לוֹ.

בְּעָרַב יוֹם הַכַּפּוֹרִים לִפְנֵי כְּנִיסַת הַיּוֹם הַקֹּדֶשׁ
קָרָא אוֹתוֹ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ הֲלֹא נִדְוַע לָךְ שִׁישׁ
לָנוּ הַסַּכָּם, וְהִנֵּה אָנִי אֶת שְׁלֵי קִימַתִּי, עֲכָשׁוּ
עֲלֶיךָ לְקִיָּם הַבְּטָחָתְךָ וְלִשְׁמַע בְּקוֹלִי לְכָל אֲשֶׁר
אֶצְוֶה.

וּבַעוֹדֶם מִדְּבָרִים, צָוָה עָלָיו לְלַכֵּת וְלְעֵבֵר עַל
דַּת הַתּוֹרָה וּלְהִמִּיר אֶת דָּתוֹ.

הָאִישׁ סָרַב בְּתַקְפָּה, וּבַעַל הַקֹּדֶשֶׁת לוי זצ"ל
הִפְצִיר בּוֹ וַיִּגְזַר בּוֹ שִׁישְׁמַע לְקוֹלוֹ כְּפִי שֶׁהִתְנֶה
בִּינְיָהֵם, עַד שֶׁבְּתוֹךְ דִּין וּדְבָרִים, הִעֲנִי מִתּוֹךְ
רַב צַעַר שֶׁהִפְצִירוֹ לְעֵבֵר ח"ו עַל דַּת תּוֹה"ק,
תָּפַס בְּזָקְנוֹ שֶׁל בַּעַל הַקֹּדֶשֶׁת לוי, וְנִתְלָשׁוּ
כְּמָה שְׁעָרוֹת.

לְעִי"נ הַרְה"צ

ר' פִּנְחָס בֵּן ר' בְּנִימִין בִּינוֹשׁ רוֹזֵנְבוֹיִם זְצוּק"ל

כ"ו בְּנִיסָן תשע"ז

מספר על מרן החפץ חיים וצ"ל שהגיע אליו אברך ושאל אם יש לו משרה בעבורו, מפני שמצבו דחוק.

אמר לו החפץ חיים: בכפר פלוני מחפשים רב שיאמר שם דרשות בשבת.

הלך האברך לאותו כפר וסכם אתם שבמשך כל שבת הוא ידרש במשך שלוש שעות, שעה אחת ידרש בתורה, שעה במשנה, ושעה בהלכה, וכך היה.

לאחר זמן מה החליט הרב לערוך להם מבחן, וראה שאף אחד לא הבין ולא זכר מכל מה שלמד ודרש.

הלך לחפץ חיים וטען: 'חבל על הזמן, שהרי אף אחד אינו מבין את דברי, ואני מבזבז את זמני לריק.

שאל אותו החפץ חיים: כמה זמן נמשך השעור?

ג' שעות - ענה האברך.

וכמה אנשים משתתפים בשעורים?

שלוש מאות - השיב האברך.

אמר לו החפץ חיים אני ממש מקנא בך! בזכותך, שלוש מאות יהודים לא מדברים לשון הרע במשך שלוש שעות כל שבת! אשריך! תמשיך, אך על פי שהם לא מבינים.

(נתיבות חיים)

יוזל לבית הכנסת, והנה הבחין באחד המתפללים, שמראהו כשל בן תורה, אלא שלרגליו נעל נעלים.

נעלים ביום הכפורים!? נחרד ר' יוזל, וכבר פנה אל האיש בתוכחה גלויה - מפני מה אינה מוריד את מנעליה כפי הדין?

מפני שאין לי גרבים - השיב היהודי במבוכה - ומתבייש אני לעמד ברגלים חשופות.

לשמע התשובה, לא הסס ר' יוזל, ומהר לפשט את גרביו ולמסרם לאיש, ואלו הוא עצמו התהלך יחף במשך כל יום הכפורים.

לאחר מעשה, נודע הדבר למקרביו של ר' יוזל, ושאלוהו בתמיהה - וכי עדיף יהודי זה ממך, וכי כדי למנע ממנו בושה, היית צריך אתה להתבזות?!

אכן כן - השיב ר' יוזל והוסיף - הן יהודי זה מתגורר באותה עירה, ואלו היו רואים אותו מקריו שם ללא גרבים, היה מתבייש מהם מאד, לעמת זאת, אני הייתי איש זר במקום, אורח ליום אחד, ועל כן לא הייתה לי סבה להצטער ממה שחושבים עלי שם.

(תנועת המוסר)

"אכן נודע הדבר" (ב, יד)

ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין (רש"י)

א גוט שבת

לקבלה במייל: LikutimNiflaim@gmail.com

פרשת שמות, כ"ה בטבת תשפ"ד

שבת מברכים חודש שבט. המולד: יום ה' בשעה 8:45 עם 4 חלקים. ראש חודש ביום חמישי.

גיליון מס' 607

שנה 11

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ואלה שמות בני ישראל הבאים (א, א) - גימטריה להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, כדברי רש"י. (הדר התורה)

וישרצו וירבו ויעצמו (ז, א) - כתב רש"י, שהיו יולדות ששה בכרם אחד. ורמז לכה, שיש שש לשונות של רבוי בפסוק. ולמה פרש בן על תבת וישרצו? כי יש בה שש אותיות, ותבת ושרצו בגימטריה ששה, עם הכולל. ועוד רמז, שששלת התבות וישרצו וירבו ויעצמו, פותחות בו ומסתיימות בו, ביחד הן שש אותיות של האות ו', ששה בכרם אחד. (מגדנות וש"ס)

הבה נתחכמה לו פנירבה (א, י) - בגימטריה ויאמר להם אלקים פרו ורבו, לרמז לדברי חז"ל, שפרעה אמר פנירבה ורוח הקדש מבשרתו בן ירבה וכן ירץ. (אוצר חיים)

ותשלח את אמתה (ב, ה) - האותיות שבסדר א"ב אחר תבת אמתה (א-ב, מ-נ, ת-א, ה-ז), הן בגימטריה עם הכולל ששים, לרמז לדברי חז"ל שיהיה התארכה ששים אמה. (מגדנות)

ותקרא שמו משה (ב, י) - משה אותיות השם, כדי לרמז על עבודת השם שעקרה למשות ולחוציא את הרע ולהחזירו למוטב. (מגדנות)

שלחנא בידתשלח (ד, יג) - שלחנא ביד בגימטריה משיח אלה, לרמז על משיח ואלהיו הנביא שיגאלנו. (רבי יהודה החסיד)

ועוד רמז יש כאן לאלהיו ומשיח, שתבת נא ראשי תבות אלהיו נביא, ותבת ביד ראשי תבות דוד בן ישי. (פניני דניאל)

וירכבם עליהחמור (ד, כ) - התבות על החמור בגימטריה משיח, כנאמר בזכריה: "הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב עליהחמור". (שפתי כהן)

כי ביד חזקה ישלח (ו, א) - יום פטירתו של הרמב"ם, חל בפרשת שמות. ורמז לכה, שהיה חי במצרים, שם נפטר, ונקבר בארץ ישראל, וספרו המקראס "משנה תורה" נקרא "היד החזקה". (אור שמואל)

ספורים בפרשה

ואלה שמות בני ישראל (א, א)

חסיד אחד הגיע אל רבי שלמה מרדומסק בעל "תפארת שלמה", ומסר לו פתקה כדי להתברך מפיו. לאחר מכן אמר: "בדברי, פגשתי את אחד ממפרי והוא בקש ממני להזכיר לפני הרבי חולה אחד שזקוק לישועה, אולם מרב טרדה שכחתי את שם החולה ואמו". אמר הרבי: "אם אינך יודע את השמות, איך אוכל להתפלל על החולה? שתק האיש והרבי הרהר מעט ושאל: "אולי כך הוא שם החולה?" התפעל האיש ואמר "כן!" חזר הרבי ושאל: "והאם שם אמו כך וכך הוא?" התפעל האיש יותר ואמר: "כן, נזכרתי, אלו הם השמות!" השתוממו כל העומדים לראות את ראיתו הרוחנית הגדולה של רבם, אך כשראה את תמונתם נענה ואמר: "היודעים אתם מנין יודע אני את שם החולה ואמו? יש לי חמש שמותחיל בפסוק ואלה שמות בני ישראל ושם נמצאים כל השמות של בני ישראל ומצאתי שם גם את השמות של החולה ואמו."

ויהי בירואו המילדת את האלקים (א, א)

ספר רבי זאב דב ציציק בשם זקן מפלג שהפיר את אחד מתלמידיו של ה"קצות החשן" והלה ספר לו ספור זה: "טרם נסעתי לביתי בסוף תקופת הלמודים, נכנסתי אל הקדש פנימה כדי להפריד ממורי ורבי. הביט בי הרב, החזיק בידי והחל לומר בקול מתוק שחדר ללבי את הנאמר בקהלת, 'שמח בחור בילדותו ויטיב לבך בימי בחורותך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך, וכאן הפסיק מעט ולאחר מכן הרים קולו בזעקה, נענע את ידי בחזקה והטעים כל מלה, 'ודע! כי על-פל-אלה יביאך האלהים במשפט!'. סים התלמיד וספר: 'שנים ארבות עברו כבר מאותו יום בו נפרדתי מרבי, אולם הפחד מלעבר אפלו על נדוד של עברה, לא מש ממני עד היום ובאזני מהדהד כל העת קולו של הרבי: 'ודע!'"

ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם (ב, א)

רבי פרוציון ציזלינג התארח פעם בשבת קדש בבית רבי נחום מהורודנא. בליל שבת, חזר האורח לבית מארחו והמתין זמן רב, עד שרבי נחום חזר. התברר, כי פלגת חילים יהודים הגיעה אל העיר, ורבי נחום לא נח עד שכל אחד מהם מצא אכסניה נוחה לשבת. כשהגיע לביתו וראה שאורחו ובני הבית עדיין לא קדשו, הצטער רבי נחום מאד. באמצע הסעודה פנה לאורחו כדי לפיסו ואמר: "בוא ואספר לך כיצד היה נוחג רבי אלכסנדר זיסקינד בעל "יסוד ושרש העבודה", שהיה תושב עירנו בדור הקודם. דרבו היתה לטבל בערב שבת קדש, ולאחר מכן היה לובש בגדי לבן, נכנס אל בית הפנסת וקורא בהתלהבות ובדבקות את שיר השירים מתוך מגלה פשרה. קבלה לנו מאבותינו, כי באותה שעה היו מלאכי מעלה פוסקים מלומר שירה, והיו מתקבצים ובאים להורודנא כדי להקשיב לנעימת קריאת שיר השירים על ידי הצדיק הלזה. אולם, כל זה היה בדורות הקודמים, כאשר לא היה מטל עלינו לארץ אנשי צבא יהודים. אבל בדורנו, בטוח אני שאילו היה רואה זאת אותו צדיק, גם הוא היה מניח את אמירת שיר השירים ומזדרז למצא מקום לסעודה ולינה לכל חיל יהודי הזקוק לכך."

לקבלת הגיליון דוא"ל: 5806777@gmail.com

המתנה הנפלאה ביותר! הפצ"ת ועד הפצת תורה "שבת טיש" ו"מידות טיש"

זמני השבת פרשת שמות - ירושלים הדלה"נ 4.13 צאת השבת 5.29 רבנו תם 6.07

היה היה

בי כבד־פה וכבד לשון אנכי?

הורי הפלה עמדו נבוכים על פתח ביתו של רבי יוסף חיים זונגפלד, רבה הנערץ והפקח של ירושלים. עוד הם עומדים במבוכתם ואינם יודעים אם להפגם אל הרב כדי להשיח את אשר על לבם וכיצד עליהם לפתח בדברים, וכבר הזמין רבי חיים אחר כבוד פנימה, כבד לשבת והרגיע את רוחם הסוערת. היה זה שבועות מספר לאחר שבתם פלילת המעלות, באה בברית הארושין עם אחד מבחירי העלווים שבירושלים, באשר רבי חיים בעצמו היה מיוזמי השדוד המצלח.

עתה ישבו הורי הפלה לפניו והשיחו את אשר לבם: "הגיעה לאזננו שמועה, כי לאחרונה החל החתן לגמגם בלשונו והוא מתקשה בדבורו. זמן החתונה כבר מתקרב והפלה אינה רוצה לשמע דבר וחצי דבר ממנו. בושה היא להנשא לאדם שלשונו מגמגמת עליו", כך סכם האב בקצרה את הענין והאם המשיכה אף היא ואמרה: "האמת היא, שכבר בשעה שנפגשנו עם החתן חשדנו בקדו, אך אמרנו בלבנו כי כנראה מרב בושה ואימת הצבור, נוקש הוא בלשונו, אולם עתה שמענו שהפך למגמגם וכבד פה ממש". האם השתתקה, והאב הוסיף: "נודע לנו גם, כי בשבוע האחרון אין החתן מבקר בשיבה והוא מדיר רגליו משם. כנראה מתבייש הוא מחמת מגוממו להופיע בין אנשים, ואין אנו יודעים אנה אנו באים".

רבי חיים האזין לשיחתם בסבלנות והמתין עד שסימו לפרק את אשר לבם. הוא הפיר היטיב את החתן וידע שאין לשמועה כל אחיזה במציאות, ומקורה בידי הולכי רכיל שעינם צרה בשדוד המצלח שהתקדם והיה. לא פעם, עלה החתן העלוי אל ביתו ונשא ונתן עמו בחדשי תורה שהעלה במצודתו, הוא גם ידע את הסבה מדוע אין הבחור מבקר בשיבה. דוד החתן, רבי יוסף שימשלביץ, אחד מגאוני ירושלים, אשר העידו עליו שאם היה נאבד התלמוד מעם ישראל, אפשר היה לכתבו מתדש מפיו של רבי יוסף בכתבו ובלשונו, חלה לא עלינו במחלת עינים, שהיתה אז מצויה מאד בירושלים, והחתן התנדב ללמד עמו בעל פה עד שישוב לאיתנו.

רבי חיים ידע כל זאת ואף הסביר את הדברים להורי הפלה, אלא שעדין לא נמצאה עצה ביצד לשכנע את הפלה בצדקת הדברים. גזרה היא ללשון הרע שתתקבל על הלב, וקשה לעקר את הדברים מלבה של הפלה, אלא אם כן יוכיחו לה שאין החתן מגמגם כלל בלשונו. אך ביצד עושים זאת בלי לביש את פניו של החתן? ביצד אפשר להוכיח לפלה כי שקר כפי המלעיזים ולשונו של החתן צחה וברורה, ללא שום מכשול?

שקע רבי חיים בהרהורים ולבסוף אמר להורים: "שובו אלי מחר, ובעזרת ה' אשיב לכם דבר מה לעשות". אך ההורים לא ששו על דברי הרב ואמרו: "מדוע מעכבנו הרב בענין פה נחוי? הרי לא נוכל לעצם עין כל היללה מרב הרהר ודאגה!" אך רבי חיים מהר להרגיעם ואמר: "לא התפנתה חלילה לדחות אתכם בקש, אלא שעדין לא התפללתי תפלת ערבית, בה אנו מבקשים לתקננו בעצה טובה מלפניך. רצוני לילה אפוא להתפלל ולבקש מהקב"ה שיחוננו אותי בעצה טובה, כדי למצא מוצא מן הסבך".

למחרת בשעה הנקובה, הופיעו המחמתים שוב בבית רבי חיים ועיניהם טרוטות מכבי ודאגה. רבי חיים מכניסם אחר כבוד לביתו, וכשחיוו גזול על פניו הוא אומר להם: "הפלה ודאי עומדת עדין על דעתה ורוצה הוכחה ברורה פי השמועה אינה נכונה. יש לי בשבילכם עצה נפלאה, כדי להוכיח זאת. תתפשש נא בתכם בערבית בלבד, תלך אל ביתו של רבי יוסף שימשלביץ ושם תשפיר את עצמה לסייע לבעלת הבית בכביסת הפגדים. במהלך העבודה (שנמשכה באותם ימים יום תמים, בהעדר מכוונת בביסה), תוכל הפלה להאזין ללמוד החתן עם דודו, ותשמד מקרוב על דבורו הברור והקולח".

עצתו המחכמת של הרב מצאה חן בעיני ההורים, וכבר למחרת עמדה הפלה כשהיא מחפשת בערבית משלכות, כשהיא מתדפקת על דלת ביתה של משפחת שימשלביץ. מהר מאד השתתה עם רעייתו של רבי יוסף על המקרה, ובמשך שעות ארוכות ישבה ומרקה את הפגדים, כשאזניה כרויות כל העת אל קול הלמוד הנשמע בבית. הנה היא שומעת את בעלה לעתיד עוסק בתורה בהתמדה עם דודו, וקול דבורו צלול וברור, לשונו צחה ונהירה, אין פרוץ ואין יוצאת ואין צנחה.

ששה שבועות לאחר מכן, התקיימה שמחת החתונה, באשר שני הצדדים כבדו את רבי חיים בסדור הקדושין ואמירת סדר הברכות תחת החפה. רק מעטים מבין הנוכחים ידעו ביצד הצליח רבי חיים ברב פקחותו להעמיד על מכונו את הבית החדש, אשר ממנו יצאה משפחה מפארת מגני ירושלים.

את פרטי הספור, העלה דודו של החתן, רבי יוסף שימשלביץ בעצמו, על מכתב ששלח לרבה של לודש רבי גרשון שטרן בעל "ילקוט הגרשוני", והלה נענה ואמר: "אכן צדק רבי חיים זונגפלד, באשר אמר לנו כי עדיפותו של רב בירושלים, הוא רק ביותרון שכלו ובפקחותו".

מאורות

הרב הקדוש רבי **אברהם חיים מזלוטשוב** זצ"ל ליום ההולכת כ"ו טבת תקע"ו

אדם גדול בתורה ובחסידות, והיה שוהה בתפלתו כמעט רבו של יום, והיה עסקן גדול בצדקות וגמילות חסדים ורבים השיב מעון, והיה יודע בתעלומות חקמה וסתרי תורה, והרבה תורה קבל מרבו הגאון החסיד המפרסם רבי שמלקא מזיקלשבורג, כך כתב עליו רבי אפרים זלמן מרגליות בהקדמה לספרו "ארח לחיים". נולד בשנת ת"ק לערך, לאביו רבי גדליה ב"ר בנימין וולף ראב"ד זולקובה, שעמד לימיו רבי יהונתן איגשיוץ כפוזבא "לחת העדת". בצעירותו נשא את בת רבי פינחס הלוי הורוויץ בעל הפלג"ה, וכל בנייהם שנולדו מתו כטנטותם והוא נותר ערירי עד יום מותו. בזוג שני נשא את בת רבי יששכר דב"ר מזלוטשוב בעל "בת עיני" ו"מבשר צדק" מתלמידי המידד ממזריטש, והשתקע בעיר חותנו שם גדל את בן אשתו, רבי יוסף עזריאל. תחלה נמנע מלהנות מכתרה של תורה והתפרנס מבית מוידה שאשתו נהלה, אולם לאחר עליית חותנו לארץ הקודש מלא את מקומו ברבנות זלוטשוב.

מפרסם היה במעשיו הטובים בין אדם למקום ובין אדם לחברו, אולם העניע את מעשיו ונהג בענינה ובשפלות. פעם שאל את רבו רבי שמלקא, כיצד אפשר לאהב רשע שמרשיע לפני המקום? ונענה: הרי נשמת כל אדם חלק אלוך ממעל, ויש לו לעורר רחמים בלבד על יהודי שבה נלכד ברשת היצר הרע. חוץ מספרו "ארח לחיים" על התורה, נדפסו ממנו גם ספרי "פרי חיים", על אבות ועל הגדה של פסח.

יוסיף דעת

שמו של האדם הוא חלק מנשמתו, ולכן שינה פרעה את שמות המיילדות לשפחה ופועה כדי לשנות את תכונותיהן, וכן מובא בדעת זקנים שבתורה בת פרעה היתה נביאה וקראה לו משה על שם העתיד. מסיבה זו, מתעורר האדם בשנתו כאשר קוראים בשמו, מפני שהוא חלק מנשמו שנמצאת עליו גם בשנתו. השם מראה את מהותו של האדם ומן השמים מסבבים לאביו לדעת את העתיד להיות עם בנו. התנא רבי מאיר היה בודק את שם האדם וכל פי זה היה שופט את התנהגותו, וידוע הסיפור עם 'כידור' שאמר עליו רבי מאיר "פי דור תהפלת פהו". מסיבה זו נהגו להקפיד שלא לקרוא על שם אדם שלא הלך בדרך ישרה, או על אדם שלא הצליח במעשיו, כדי שלא יתעורר מזלו הביש על הנקרא בשמו. וכן מובא במדרש בראשית רבה: "שמעת מימין אדם קורא שם בנו פרעה, סיסרא, סנחריב? אלא אברהם, יצחק, יעקב, ראובן, שמעון". יש אומרים, שאין לקרוא בשם ישעיהו שהנביא נהרג בידי נכדו מנשה, אלא ישעיה בלי וא". כתב החיד"א, שלא מצינו בתנאים שבמשנה ובברייתא תנא ששמו אברהם, ואפילו כאמורים נמצא רק אחד בשם אברהם. השם יצחק לא מופיע אצל התנאים, רק בזהר ובבריייתא, וכן נזכר בתקופת האמוראים. השם יעקב מוזכר גם במשנה, ובשמות אלו החלו להשתמש בעיקר מתקופת הגאונים. השם משה לא מוזכר כלל בתקופת התנאים והאמוראים, רק מובא בגמרא בראשית שהיה אדם בשם משה בר עזרי. וכן כתב החיד"א, שלכן אמרו מהלך הרמב"ם "ממשה ועד משה לא קם כמשה", כי מימות משה רבנו לא קם תנא ואמורא וגדול בישראל בשם משה. במדרש מובא, שאבותינו הראשונים אשר שימשו ברוח הקודש קראו שם לבניהם על שם המאורע, ואנו שאין לנו רוח הקודש, קוראים בשם אבותינו. בספרי האחרונים נכתב נגד המנהג שפשה לאחרונה, לקרוא לבן ובת בשם דומה, וזכר לדבר יש מאיסו "לאייהה כליגבר עליאשה וגו'", ויש חשש ממכשול שמא יתחלפו.

מטעים

שמות בני ישראל הבהאים מצרימה (א.כ.)
 תבת מצרימה באתנהתא - טעים מפסיק, ואחר כך
 מקשיף הפסוק את יעקב איש וביתו באו. כי יוסף
 ושני בניו נמנים במנין שבועים נפש, אך שלא באו
 למצרים אלא היו בה קדם לבן. (מטעמי מרדכי)

ויהי בלניש (ה.כ.)
 בטעמי רביעי תביר, על פי דברי הגמרא שבו ארץ
 ישראל חשבו שבועים שבועים בחוץ לארץ, והעולה
 לארץ ישראל נחשב כארבעה שבועים. מכאן שייעקב ובניו
 היו נחשבים פי ארבעה משבועים נפש, אך כשידדו
 למצרים נשפרה דוגמתם (דוגמת תביר) של פי
 ארבעה וגו' וזהו אהד. (שמן ראש)

וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא (ו.כ.)
 וכל אחיו במקוה ולבו מנקד בקמץ קטן, אולם וכל
 הדור בטפחה ולבו מנקד בחולס. הסבה להפסקה,
 שלא כל הדור תהא מתו, שהרי שרר בת אשר לא
 מתה ועלתה לגו עדו פחיתה. (אוצרות התורה)

ויבן ערי מסבנות לפרעה (ז.כ.)
 תבת ויבן מטעמת טעים אולא גרש, לרמוז לדברי
 חז"ל שבגלל קשי השעבוד ששעבדו פרעה בבניית
 ערי מסבנות שנבנו על פי תהום והבנינים היו
 נבלעים בארץ, הוציאם הקב"ה לפני זמנם. ולבו
 אולא גרש - הלכו והתגרשו קדם זמנם. (עטרת צבי)

מדגש

את דברי משה "כי כבדפח וכבד לשון אנכי",
 פרשו רב הראשונים בפשוטו, שמשח התקשה
 דבדודו, ומביאים את המדרש המפרסם שבקטנות
 כשישב על ברכי פרעה ונטל בתרו, בקש לבדוק
 והניח לפניו זהב ונחלים לוחשות, ומשה רצה
 לקחת את הזהב אלא שהמלאך דהפו אל הנחלים
 וכשאצבעותיו נכוו, הכניסן לפניו ונעשה כבד פח.
 אולם הרשבים מפרש: "איני בקו בלשון מצרים
 בחתיה לשון, כי בקטנותי ברחתי משם ועתה אני
 בן שמונים. וכי אפשר נביא אשר ידעו ה' פנים אל
 פנים וקבל תורה מידו לידו, היה מנמנם בלשוןו?
 ומסים: "ואין דבר זה (המדרש) בדברי התנאים
 והאמוראים, ואין לחוש לספרים החיצונים". רבנו
 הגאון כתב, שמשח התקשה באתיות השנים
 זרש"ץ ולבו אמר "כבד פח", וגם באתיות
 דטל"ת של הלשון ולבו אמר "כבד לשון".

ממלה

יהודי אהד, שהיה מטפל בבנים רבים וכיסו ריק, אמר
 פעם: "ידועים דברי חז"ל שבני ישראל התרבו
 במצרים, כי היו הנשים יולדות בששה בפרס אהד.
 ונשאלת השאלה, מניו היה להם ממון בשביל לפרנס
 את כל צאצאיהם? אלא שחז"ל ירשו את הפסוק
 'ובכל מאדך' - בכל ממונה, ולבו התברכו בני ישראל
 ואמר בהם "ויבנו ויעצמו במאד מאד", שלא רק
 זועם התרבה, אלא גם כספם נעשה רב ועצום יחד
 עם הילדים. סים האישי: "אולם אצלי התקומה רק
 תחלת הברכה, פרו וישרצו וירבו ויעצמו, אך
 ממתין אני להמשך הברכה: "במאד מאד ותמלא..."

שבת אחת, התאכסן רבי ישראל סלנטר בעיר קינן. בשבת זו, חל יום בר המצוה של אחד
 מילדי הקהלה, שהתכונן תקופה ארבה לקריאת המפטיר וההפטרה פנהוג. בסופו של דבר,
 לא נקרא הילד לעלות לתורה, ובמקומו הזמן אחד המתפללים למפטיר. לאחר התפילה,
 יצא רבי ישראל לטייל יחד עם הילד שעה ארבה, כדי לשמחו ולהפיג את צערו.

רבי אלחנן ופרמן, חס כל ימיו על זמנו היקר ומעולם לא עסק בשום דבר אלא בתורה
 ומצות. שקידתו בתורה היתה נפלאה פשהוא מנצל כל רגע פנוי ללמוד. תמיד היה
 מתממר ותמה, מדוע התקינו שרובים לקשירת הנעלים, ובכך נגזל ממנו זמן יקר. אולם
 למרות שפה החשיב את הזמן היקר, באשר שמע שבנו של שכנו, ילד קטן בן ארבע, אוסף
 קפסאות ריקות של גפרורים ומשתעשע בהן, לקח זאת רבי אלחנן לתשומת לבו, ובכל
 פעם שהתרוקנה בביתו קפסת גפרורים, היה שומר אותה בעבור הילד, כדי לשמח את לבו.

בשהיה רבי שמחה זיסל זיו מקלם פוסע על הכביש הראשי של עיר מגוריו, אשר נסלל
 בידי אסירי המלך שעבדו עבודת פרך, היה תמיד מעלה על זכרו את סבלותיהם ויסוריהם
 של האסירים האמללים, שצאלצו לעשות את עבודתם בכפיה, והיה תמה: "כיצד אפשר
 לדרך במנוחה במקום זה, אשר בני אדם סבלו בה רבות והשקיעו כאן את דמם וזעת
 אפם?"

במגפת הטיפוס הקשה שהשתוללה בשנת תר"פ, לא הרשה הסבא מנוברדוק לתלמידיו
 הישיבה הצעירים לטפל בחולים, והוא בעצמו טפל בהם ללא לאות. טענתו היתה, שהוא
 בלאו הכי כבר הגיע לשנות שיבה, לעמת התלמידים הצעירים שחיהם לפניהם, ואין להם
 לקרב את קצם חלילה. הרב לא פחל בשום פעלה כדי להיטיב עם החולים, ועמל כמו ידיו
 לנקות את בתיהם כדי למגר את התפשטות הטיפוס. בסופו של דבר, נדבק אף הסבא
 במגפה ומסר את נפשו על מזבח החסד לאלת.

בליל שבת, הגיעה אשה אחת אל ביתו של רבי מאיר מיכל רבינוביץ מוילנא, בעל המאיר
 לעולם, ושאלה בפיה. חשה היא כאב גדול בשניה ומבקשת לדעת, אם מתר לה לטל
 תרופה כדי להרגיע את כאביה. לאחר שהרב עין מעט ולא מצא לה התר, הלכה האשה
 מלפניו בפתי נפש. לאחר שיצאה מביתו, ישב הרב והעמיק בתלמודו, עד שלבסוף מצא לה
 התר כדי להקל מסבלה הרב. מפיון שלא ידע הרב את שמה של השואלת וכתבת מגוריה,
 חזר אותו לילה בכל בתי העיר עד שמצא אותה והודיע לה בשמחה, כי מצא לה התר לטל
 דבר מה על מנת להקל את יסוריה.

רבי נתן אדלר, הזמן פעם לסנדקאות בעיר רחוקה מפרנקפורט. למרות הקר העז והשלימים
 הגבוהים, יצא הרב לדרך על עגלה וסוס נהוג בידי עגלון יהודי. לאחר הברית, הסבו פלם
 לסעדת המצוה ולהפתעתם גלו כי נפקד מקומו של הרב. החלו הנאספים לחפש, ולבסוף
 מצאוהו פשהוא עומד בחוץ ושומר על הסוס והעגלה, עמם הגיע למקום הברית. פנה בעל
 הברית ושאל את הרב: "איזה פנם מצא הרב בבית, שאינו חפץ לסעד יחד עמנו את סעדת
 המצוה?" פיסו רבי נתן והבטיח לו כי לא מצא אצלו שום און, אלא שהעגלון בקש להכנס
 מעט פנימה כדי להתחמם, ורבי נתן עמד במקומו לשמר על הסוס והעגלה, אלא שזה זמן
 רב שהעגלון נכנס הביתה ולא יצא. נכנסו לחפש את העגלון ומצאוהו ישן שנת ישרים ליד
 התנור המוסק, לא הרשה להם רבי נתן להעירו, ונכנס לבית כדי להשתתף בפעדה, רק
 לאחר שאחרים התנדבו לשמר על הסוס והעגלה.

בתקופת גזרת גיוס בנות, התפנסה אספה דחופה בביתו של החזון אי"ש, ואל ביתו עלו בזה
 אחר זה גדולי תורה ועסקנים חשובים, כדי לטכס עצה כיצד לקדם את פני הרעה. בין
 הבאים, נכנס גם אדם מסבן שדעתו לא היתה שפויה עליו והוא חש דחוי בין הבריות.
 כשראהו החזון אי"ש, מיד קם לקראתו, שלב זרועו בזרועו והושיבו לידו בקרוב לכבות.
 מיד צוה להגיש לפניו מיני מזון, והתענין בשלומו ובריאותו, והכל בסבלנות מרבה כאלו
 נשכחה ממנו הסבה אשר למטרותה התכנסו כלם.

רבי יחזקאל שרנא משינובה, היה ידוע פאיש אמת ושנא את השקר בתכלית. פעם, הגיע
 חז"ל לביתו עם בגד שחפר בשביל אחד מנכדי הרבי, ובקש מהילד למד את הבגד. הילד
 שמח מאד למראה הבגד החדש, ולאחר שלבשו לא רצה כבר לפשט אותו. שדלו החז"ט
 והבטיח לו, כי אם יסכים לפשט את הבגד, יתפר לו ביסים יפים ונוחים, והילד הסכים מיד.
 אמר הרבי לחז"ט: "עתה, חזיב אתה לקים את הבטחתך ולתפר לו ביסים, כי איני רוצה
 שתשקר וגם איני רוצה להרגיל את הילד בשקרים".

על משה נאמר "כי מרהמים משיתהו". דומה היה משה למים, כשם שלמים אין צבע עצמי
 כך לא היה למשה רצון עצמי, אלא הכל עשה למען עם ישראל כרצון ה' יתברך (רבי יעקב מאז'ביצא)

עֲרָכִים לְשִׁלְחַן שִׁבְת

טְרִיבִיָּה

לע"נ האישה החשובה מרת דבורה פרומר ע"ה בת ר' אברהם שמואל ז"ל

חידון טרייביה א-ב לפרשת השבוע. שאלות קלות ומאתגרות כדי שכל בני המשפחה יוכלו להשתתף, ליהנות ולהצליח!

דין סביב השלחן

נקמת השדכן

שאלה

ראובן נפגש למטרת נישואין. לבסוף החליטה המשודכת שהם לא מתאימים, ולכן הפסיקה את פגישותיהם, למורת רוחו של ראובן. ראובן החליט לנקום בה. בנוסף לכך, הוא החליט לנקום בבחור נוסף שלדעתו גרם לו עוול. כדי לבצע את נקמתו הציע לבחור הנ"ל להיפגש עם המשודכת האמורה. הוא סיפר לו שהוא כבר הציע להוריה את השידוך, ושהיא מוכנה להיפגש עמו, בעוד שהאמת הייתה שמעולם לא הציע להם את השידוך. הבחור הנ"ל ברר, והסכים להיפגש עמה בבית הוריה, בתאריך ובזמן שראובן הודיע לו שסיכם עם הוריה.

הבחור נקש על דלת ההורים במועד שראובן הודיע לו, ואז נודע לו על התרמית ועל הבושה שגרם לו ראובן. אביה של הבת, שחס על כבודו של הבחור, הכניסו לביתו כאורח, ושוחח עימו ארוכות. כתוצאה משיחתם, האב התפעל ממנו מאוד, והם קבעו למחרת פגישה של הבחור הזה עם בתו. לאחר מספר פגישות שנערכו בין הבחור לבת המדוברת, ובין הורי הצדדים, הם השתדכו למזל טוב.

כעת, ראובן תובע מהצדדים דמי שדכנות. לטענתו, רק בגלל מעשיו נוצרה ההיכרות ביניהם, ומחמת זה התבצע השידוך לבסוף. אולם שני הצדדים מסרבים לשלם לו. עם מי הדין?

תשובה

א. מצד הבת פשיטא שלא מגיעים לשדכן דמי שדכנות, מכיון שהוא לא הציע להם את השידוך ולא דיבר עמם. מאחר ושדכן דינו כפועל שמקבל שכר עבור עבודתו עם הצד שדיבר עמו, לפיכך יכולים הם לומר לו: לאו בעל דברים שלנו אתה.

ב. גם מצד החתן לא מגיע שהרי ראובן שלח את חברו לבית הבחורה, לא על מנת שיצא מכך שידוך, אלא להיפך, כדי שהבחור יתבזה וישלח מבית הבת בבושת פנים, ומזימה זו אכן התבצעה, ונגרמו לבחור ולמשפחת הבת בושה ובזיונות רבים בעת פגישתם הראשונה. אלא שמהשמיים סובבו שממעשה זה ומהבושה הנ"ל יצא בסוף השידוך.

(משפטי התורה בב"ק, סימן כד)

סכום

ראובן לא יקבל מאף צד דמי שדכנות עבור השידוך שנעשה.

מתוך הספר "משפטי התורה" של הרה"ג צבי שפיץ שליט"א

- א אחיו הגדול של משה:
- ב היא הצילה את התינוק הקטן מהיאור:
- ג בנו הבכור של משה:
- ד מה עשה משה כשהגיע ליד הבאר, לאחר שהושיע את בנות יתרו מיד הרועים? (הכוונה היא לפעולת השאיבה)
- ה מה ציווה פרעה לעשות לכל בן זכר שנולד בעם ישראל?
- ו מה שאל יתרו את בנותיו כשסיפרו לו על המצרי שהצילן?
- ז כיצד מכוונה בפרשתנו ארץ ישראל? (כאשר ה' מבטיח למשה שיציל את עם ישראל ממצרים ויעלהו אליה)
- ח באמצעות מה הדביקו בני ישראל את האבנים?
- ט ממנו יוצרים לבנים:
- י את מי לא ידע ולא הכיר המלך החדש שקם על מצרים?
- כ מה יקרה לעם ישראל "כאשר יענו אותו"?
- ל מילה המתארת את הדחק שגרמו המצרים לישראל:
- מ מה משה תמיד החזיק בידיו?
- נ למה נהפך מטהו של משה?
- ס הצמח שמשה ראה במדבר, שבער ולא התכלה:
- ע כיצד מכונים היהודים בפי המצרים?
- פ המלך הרשע של מצרים:
- צ את מה ה' שמע שעלתה ממצרים?
- ק מה בני ישראל נשלחו לקושש בכל רחבי מצרים?
- ר שמו השני של יתרו, המובא בפרשתנו:
- ש מהו המשפט המפורסם שמשה אמר שוב ושוב לפרעה?
- ת מה ציווה פרעה לעשות לכל בת שתיוולד בעם ישראל?

תשובות

א. לוי | ב. מרים | ג. גרשון | ד. באר | ה. הרועים | ו. על המצרי שהצילן | ז. ארץ ישראל | ח. אבנים | ט. אבנים | י. מצרים | כ. יקרה | ל. מצרים | מ. ידיו | נ. מטהו | ס. קנה | ע. ערבים | פ. פרעה | צ. שמיים | ק. כל רחבי מצרים | ר. יתרו | ש. שבע פעמים | ת. כל בנות ישראל

והיו אומרים עליו

**הרב עובדיה יוסף זצ"ל היה אומר עליו:
"התורה כלה מנחת לחכם פדורי בראשו"**

שנת הולדתו המדיקת אינה ידועה, משערים כי נולד בסביבות שנת תרנ"ה בעיר בגדד שבאיראק לאביו רבי פדורי. בצעירותו למד תורה מפי ה'בן איש חי' מבגדד, והתפרסם כעלוי חריף ובקי בכל מכמני הש"ס ופוסקים. בגיל שבע עשרה החל ללמוד את תורת הקבלה, ובגיל תשע עשרה עלה לארץ והתיישב בירושלים, שם החל לנהג בעצמו סגופים רבים על מנת להתעלות ברוחניות. לאחר מספר שנים שבהו התגורר בארץ, חזר לעיר הולדתו על מנת לבקר את אמו שנותרה מאחוריו, ושנים ספורות לאחר מכן שב ועלה לארץ הקדש.

בשנת תרפ"ט נשא לאשה את רעייתו והתפרנס מפריכת ספרי קדש. הוא למד בישיבות המפרסמות 'פורת יוסף' ו'בית א-ל', וברבות השנים נודע כמקבל גדול וזכה לפנוי 'זקן המקבלים'. כמו כן הקים את ישיבת המקבלים 'נחלת יצחק'.

הרב פדורי היה ידוע בשתקנותו המפלגת, בענותנותו הרבה וכן במאור הפנים לכל יהודי ויהודי. הוא הרבה לחלק קמעות ופרות, ואלפי יהודים נושעו בזכותו.

נפטר בכ"ט בטבת תשס"ו ונטמן בהר המנוחות בירושלים.

המקבל רבי יצחק כדורי

להרג מרחק קילומטרים...

המופתי בקע עמק בהרהוריו הטהורים והפריעה לכונותיו. הייתה זו מלחמתה של הסיטרא אחרא וכל כחות הטמאה שנלחמו עם הטהר האלקי.

ושוב נשמע סלסול ארץ, חזק מקודמו. אי שם, הרחק מן האזור היהודי, נפתחות הדלתות, ואלפי 'מאמינים' נוהרים לכרע בראש ולשמע את דרשת מורם, אולם התפלה הקולנית חוצה את גבולותיה של השכונה המסלמית ומשתלטת על ירושלים עיר הקדש. מאימת למוטט את חומותיה ויסודותיה.

באנחה של צער פולט הרב יצחק פדורי: יהיה רצון ש'פיל כפר, וישתק...

למחרת נמצאה גופתו של המופתי, שנפל במפתיע ממגדל המסגד הגבוה ומת. לאחר מכן כפר לא ההיו איש לטפס על המגדל ולהכריז על סדרי תפלותיהם, על פן התקו במקום רמקול מלאכותי שיעשה את התפקיד ויקרא ל'מאמינים'...

אנו מתפללים וממתינים ליום שבו יופיע משיח צדקנו וכל הרשעה תכלה מן הארץ, אמן.

בפנים הבית יושב הרב יצחק פדורי, גדול המקבלים בדורו, על גבי ספר עב כרס ומפזם בקלל מנגינות נעימות. שעות אלו של הלילה יקרות הן עבורו יותר מכל שעות היום הארץ, ההומה וגועש אדם. לפיכך עושה הוא לילותיו כימים ומנצלים ללמוד התורה הקדושה וסודות הקבלה, בהם הוא שוחה כדג במים. כך הוא יושב לילה אחר לילה עד עלות השחר, ואז פונה ופוסע לתפלת שחרית במנון ותיקין, פותח את הבקר החדש שהפציע לעולם.

יום אחד זה קרה.

קול יבבה נשמע, הולך ומתגבר. קולו העמק והמסתלסל של המופתי המסלמי משכונת שיח' גראח' נסר את דממת הלילה המברכת והפריע את שנתם של תושבים רבים. תריסים נפתחו בחריקה, תינוקות ישנים התעוררו בבכי, ואנשים עמלים נאנחו עם גזלתה של השנה החשובה להם לתפקוד ביום המחרת.

אבל הצער הגדול ביותר היה, ללא ספק, של הרב פדורי.

בהיותו פרוש מן העולם הזה, שקוע במ"ט שערי קדשה וטהרה, בקעה צעקת

דממה עמקה שוררת בחוץ, דממה מוחשית המתחרה עם שחר השמים. השעה היא שעת לילה מאחרת מאד, שעה שבה כל רחש קל זוכה למבטי תמיהה של הירח והכוכבים, המביעים את תמיהתם כאומרים: מה לו ליצור אנוש בשעה שממלכתנו בשיא תפארתה.

רחובות ירושלים שקועים בתרדמה עמקה. רק פנסי הרחוב מאירים זעיר פה זעיר שם בנסיון לגרש את חשכת הליל. גם הבתים, בתי האבן, שקועים כלם בעלטה. אפלו אחרוני המאחרים לישן כבר עלו מזמן על יצועם. מאי שם בוקעת יבבתו של תינוק רעב, ומיד אחריו נשמע קולה של אמו המהסה אותו בקולה הרך, עד אשר חוזרת הדממה לשרר ברחובות.

מחלון אחד הבתים ברחוב בצלאל בוקע אור בהיר, מנסר את החשך. רגיל הוא, הרחוב, לאור זה. מדי לילה בלילה מאיר הוא את חשכת הרחוב באור שמימי שלא מן העולם הזה, והגגון החרישי המצטרף אליו, כשירת ערש הוא עבורו, כמיתר נרעד הפורט על מיתריו הסמויים של הלב.

מוסר השכל | מהו נר אחד בים של טמאה?

במלחמת האור בחשך, כל נימה של קדשה בכל אחד מאתנו הרי היא כנר זעיר המגרש את החשך שסביבו. נר ועוד נר מצטרפים יחד ללהבה גדולה של קדשה, ובכחה של אש קדש זו לנצח את החשך כלו עד לבוא גואל צדק.

יצוירים והתוכן מבית היוצר "מלכות וקסברגר" מתוך הספר להתענג בתענוגים

תפלורת

ש	י	צ	ש	י	א	ת	ו	מ	ש
ל	ד	ש	א	ק	ר	א	ט	ש	פ
ח	ץ	ו	ל	ח	י	ע	כ	ה	ג
א	ר	מ	צ	ו	ר	ת	י	ת	פ
ת	ט	ו	פ	ז	ס	ב	ה	נ	י
ע	ם	י	ת	פ	ו	מ	ר	א	ת
מ	ע	י	ט	ר	ט	ח	ל	ק	ו
י	נ	מ	צ	ע	ש	ד	ג	כ	ם
פ	ז	ס	ב	ה	ס	ס	מ	ע	ר
ם	י	ר	צ	מ	ז	ש	כ	ע	ף

שמות | מצרים | פיתום | רעמסס | משה | יאור |
יתרו | מופתים | שלח את עמי | פרעה

חידוץ לפשוטו של מקרא

איזה פסוק מתאים ל... "מבירא עמיקתא לאיגרא רמא"?

"אעלה אתכם מעוני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי והאמורי והפרזי והחוי והיבוסי אל ארץ זבת חלב ודבש".

(ג, ז)

אטנה תפירות רש"י

על איזה חמור רכב משה?

חמור מיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו.

(ד, כ)

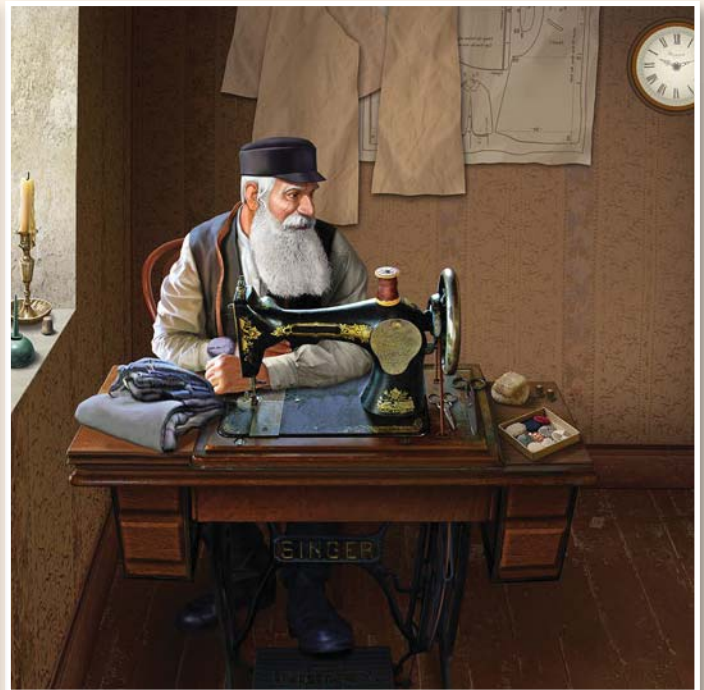
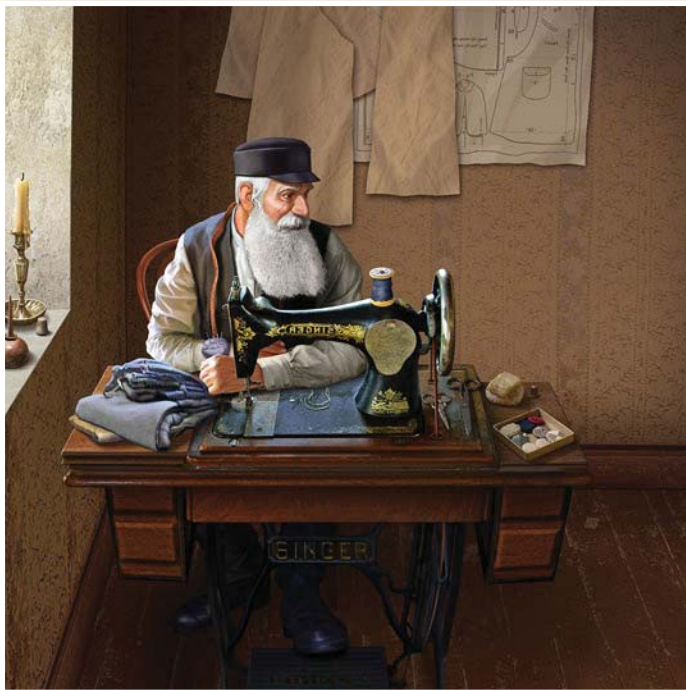
חידוץ מאוצר התורה

מי הם עורכי ה'תלמוד הבבלי'?

רבינא ורב אשי.

(ב"מ פו)

מצאו את 10 ההבדלים

קו קופלה:
03-3050-500

קופלה מחכה לכם... דברו אתו!

זכרה מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת שמות תשפ"ד שנה י | גליון מס' 515

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919 | 9139191@gmail.com

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

זכרה ולא נטל'

לעגית אמן כידוע יש כללים הלכתיים ברורים, הקובעים בין השאר את הזמן שבו חלה החובה לענות אמן, ואת האופן שבו יש לענותה. במאמר זה אתמקד בהלכה הקובעת את ארץ הזמן שיש להקדיש להגית המלה 'אמן', וכפי שגפסק בשלחן ערוך (או"ח קכד ח): "ולא יענה אמן קצרה, אלא ארפה קצת". ה'שלחן ערוך' (שם) מוסיף ומבהיר ששעור הזמן הרצוי הוא כארץ הזמן שלוקח לומר את התבות "א-ל מלך נאמן", שפידוע אמן היא ראשי תבות שלהם.

המתבונן בהלכה זו יתמה: מדוע חיבו חכמים להאריך באמירת מלה אחת כשעור זמן אמירת שלוש מלים? התמיהה מתגברת לנוכח העבדה שחכמים אף קצבו ענש חמור למי שאינו נוהג כן, וכפי שהביא הטור (שם) את גרסתם של רבים מהראשונים בגמרא (ברכות מז ב): "העונה אמן קצרה - יתקצרו ימיו". והדברים טעונים באור!

המשנה ברורה מבאר זאת על אחר (שם ס"ק לו): העונה אמן במהירות מבטא בכך זלזול באמן! שכן מפעשיו נראה שעגית אמן היא עבורו נטל שרצונו להפטר ממנו במהירות האפשרית. כשמדבר בזלזול בכבוד שמים, אין כל פלא מדוע החמירו כל כך.

לפי הסבר זה יובן אף מדוע מאידך כה הפליגו חכמים (שם ע"א) בשכרו של "המאריך באמן", עד שאמרו כי "מאריכים לו ימיו ושנותיו"; שכן המאריך בעגית אמן מראה עד כמה חביב עליו כבוד שמים, ולפיכך במדה כנגד מדה אף רוח המקום נוטה הימנו ומאריכים לו ימיו ושנותיו. אין זו אריכות כנגד אריכות גרידא, כי אם אריכות מחמת חביבות כנגד אריכות מחמת חביבות.

חשבת להוסיף ולומר ש"אמן קצרה" ו"אמן ארפה" אף מרמזות לארץ הזמן שאדם מוכן להשקיע כדי לשמע ברכות ולענות אמן אחריהן. מי שמקדיש זמן ארץ כדי לשמע ברכות מפי המשתללים ולענות אחריהן אמן, הרי הוא ללא ספק בגדר עונה "אמן ארפה", ומבטח לו כי יאריכו ימיו ושנותיו.

מי שלא זכה להכיר בערפה של אמן עלול לראות לפניו אדם המפסיד דקות ארכות מזמנו היקר, ואולם האמת היא שאדרבה, תמורת כל דקה שאדם משקיע בעגית אמן, הוא יזכה באריכות ימים.

רמז לענין זה נוכל למצא בפרשתנו, בפסוק (שמות ב יח): "מדוע מהרתן בא היום" - סופי תבות "אמן", ללמדך כי בכל הנוגע לעגית אמן אין למהרה!

נקפיד לענות אמן באריכות כהלכתה, ונאריך בזמן שאנו משקיעים כדי לשמע ברכות מפי חברינו ולענות אחריהם אמן, ומבטח לנו שתתקיים בנו הבטחת חז"ל "מאריכים לו ימיו ושנותיו".

בקרית "מאריכים לו ימיו ושנותיו".

שבת שלום,

278 213 מחולקת

בניני אמונים

בניני תפלה בפרשה

קבלו דין שמים בסבלנות ובהשלמה

"ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם" (ב יא)

את המלה "בסבלתם" תרגם אונקלוס: "בפולחנהו", כלומר בעבודתם. ויש להבין, מדוע לא כתבה התורה כדרכה במפרש: "וירא בעבודתם"?

פרש רבי דוד קויאט, מראשי ישיבת מיר בברוקלין:

תארה התורה את עבודת הפרך של ישראל במצרים בכנוי שיכול להתפרש אף מלשון "סבלנות", ללמדנו כי מעבר לעצם עבודתם וסבלם, הבחין משה רבנו בסבלנותם, שלמות עבודת הפרך הקשה לא אבדו הם את אמונתם ואת תקוותם להגאל, אלא קבלו את שעבודם בסבלנות ובהשלמה. סבלנות זו היא שעמדה לישראל להגאל ממצרים, והיא זו שתעמד לנו להגאל בגאולה שלמה במהרה בימינו, וכפי שמבקשים אנו בסדר ההושענות בהושענא רבא: "הושע נא סובלת סבלך" - הושע את ישראל המקבלים את הסבל שנגזר עליהם, בסבלנות, באמונה ובהצדקת הדין (ספת דוד).

לשמוח במעלת הזולת

"ויהי אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמוח בלבך" (ד יז) דרש רבי מאיר מארים מנגס, רבה של קהלת 'עדת ישורון' בברוקלין:

כמו אהרן ששמוח בגדלה שבה זכה אחיו ונכנע למרותו, כך העונה אמן בכונה אחר ברכת חברו, מעטר עצמו בשבחו של

אהרן: "וראך ושמוח בלבך", בכך שהוא מכיר במעלתו של המברך ונמשך אחריו בעגית אמן באמונה. לפיכך אמרו חכמים (ברכות נג ב) כי "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (מעט מי'').

תכלית האדם

"תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר" (ה ט)

כשבקש להוציא מלב בני ישראל את הרצון ללכת לעבד את ה' כדברי משה, הורה פרעה להכביד את על העבודה עליהם, בסברו כי כאשר תכבד עליהם העבודה לא יהיה להם פנאי לעסוק בעבודת ה'.

הרמח"ל מבאר כי כמו פרעה, אף היצר הרע משתמש בתחבולה זו כדי לשלט בבני אדם ולבטלם מעבודת ה' ומקיים המצוות: יודע היצר שפאשר יתבונן האדם בתכלית בריאתו ובהמה שה' שואל מעמו, מיד יתחרט על מעשיו, וחרטתו תלך ותגבר עד שישב לדרך הישר. על כן הוא מעביד את האדם ברכישת קנייני העולם הזה וברדיפת כסף ותענוגות, "עד שלא ישאר לו רוח להתבונן ולהסתכל באיזה דרך הוא הולך". על האדם לדעת כי מחובתו להתגבר על עצת היצר, ובכל עת מצא לעצר ולהתבונן על תפקידו בעולם (מסלת ישרים פרק יא).

והיה רבי חיים קרייזר רבה של אנטורפן מוסיף ואומר: לו רק יצליח האדם להשתחרר לרגע מלפיתת היצר המסיתו לרדף אחר קנייני העולם, ממילא אף ערך התפלה יעלה בעיניו, באשר הוא יפנים כי לכל תפלה יש ערך וחשיבות מיוחדת, ומתוך כך יקדיש לה יותר זמן במשך היום (מים חיים [מהדורת תשע"ו] עמ' שח).

התפלה האחרונה עלי אדמות

בחור כזה או אחר. אמנם הוא ברך את האב והגן בחם, והבטיח כי בכל מקרה ישתדל בעזרת ה' לעשות משהו בנדון.

כבר למחרת בקש הגרא"ל לפגש את ראש הישיבה, וכך הוא אמר לו באותה פגישה: 'להורות לך לקבל את הבחור, לא אוכל, אולם זאת אמר לך, כי יותר ממה שהישיבה תתרם לבחור, הוא יתרם לישיבה...'

ראש הישיבה החליט על אתר לקבל את שמעון. ולא במפתיע, ממש כדברי הגרא"ל כן היה. מיום בואו ועד פטירתו היה שמעון סמל ודגמה עבור כל בני הישיבה, הן בלמודו והן בתפלתו. דמותו עוררה השקאה מפלאה של מסירות נפש והקרבה ללמוד תורה ולעבודת ה'.

ביום ב' בחשון תשס"ח הסתלק הבחור המפלא לגנוי מרומים, ובני הישיבה החליטו להוציא לזכרו ספר זכרון בשם 'אהלי שם'. אברך חשוב היוזע למשך בעט סופרים נקרא למלאכת כתיבת קורות חייו, וכמסגרת זו הוא החליט בין היתר לחקור ולברר - מה היה סודן של התפלות המיוחדות של שמעון, ומה עמד מאחורי התמדתו המפלאה?

מתוך הברור שענה אצל חבריו של המנוח, עלה בידו הספור המפלא הבא ששמעון ספר לחבריו באחת ההזדמנויות:

היה זה לאחר שבשלב די מקדם בחיי הבין שמעון משיחותיהם של כמה רופאים שטפלו בו, כי הספון הגדול ביותר עבורו הוא דם נשימה פתאומי. מערכת הנשימה שלו היתה פגועה כל כך, עד שכל מצוקה נשימתית, ולו הקטנה ביותר שישלע אליה, יכולה היתה לגרם לפטירתו בתוך דקות ספורות.

"מאותו רגע שגנבה לאזני אבננתם של הרופאים", ספר שמעון לחבריו את סוד חייו, "גמרתני אמר בלבי לראות בכל 'סדר' ובכל תפלה פסדר וכתפלה האחרונים בחיי. חיייתי בתחושה שכל יום יכול להיות עבורי היום האחרון עלי אדמות, ומשכך למדתי בכל סדר והתפללתי כל תפלה, כפי שכל אדם היה נוהג לו היה יודע שאלו הם הסדר והתפלה האחרונים בחייו".

תחזיתם הקודרת של הרופאים התממשה בסופו של דבר; בהיותו כבן עשרים ושש שנים נקלע הבחור הצדיק שמעון שכתר זצ"ל למצוקה נשימתית, ובתוך דקות ספורות הוא החזיר את נשמתו הטהורה, כשראשו נשקט על הסטנדר בבית המדרש, במקום שבו במשך שנים למד בהתמדה ושפך דמעות כמים בתפלתו היוקדת.

לרומם פרשת נשא

שהפליאה את כל רואיו.

בני הישיבה היו מביטים בקנאת סופרים ובהשתאות כיצד במשך כל סדר א', ארבע שעות ברציפות, היה שמעון יושב במקומו הקבוע בבית המדרש, כשחברותא אחד מימינו, וחברותא נוסף משמאלו, והוא הוגה עמם בתורה בהתמדה נפלאה שהיה בה כדי לביש אף את המתמידים הגדולים ביותר בישיבה.

וכמו בבקר, כך אחר הצהרים, היה שמעון לומד בהתמדה באותו מקום ובאותו אפן, בחברותא משלשת שגמשכה לארץ כל הסדר, שעות רצופות ללא שום הפוגה.

מלבד התמדתו ושקידתו המיוחדת של שמעון בתורה, התבטאה טהרת נפשו ביתר שאת בתפלה; חבריו היו רגילים לומר כי כל תפלה של שמעון, בימות החל כמו בשבתות, נראית כתפלת נעילה של יום הכפורים. הוא היה מאריך מאד בכל סדר התפלה והברכות, ובפרט בתפלת שמונה עשרה שהיה מתפלל בדבקות ובדמעות שליט, והיא נמשכה לא פחות ממחצית השעה.

בהלכותו הספידו ראש הישיבה רבי דוד מן זצ"ל, ובתוך דבריו ספר:

"כאשר בקש שמעון להתקבל לישיבה, חששתי מאד לקבלו, ונדמה כי היה בחשש זה הרבה מן הצדק. היתה דרושה מדה רבה של אחריות כדי להחזיק בין כתלי הישיבה בחור הסובל ממצב רפואי כזה שברירי, הישיבה אינה בנויה מעצם טבעה להחזיק בה בחור שנוזק לבית חולים צמוד.

שמעון כבר חשב לותר, אולם היה מי שהחליט להלחם עבורו. היה זה אביו, אשר כפי שהוא נלחם בשביל שמעון מאז לדתו, על כל שלב ועל כל התקדמות, כך גם עתה, משקבל את התשובה השלילית הוא לא המתין לרגע.

ללא אמר ודברים הוא הוביל את בנו היושב בכסא הגלגלים אל הבית הנוזע שברחוב חזון איש 5 בבני ברק - ביתו של הגרא"ל שטיינמן זצ"ל - והביע בפני הגרא"ל את תרעמתו על הנהלת ישיבת 'כפר חסידים' המסרבת לקבל את בנו, אף על פי שמדבר בבחור בעל יסורים, קדוש וטהור, שכל כלו מקשה אחת של למוד תורה בהתמדה.

הגרא"ל הקשיב לאב הכאוב, ומשסים את דבריו הסביר לו בעדינות, כי כיון שישיבת כפר חסידים אינה שייכת לו, אין לו כל אפשרות להכריח את ראש הישיבה לקבל

בוגרי ישיבת 'כפר חסידים' המעטירה, לנצח לא יוכלו לשכח את דמותו הפלאית של הבחור החשוב, העלוי והמתמיד המפלא שמעון שכתר ז"ל, בחור שלא רף כל חייו הקצרים היה סמל ודגמה לקיים הצווי (דברים ו ה) "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך", וכדרשת חכמים (ברכות נד א): "אפלו הוא נוטל את נפשך".

"כאשר בקש שמעון להתקבל לישיבה, חששתי מאד לקבלו, ונדמה כי היה בחשש זה הרבה מן הצדק. היתה דרושה מדה רבה של אחריות כדי להחזיק בין כתלי הישיבה בחור הסובל ממצב רפואי כזה שברירי, הישיבה אינה בנויה מעצם טבעה להחזיק בה בחור שנוזק לבית חולים צמוד.

הבחור שמעון שכתר היה נכה מיום לדתו, ולא רף כל חייו היה מרתק לכסא גלגלים, כשהוא בקשי יכול להניע איבר מגופו. אפלו את ראשו הוא לא היה מסוגל להחזיק זקוף. בשל מצבו הרפואי השברירי ומפאת צרכיו המיוחדים, הוא שכן בחדר פרטי בפנימית הישיבה, והחדר שהתאם לצרכיו הרפואיים המיוחדים היה עבורו 'בית חולים' בעיר אפיו. כתוצאה ממצבו הכללי סבל שמעון ממגוון בעיות רפואיות קשות, אולם למרות כל הקשיים והיסורים הוא לא פסק לרגע מעסק התורה והתפלה, בשקידה עצומה

שנים שעונים אמן

יש מי שכתב שעל האדם להדר ששני אנשים יענו אמן אחר ברכתו.

באורים והערות:

כך הביא המ'חצית השקל' (או"ח ו ט) בשם הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מאמר חסור דין ח"ב פרט טו). הנהגה זו מקורה בדברי הזהר הק' (ניצא קס א) שכתב: 'כל רזין דברכאן הקא איהו - חד לברכא ותריז לאתבא' [כל סוד הברכות כף הוא - אחד לברך ושנים לענות אמן]. הזהר (שם) סמך לכך את לשון הפסוק (דברים לב ג): 'כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו'; 'כי שם ה' אקרא' - זהו אחד המברך, 'הבו גדל לאלקינו' - אלו שנים העונים אמן, שהרי נאמר 'הבו' בלשון רבים. וראה ב'אשל אברהם' לבעל ה'דעת קדושים' מבוטשטש,

(או"ח תפז ד), שהביא שרבי יוסף הוליס, גאב"ד טיסמיניץ ורבו של הפני יהושע, 'היה נוהג לעמד בחצות הלילה ולברך ברכות השחר, והיה מעיר שני אנשים כדי שיענו אחריו אמן'.

בספר 'אדרת אליהו' לרבי עמנואל חי ריקי (שבת קיט ב) מוסיף וכותב, שכאשר המברך עצמו שומע עגית אמן מפי העונה פדיו ומכון לצאת בה (ראה רמ"א או"ח קסז ב), הרי זה כאלו אף הוא ענה אמן אחר ברכתו, לפי ששומע כעונה. נמצא שבכל עגית אמן על ברכה יש לכל הפחות שנים שעונים אמן - המברך והעונה אמן. משום כך אף בדרשם את הפתוח (ישעיהו כו ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים', נקטו חכמים (שבת קיט ב): "אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן"; דיקו לדרש בלשון רבים "שאומרים אמן", ולא "שאומר אמן", משום שכאמור בכל עגית אמן על ברכה יש לכל הפחות שנים "שאומרים אמן".

תענה אמונים

פנינים על מצות התפלה

אגדת אמונים

מכתב מקורא נאמן

חובת הפונה בתפלה

תפלה בגוף ובנשמה

בבקשו להמחיש את חשיבות הפונה בתפלה מדמה בעל 'חובות הלכות' (שער חשבון הנפש פרק ג) את תבות התפלה שאדם מבטא בפיו לקלפת הפרי, ואלו את הפונה והעיון במלות התפלה לפרי עצמו. על דרך זה הוא אף ממשיך את בטוי תבות התפלה לגוף האדם, ואלו את הפונה לנשמתו, וכותב כי לפיכך כאשר מתפלל האדם רק בלשונו, ובאותה שעה לבו מהרהר בענינים אחרים, נמצאת תפלתו כגוף בלי נשמה וקלפה בלי פרי.

על פי דבריו מוסיף ומבאר הרבי בעל ה'שמח ישראל' מאלפסנדר (בהעלתך אות ג), כי כשם שתפלה בלא פונה היא כגוף בלא נשמה, כך תפלה בכונת הלב וללא בטוי מלות התפלה, היא כנשמה בלא גוף, וכעין עבודת מלאכי מרום. אמנם, לפי "שמלאכים יש לו לקדוש ברוך הוא בשמים הרבה, ועקר בריאת האדם בעולם הזה הוא בשביל מעשה המצוה, הינו לעשות המצוה עם הגוף, ולהעלותה בפונה הראויה, שבזה נותנים חיות למצוה שהיא היא הנשמה למצוה", לכך נצטוו האדם שלא להסתפק בתפלה בכונת הלב, אלא יחד עם הפונה עליו להוציא ולבטא את מלות התפלה בפיו.

שתי דרכים בפונה

כך כותב ה'ח"ס סופר' (עה"ת, פרשת שמות) בענין חשיבות הפונה בתפלה: פידוע, אין לנו השגה בשמותיו ומדותיו

של הקב"ה, ובחוד ב'שם המפךש' שעליו דרשו חכמים (פסחים ג א) את הפתוח (שמות ג טו): "זה שמי לעלם"; את תבת "לעלם" שנכתבה בכתב חסר, דרשו חכמים כאלו נכתב: "לעלם" - מלשון העלמה, ללמדך שיש להעלים שם זה ולא לפרסמו. לפיכך, בעת שאדם מתפלל, מן הנכון שיכונן באחת משתי הדרכים: הראשונה, שהוא עומד בתפלה לפני אלקי העולם כתינוק שאין לו שום השגה בגדלות ה'. וכפי שמביא הריב"ש (שו"ת, סי' קנו) בשם רבו רבי פרץ הכהן, שאמר על רבי שמשון מקינון, שאף שהיה בקי בכל סודות הקבלה לא פון בתפלתו אלא את הפונה הפשוטה "ככונת התינוקות" - שהוא עומד לפני ה'. והאפשרות הנוספת, שיכונן שתפלתו נאמרת על דעת האבות הקדושים שהיו בקיאים ברזי השמות והספירות, ובכך יחשב לו "כאלו פון בכונותיהם כראוי".

ענין זה נרמז בדבריו של משה בפרשתנו (שמות ג ג); בשאלת: "ואמרו לי מה שמו" מברר משה - איזו היא הפונה הראויה בעת העמידה בתפלה לפני ה'? והשיבו לו מן השמים כי שתי פונות נאמרו בדרך: א. "איהי אשר אהיה" (שם יד), וכפי שפרש זאת הרמב"ם ב'מורה נבוכים' (א סג): "הנמצא אשר הוא נמצא"; כלומר, שצריך המתפלל לכון שהוא עומד לפני ה' הנמצא ומוכן תמיד לשמע תפלת כל פה. ב. ה' אלקי אבותיכם... (שם טו), לאמר כי יכולים הם לכון עוד, שתפלתם נאמרת על דעת האבות הקדושים שהיו בקיאים בעמק פונותיה.

לכבוד מערכת 'זל מאמינים', שלום וברכה.

כמי שנמנה עם קוראיו הקבועים של העלון ומתבשם תדיר על צוף אמריו, הנני להודות לכם על השקעתכם העצומה הנפרת בכל מלה. תחזקנה ידיכם.

בחינת 'אזה קורא ונאה מקים', זכיתי והנני מקפיד דבר יום ביומו על עגית אמן אחר ברכות השחר, חמש, ולעתים אף יש ושבע פעמים, ואני רואה ב"ה סיעתא דשמיא מיחדת בכל ארחותי.

הבאתם כמה פעמים את דברי הזהר הקדוש (וילך רפה ב) שכאשר ישאל נהגרים לענות אמן כראוי, אזי תפלתם מתקבלת, ככתוב (ישעיהו כו ב) "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים" - אל תקרי 'אמונים' אלא 'אמונים', ודרשו שם את לשון "פתחו שערים" על פתיחת שערי תפלה.

וחשבתי להביא רמז לדבר, מכך שבנסח הקדיש שאחר התפלה אנו אומרים: "תתקבל צלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבוהון דבשמיא", סופי התבות "קדם אבוהון דבשמיא" הם 'אמן'.

בברכה נאמנה, שמעון רוטמן בית שמש

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

ברוך שעשה לי נס במקום של עניית אמן

הקודמת, מצא מידענו ר' שלמה את עצמו בשעת אחר צהריים מאחרת עומד בפתח בית הכנסת המכר והאהוב שבו שמש כגבאי אמן. לשמחתו, מתפללי בית הכנסת לא שכחוהו והתענינו לשלמו. אולם כשהסיפו והתענינו לשלום העסק החדש נצבט לבו וכאב צורב אים להתפרץ ממנו החוצה.

באמת... מה שלום העסק?!

לאחר תפלת מנחה, עמד ר' שלמה לצאת מבית הכנסת למקום השמחה, ובדיוק אז נגש אליו אחד מידיו הטובים ואמר לו בגלוי לב:

"דע לה, כי פנה חמה במיחד שמורה לה בלבי על כך שהקשבת בכל בקר לברכותי והשלמת אותן באמן. מאז שעזבת המשכתי בכך עם חברותא, אולם זכות הראשונים שמורה לה".

ר' שלמה נעצר לרגע. הוא נזכר בערגה בתחושת הספוק שלותה אותו באותה תקופה בלתי נשכחת. ולפתע עברה בלבו מחשבה: הן זקוק אני לישועה, מדוע שלא אנצל את ההזדמנות ואבקש על כך?

באפן ספונטני לחלוטין נגש מידענו לפנה שבה רגיל היה לעמד מדי בקר בתקופה שבה שמש כגבאי אמן, הסב פניו אל הקיר, וכשדמעות בעיניו נשא תפלה רותחת לפני מקור הברכות כי בזכות האמנים הרבים שאכה לענות במקום זה, יפתח בפניו את שערי ההצלחה ויזכהו בפרנסה טובה וברוכה.

ההמשך המפתיע עלה על כל דמיון. לא חלפו יותר משבועים מאז, וכבר התהפך עליו הגלגל לטובה. בפתע פתאום החלו תושבי האזור להתענין בעסק החדש. השמועה על קיומו חלפה מפה לאזן, והוא הצליח בחסדי שמים לסגר כמה עסקאות טובות שבהן הרויח סכום נאה שאף פסה את רב החובות שצבר בחודשים האחרונים.

ר' שלמה ראה במאדע זה נס גלוי. הוא נוכח לראות בכחה של עניית אמן וקבל על עצמו לשוב ולשמש כגבאי אמן במקום מגוריו החדש.

הספור המרגש שלפניכם נשלח אלינו מאת ר' שלמה, אברך יקר שבמשך תקופה ארוכה זכה לשמש כגבאי אמן בבית הכנסת שבו התפלל, וכמו רבים זכה לראות בעיניו ישועות גדולות:

היה זה לפני שנים ספורות, באחת הפעמים שבני אמונים עוררו להצטרף למזכי הרבים, גבאי אמן, האזכים מדי יום להשלים את ברכותיהם של מתפללים רבים בעניית אמן.

במחשבה של רגע החליט ר' שלמה להתקשר ולהצטרף למיזם. בבקר שלאחר מכן כבר השכים להתפלל כותיקין, ומיד לאחר מכן התיצב הכן על משמרתו. עבדת היותו דמות די מפרת בקהלתו, תרמה לכך שבתוך כמה ימים כבר היה עמוס בעבודה. בתחלה היה לו קצת קשה, אולם מהר מאד היה ההרגל עבורו לטבע.

בכל בקר היה ר' שלמה מקדיש כמה שעות למען המצוה. הוא חש ספוק עצום מזכוי הרבים הגדול שגפול בחלקו, וגם צבור המתפללים השיב לו הערכה ותודה. רבים מהם ספרו לו כי מאז ומתמיד רצו להקפיד על אמירת ברכות השחר באפן משלם, אך מחסום הבושה עמד בפניהם, וכעת משהוסר מחסום זה, אין ערה לתודתם.

שנה לאחר מכן נאלץ ר' שלמה בכרח הנסבות לעזב את מקום מגוריו ולעקור לעיר אחרת. במקום החדש והבלתי מפר התקשה להמשיך במשימתו, וכך, אף שהוא עצמו המשיך להקפיד על אמירת ברכות השחר בחברותא, מעבודת הגבאות הוא חדל לצערו...

במקום מגוריו החדש פתח ר' שלמה סניף של עסק מכר שלפי כל הנתונים אמור היה להצליח. היה זה תחום יחודי ומבקש שכמה מבני משפחתו כבר עסקו בו בהצלחה, היו לו כל הסבות שגם הוא יצליח בתחום, אלא שלמרב הפלא, ככל שנקפו הימים התברר לו ששום דבר אינו צפוי... בנגוד להצלחה המשוגשגת של יתר הסניפים, משום מה דוקא אליו הלקוחות מעטו להגיע. הרוחים שקוה להניב נותרו בנדר חלום ודמיון, והוא לא ידע את נפשו.

באחד הערבים, עקב שמחה משפחתית שהתקיימה בעיר מגוריו

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלואה

הנענית מפי אדם שלא משקיע מאמץ מיחד מצדו, ולכך סגלתה פה גדולה.

מלאכי אמן מלמדים זכות

עוד מביא הבאר משה (שם) את דברי הזר הק' (גילף רפו א) כי כאשר ישראל מקפידים על עניית אמן פראוי נפתחים בפניהם שערי שמים ומתקבלת תפלתם.

בענין זה מספר כי פעם הבחין הרבי מאוז'רוב באדם המברך ברכותיו בלחש, מבלי לזכות את הסובבים בעניית אמן אחר ברכותיו. פנה אליו הרבי ואמר לו: "הלא לפני זמן קט בששתי שאתפלל ואעורר רחמים עליך, וחבל... הן לו רק היית מברך בקול היית זוכה שהמלאכים הנבראים מעניית אמן על ברכותיך, היו יכולים לשמש מליצי ישר בעבורך!" (בלבת אש"ח"ב עמ' קעא).

"השפמת בית המדרש" כדי לענות אמן

על הפסוק (שופטים ה ב): "בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה", דרשו חכמים (תנ"א רבה י): "בזכות] מי הקדוש ברוך הוא נפרע להם לישראל מן הגויים? ב[זכות] בני אדם שמשפיקים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמן..."

הבאר משה' (שופטים עמ' קסה) מעיר כי מלשון ה'תנא דבי אליהו' מבאר כי עקר מעלת עניית אמן היא כאשר מתאמצים ומחזרים אחריה, והינו כשמצדיקים לבוא לבית הכנסת לפני הזמן כדי לענות אמן אחר המברכים, ולכך אמרו חכמים "שמשפיקים... ועונים אמן", ואף לשון הפסוק "בהתנדב עם" משמעותה שמתנדבים להביא עצמם לידי חיוב עניית אמן. עניית אמן, שאדם מחזר אחריה, נמצאת בדרגה גבוהה יותר מאז

הבאר משה' מאוז'רוב א' בשבת תשל"א

הבאר משה' זצ"ל

האדמו"ר רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין נולד בשנת תר"ג לאביו האדמו"ר רבי אברהם שלמה מאוז'רוב זצ"ל. מילדותו נודע כמתמיד

עצום ובעלי מפלג, וכבר בצעירותו היה בקי בכל חלקי התורה, בנגלה ובנסתר.

בשנת תרע"ב, והוא רק בן עשרים ושתיים, החל לשמש כרב ומורה הוראה באוז'רוב, ובשנת תרע"ח, לאחר הסתלקות אביו, הכתר למלא את מקומו. בשנת תרפ"ו התישב בניו יורק, שם החל לכתב ולהוציא לאור את סדרת ספריו המפורסמים 'אש דת' ו'באר משה'. בשנת תשי"ג עלה לארץ הקודש. התישב בתל אביב והיה מראשי מועצת גדולי התורה. נפטר בראש חודש שבט תשל"א ונטמן בבית החיים זכרון מאיר שבבני ברק.

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידיים בהוצאת "יפה נוף"

מטרת השעבוד - שיהיה ישראל שוים

ויאמרו את חייבם (א, טז)

חז"ל (אוצר המדרשים עמ' 884) מביאים מדרש נורא אודות טעם שעבוד מצרים:

"וכי מאחר שישׂראל חביבים כל כך [בעיני הקב"ה], למה מסרם ביד אויב [מדוע מסרם למצרים להשתעבד בהם]? אמר רבי חנינא: לפי שכל מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה. בתחלה, קדם שירדו למצרים, היו בני האמהות [בני לאה] מבזין בני השפחות ולא נהגו בהם מנהג אחוה [מה שהביא לבסוף למכירת יוסף], והיה הדבר קשה מאד בעיני הקדוש ברוך הוא והיתה רוח הקדש צונחת ואומרת (שיר השירים ד, ז) 'כלך יפה רעיתי'. אמר הקדוש ברוך הוא: היאך אעשה להם שיקבלו בני השפחות? אורידם למצרים ויהיו כלם עבדים, ובשעה שאגאלם אתן להם מצות פסח שיעסקו בה הם וגניהם ובני בניהם, ויאמרו כלם עבדים היינו לפרעה, נמצאו כלם שוים".

אומר על כך רבי חיים זייציק זצ"ל בספרו "אור הנפש" (מאמר השפחות ורחות - תכלית השעבוד): הדבר מבהיל למתבונן להשיג דרכי ה'. כל המאדע הגדול והנורא של שעבוד מצרים, שמונים ושש שנה שבהם היו ישראל משעבדים בשעבוד הגוף והנפש, נועד למטרה אחת: כדי שכל בני ישראל יהיו שוים, ולא תהיה לאף אחד התנשאות כלשהיא על חברו! מכך לומדים לקח נפלא: לעתים אדם נוטה לזלזל בתקון מדה אחת ממדותיו, וסבור שאין לכך משמעות גדולה. באים חז"ל ומלמדים אותנו שהיה שווה לסבל את כל שעבוד מצרים כדי לתקן מדה אחת!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך החדש על שמות)

מי חי על חטבון מי

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו (א, טז)

השענה המצרית

לפרעה היו טענות סדורות על עם ישראל. "הבה נתחכמה לו", הוא אומר. נתחכמה, משום שכאשר מדברים עם עם ישראל, שהם עם החכמה, צריכים לדבר אתם בדברי הגיון וחכמה, ואי אפשר לבוא עם טענות סרק.

תחלת עבודת הפרך נעשתה בכה רב, כפי שלמדו חז"ל מן הפסוק: "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (א, יא). היה שם מסע שכנוע שנועד לגרום לעם ישראל לעבד את מצרים, שהרי אי אפשר להכריח אנשים לעבד מבלי להתלות באמתלה כלשהי.

מה היה בסיס השענה שלהם?

פרעה טען: "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו". מהו "ממנו"? מבאר ה"אור החיים" הקדוש שהיתה לו טענה פשוטה: הנה כאשר ידעתם לכאן מניתם שבעים נפש בלבד. אחר כך היתה כאן תקופת רעב. אלמלא היינו דואגים לכם ומכלכלים אתכם בימי הרעב, הייתם נכחדים מזמן. רק בזכותנו ומכוחנו אתם התרבייתם! אם כך, מגיע לנו על פי דין שתהיו 'נושאים בנטל', שתבואו לעבד אתנו ולהקים את פיתום ואת רעמסס.

טענה של שטות ושל הבלי וכי אין להם בושה? כאשר פותחת התורה בתאור שעבוד מצרים היא מתחילה: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף". המלך אינו יודע את יוסף! אים ונורא! הלא אלמלא יוסף לא היו חיים במצרים. הוא כלכל אותם בשנות הרעב! פרעה לא תלה תקוה באיש, מלבד בבחור היהודי האסיי.

זאת משום שידע שאף אדם אחר לא היה מצליח להחזיק את מצרים בשבע שנות השבע ולשמור על המזון כדי לכלכל אותה בשנות הרעב. אם בלי יוסף אין מצרים כלל, פרושו של דבר שהעם היהודי הוא זה שכלכל את מצרים. אם כן איך אפשר לטעון כלפיו: אני כלכלתי אותך, אתה התרביית מאתנו?!

אולם למרות שהטענה מפקעת ולא צודקת, אנו רואים כי אחד עשר שבטים מתוך שנים עשר שבטי ישראל הסכימו עם הטענה. רק שבט לוי, שהוא השבט של בני התורה, הם אלו שלא נכנעו. מה היה שם? איך יתכן שהסכימו לכך?

עונת תמיסתי בתקופתנו

הזקקתי ללוות יהודי פלוני לענן כלשהו. המתנו בתור ארץ מאד שסופו לא נראה. מסוג התורים שאיך יודע מי יבוא קדם - המשיח או תורף... בלתי אפשרי היה לעזב את המקום, וכשהתקרבה השקיעה לא נותרה לי בררה אלא לעמד בפנה כלשהי ולהתפלל ביחידות. כאשר סימתי ראיתי כי אחד הנוכחים נועץ בי מבט, כאילו מבקש לומר לי דבר מה. בשעות ההמתנה הארוכות לתור הספקתי להכיר את דעותיו, ולדעת כי הוא משתף לצד השמאלני של המפה הישראלית.

"אתה רוצה לומר לי משהו?" שאלתי אותו.

בתגובה רטן על שאני מתפלל פה, כאילו זה בית כנסת.

הגבתי: "הרשה לי להקל מעליך ולשאל בקול את השאלה האמתית שאיך מעז לשאל אותי - למה אתם החרדים חיים ומתעשרים על חשבוננו, אוכלים את המסים שלנו, והורסים את המדינה?" הוא הפתע. "באמת יש לי מה לומר לך בנושא הזה, אבל מדוע אתה חושב שזה קשור לשאלה ששאלתי אותך?"

עניתי בפשטות: "כי התשובה לשתי השאלות הללו היא אותה תשובה", ומיד הסברתי: "כשמתמודד עבאס קבל בנדנדיה הקודמת חמשים מיליארד, לא היתה לך שום בעיה עם זה. מדוע? משום שעל פי תפיסת עולמך אתה פולש לשטחי המדינה של הערבים הנחמדים. אתה מרגיש אסיר תודה להם על שאינם מגרשים אותך מפה, וחש צורך לפצות אותם. זו הסבה לכך שכאשר אתה רואה ערבי שכשמיגע זמן התפלה שלו הוא עושה שכבות סמיכה תחת כל עץ רענן, אתה לא נגש לומר לו: פה זה לא מסגד. אתה פשוט מרגיש שהמדינה היא בעצם שלהם, ועליך להתנצל על עצם קיומה."

"בנקדה הזו בדיוק אני חולק עליך. אני מעולם לא פלשתי למדינה הזאת. אני יודע שארץ ישראל היא שלי, משום שהאלקים שברא את כל העולם והוא בעל הבית על כל העולם, נתן את ארץ ישראל לבניו שמקימים את בריתו. אני הייתי פה הרבה שנים, עוד לפני שהערבים היו כאן ובסתרם התחילה תנועת הציונות. דורות של יהודים כמוני חיו כאן שנים רבות, מסרו נפשם עבור הארץ הקדושה, ובזכותם התקיימה הארץ. אני יודע כי בעמדי כאן בתפלה, אני מוריד שפע מבורא עולם על כל הארץ. באת אתה והחברים שלך ונעשיתם את הארץ. קבעתם שהארץ שלכם, והתקציבים שהגיעו עבורה הם שלכם, השלתם על הצבור מסים, ואתם אלו שיודעים טוב מכלם עבור מה הם מיעדים..."

טענתו של אותו שמאלני, שפיוס פופולרית כל כך, היא, למעשה, טענה עתיקת יומין. זוהי בדיק השענה המצרית המקורית לעם ישראל: אתם התרבייתם מאתנו, קבלתם תקציבים שלנו... בעוד שהאמת היא שעם ישראל הוא זה שגרום לכך שיהיה להם תקציב... הרמח"ל אומר, כי דברי פרעה: "תכבד העבדה על האנשים..."

ואל ישעו בדברי שקר" הם דברי היצר הרע. היצר מדרבן אותנו לרוץ כל הזמן בריצה מטורפת אחרי כל מיני דמיונות, כדי שלא נצליח לחשב מחשבת אמת אחת. אחת ממחשבות השקר העולמיות היא, שכאלו מישוהו כאן נותן לנו - במקום להבין כמה אנחנו נותנים לו: "כל העולם נון בשביל חנינא בני" - כל העולם נון בזכות אלו שלומדים בבתי מדרשות ובתי כנסיות. רק בזכותם חיים בארץ ישראל יהודים, בשעה שיש מאות מיליונים של אנשים סביבם שרק רוצים לחסל אותם! בני שבט לוי היו בני תורה אמתיים. ברגע בו החל פרעה לשען את טענותיו, דבקו באמת מבלי להתבלבל לרגע. הם לא חשבו כלל שהם צריכים צבא או מסים, וידעו היטב כי כל מקור החיים בעולם הוא מהתורה הקדושה, והעולם פלו נון מחיים על פי התורה. בשכר זה הם הבדלו מדרכי העולם, וקבלו את התפקיד לעבד את ה', ולהורות את דרכיו הישרים - והקב"ה דואג לכל צרכיהם.

(רבי יחיאל צוקר שליט"א - להאיר ספר חדש על פרשיות שמות)

התכונות הנצרכות למנהיג

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך (ג, ה)

על פי הפשט, נאמר למשה רבנו "של נעליך", מחמת קדשת המקום ששכינה שורה בו. במלות הפסוק הללו יש גם רמזים לתכונות הנצרכות למנהיג, שהרי באותה שעה הודיע הקב"ה למשה, שהוא יהיה מנהיגם של ישראל. "הלם" - לשון "יהלום". היהלום הנו קשה וחזק. אם מכים בו בפטיש או משליכים אותו לאש, הוא אינו נזקק. נתן ללשט אותו, וזו אמונת מיוחדת. הקב"ה רומז למשה: אתה עניו מכל האדם, אך הנך עומד להיות מנהיג של עם ישראל, שהם ששים רבוא, ולכל אחד מהם דעה משלו. עליך להיות מנהיג חזק כמו יהלום, לעמד מול כלם ולא להכנע לדעותיהם. "של נעליך מעל רגליך" - ההולך יחף מרגיש את כל המהמורות, הסלעים, הקוצים ודומיהם. כאשר יבוא אליך יהודי, ויספר לך על מצוקתו ועל קשייו, תבין ללב ותרגיש עמו את צערו. רק כך תוכל להיות מנהיג טוב. ראש עיר שנוסע עם רכב נוח מדי, לא מרגיש את המהמורות שבכביש... הגמרא מספרת על יהודים בן אחאב, שהיה רשע ועבד עבודה זרה, ועל אף זאת, כאשר שמע שהרעב כבד בארץ, וישראל סובלים סבל רב, שם מתחת לבגדיו שק גס, שדוקר ומכאיב לגוף. למרות שהיה רשע, היתה בו ממדת הרחמנות, והרגיש בצערם של ישראל. מנהיגם של ישראל צריך להנהיגם בדרך הישרה, וגם להרגיש את צערם ולנסות להיטיב עמם.

(רבי בן ציון מוצפי שליט"א - דורש ציון שמות)

הגאולה באה כשצאקו!

בערב ימיו ובתשישיות כחו, נפש ה"חפץ חיים" וצ"ל בכפר נפש בלב הניעה, בבקתה מבודדת. במקום נפשו גם כמה מגדולי ראשי הישיבות וקמץ תלמידים מבחרים שלוו אותם. בני פמליתו המועטים של ה"חפץ חיים" הקפידו שלא יטרדוהו, והרשו רק למנון מצמצם להתכנס בשעות התפלות. רק בשבת קדש עם דמדומים, הרשו לבני הישיבות להתאסף, לשמע מדברות קדשו. כדרכו, דבר ה"חפץ חיים" על הגאולה. "הנה זה עומד אחר כתלנו", כל הסימנים שמנו חכמים התקיימו בגש; כלתה פרוטה מן הכיס והצרות באות כנרה, בו קם באביו וכלה בחמותה, המלכות נהפכה למינות והכמת סופרים נסרחה, מדוע לא בא בו ישי. ומצא את התשובה. נאמר בפסוק (מכה ז, טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ובאורו, שהגאולה העתידה תהיה מעין גאלת מצרים. ומה היה שם? נולד משה רבנו, גואלם של ישראל. קשי השעבוד ורבו המשעבדים השלימו את מסכת ארבע מאות השנים. יכולים הם להגאל - אך לא, דבר אינו קורה.

אימתי נושעו? פסוק מפרש הוא: "ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויצעקו ותפל שועתם אל האלקים מן העבודה" (שמות ב, כג). וזו נגלה למשה ואמר לו: "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי... ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי" (שמות ג, ז-ט).

הגאולה באה, כשצאקו!

וב"חזקוני" על הפסוק "ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" (שמות כד, ו), הביא מדרש רבותינו, ש"לבנת הספיר" לשון לבנה ושפיר [היא שלית העבר]. אמר רבי עקיבא, עבדי פרעה היו דוחקים ומכים את ישראל כדי לעשות להם תכן לבנים בכמלים. המצרים לא היו נותנים להם תכן, והיו צריכים לקושש קש במדבר. אותו קש היה מלא קוצים וברקנים, והיה הקש נוקב עקביהם, והיה הדם מתבוסס ומתערב בשיט, [שהלבנים היו נעשות בתבניות ענק שהיו ממלאים בחמר ובקש, ונכסים לתוכן ודורכים בגלים לערב הקש ולגבל השיט]. ואשה אחת היתה רהה ללדת ורומסת בשיט עם בעלה, עד שהפילה עברה למלבו ונתערב בשיט, והיתה צועקת על בנה, ועלתה צעקתה לפני פסא הכבוד. וירד מיכאל ונטל המלבו והעלה לפני פסא הכבוד - נורא היה סבלם של ישראל. אבל מה עורר רחמי שמים עליהם? - צעקתה של אותה אשה!

נורא הוא סבלנו, הסיק ה"חפץ חיים", הגיעה העת לגאלנו, אבל מחכים לשועתנו!

ואיננו צועקים!

איך נביא לכך שהמוני בית ישראל יצעקו?

הביע דעתו, שאם ישע אל רבי חיים עוזר וצ"ל, לזילנא, ויעוררו לכה, וישניהם יתמנו על קול קורא בענין - ודאי יפעל את פעלתו, ויביא לעזקה גדולה ומרה שתחיש את הגאולה.

מאותה שעה התכנס בשתיקה וממש צפה שהשבת תצא ויבדילו על הכוס. הורה שימרו ויבדילו את העגלון לנסע מיד לזילנא.

כידוע, שבילי העפר ביער צרים ומשפשים, מלאים גבשושיות ומהמורות. טלטולי הדרך עבור ה"חפץ חיים" היו בגדר סכנת נפשות.

מהרו והזעיקו את רבי שמעון שקאפ וצ"ל, ראש ישיבת גרודנא, שינסה להשקיש את סערת רוחו של ה"חפץ חיים" ולהניאו מתכניתו.

מהר ובא, והזכיר את מאמר חז"ל שאין לצאת לדרך בלילה, שנאמר (שמות יב, כג): "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" (בבא קמא ט"ב), ונאמר (בראשית מד, א): "הבקר אור והאנשים שלחו" (תענית י"ב).

תמה ה"חפץ חיים": "ולדעת מה, אם תפרץ שרפה בבית, חלילה, ישארו בו עד בקר? כלל ישראל סובל ונאנק, ואפשר להחיש גאלתו, ונתמהמה?!"

נסה רבי שמעון לומר, שלא יקרה מאומה אם הנסיעה תדחה בכמה שעות. הקפיד ה"חפץ חיים": "קויתי שמעלתו יעזר לי, לא שערתי שינסה להפריע בעדיו!"

השתתק רבי שמעון, וה"חפץ חיים" שב והורה שיזעיקו את העגלון. הלכו להביאו, ובדרך הורוהו מה שיאמר. כשה"חפץ חיים" תבע שיביא את העגלה, ענה העגלון שסכנה היא לנסע בדרך המשפשת בלילה. הציר עלול להשבר. הוא אינו מוכן להסתכן.

"ניחא", הפטיר ה"חפץ חיים", "בוא עם שחר".

הלילה קצר מאד בקיץ הפולני, וה"חפץ חיים" המתין בכליון עינים לאור היום.

שלא כמנהגו, התפלל ביחידות עם עלות השחר, ושלח לראות מדוע מתמהמה העגלון.

חסו על בריאותו. הלכו ושלמו לעגלון שכר הנסיעה, ובלבד שלא יגיע. שבו ואמרו שאינו מוכן לנסע בשעה פה מקדמת. עליו להאכיל את הסוסים ולהכין את העגלה, והוא מעדיף נסיעות קצרות מנסיעה ארכה לזילנא.

נאנח ה"חפץ חיים": "שוב נדחתה הגאולה, החמצה השערה!"

אין לנו עסק בנסתרות, מה ראה ומה צפה ה"חפץ חיים" וצ"ל, אבל זאת הנחילנו לדורות, שהקב"ה ממתין לצעקתנו אליו, ובכך תלויה הגאולה.

(אוחילה לא-ל)

אור החינוך

פְּרֻשַׁת שְׁמוֹת
כ"א בְּטִבַּת תַּשְׁפ"ג
גיליון שצ"ב

מאוצרו של מורנו ורבנו רבי אשר זיע"א

לאורו נלך

כָּל זְמַן שֶׁעֲדִין לֹא נִהְרִין לֹא לְאָדָם כָּל מַגְרָעוֹתָיו, וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶת נַפְשׁוֹ עַל הַסְּכָנָה שֶׁמָּא יַעֲלֶמוּ לְרַגַע קֹט מִנֶּגֶד עֵינָיו, עֲדִין אֵינוֹ מֵבִין מַה זֶה קִרְבַּת ה'. כִּי סוּמָה ה' לְכָל הַנוֹפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכּוֹפְּסִים, וְכִשְׁהוּא בְּבַחֲיַת נּוֹפֵל וְכּוֹפֵף, יִשְׁנֶה הַסּוּמָה וְהַזּוֹקֵף שֶׁהוּא ה'. יִתְבָּרַךְ, וְאֵז אוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא לְמַד הֵם אוֹתוֹת חַיִּוֹת אֲשֶׁר הֵעֲלָה בָּהֶם אֶת כָּל הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל חֹטֵא עַץ הַדַּעַת אֲשֶׁר נָפְלוּ וְנִתְפָּרוּ, וְכָל אֲרִיכוֹת הַגְּלוּת הִיא לְלַקְטֵן וְלְהַקִּים שְׂכִינְתָא מֵעַפְרָא. (אמרי אפר)

אור הפרשה לקח טוב מפרשת השבוע

הוא מבין שאינו חי עם הגוים ואינו נוהג כמותם. כי הוא מין נבדל ונעלה מהם לאין שעור.

הקדמונים אף חקרו ותמהו, מדוע לא ברא הקב"ה את גוף היהודי כשהוא נבדל ומיוחד מאשר הגוף של הגוי. והחט"ם סופר אף למד מכאן דין להלכה, שאי אפשר ללמד מהחקירות של הרופאים על גוף האדם הנכרי לגבי גופו של היהודי, כי הוא מיוחד מכל האדם אפילו בגופו, וכל שכן ברוחו ונשמתו.

היהודי הוא גבוה לאין ערוך אפילו ממלאכים ושופרים, כמו שכתב בעל התניא ב"אגרת הקדוש" מה ששמע מרבנותיו, כי "אלו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפל עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו, עד שהיה מתבטל ממצאיאיתו לגמרי". וזה מדבר בעשרה יהודים שאין ביניהם דברי תורה, על אחת כמה וכמה כאשר יושבים תלמידים בצותא ולומדים תורה, עד כמה רועדים ומתבטלים המלאכים לעמתם!?

וכך אמר ה"שם משמואל" בשם אביו ה"אבני נזר" שאמר בשם רבותיו, ש"בכל מקום קבוץ ישראל, אם בא לשם מלאך - נעשה בטל מפחד ה'".

על הצדיק רבי צבי הירש מליסקא מספר, שבעת אמירת ההגדה בליל פסח, היה משתעשע עם הילדים הרפים, וכשהיה מגיע לדברי ההגדה "ויהי שם לגוי גדול מלמד שהיו ישראל מציינים שם", היה אוחז בפאותיו ובזקנו, והיה מראה לילדים הרפים ואומר להם: "אתם רואים? כך היו נראים אבותינו במצרים, שהיו נפרים במראיהם ובלבושם שהם יהודים ולא למדו מחקות הגוים". וכן אמרו במדרש "לקח טוב": "מלמד שהיו ישראל מציינים שם, שהיה מלבושם ומאכלם ולשונם משנים מן המצרים. מסמנין היו ויודעים שהם גוי לבדם חלוק מן המצריים".

המגיד הירושלמי הנודע רבי ברוך דקר ספר על אביו בעל "תפארת ציון" על המדרש, כי "אבינו הקפיד מאד על בניו שלא תחברו עם נערים שאינם מחזקים ליראי שמים, כדי שלא ילמדו ממעשיהם. וזכרנו כי כאשר היינו מאחרים לפעמים לחזור מבית הכנסת או מן החדר, היה חוקר אותנו בשבע חקירות על סבת האחור, כגון להיכן הלכתם? עם מי? לשם מה? וכדומה. וכשעוד היינו קטנים היה מחנכנו לילך בפאות ומלבושים ארוכים. פעם אחת שאל אותו אחד מן החידושים "למה בניך הולכים בפאות ומלבושים ארוכים כל כך? הלא צוחקים מהם?" ענה לו אבי מורי 'בשביל זה גופא אני עושה כך. כדי שאתם תצחקו מהם ולא תתחברו עמיהם וילמדו ממעשיכם הרעים"... ואכן זכה לראות את בניו כשתילי זיתים מיקירי ירושלים.

על הפסוק "ויהי שם לגוי גדול" שנאמר בפרשתנו על בני ישראל בירדתם למצרים, דרשו רבותינו ז"ל ב"ספרי": "מלמד שהיו ישראל מציינים שם". ודברים אלו אינו קוראים מדי שנה בליל חג הפסח באמירת ההגדה על תולדות עם ישראל, וירדתם למצרים וציאתם, קבלת התורה והכניסה לארץ ישראל.

"מציינים" הפונה מסמנים ומיחדים. עם ישראל היה תמיד, מאז היוותו לעם במצרים ועד היום זה יותר משלשת אלפים ושלש מאות שנה, עם סגולה, עם מיוחד, נבדל ונעלה מכל האמות. עלינו להיות כל הזמן עם ההרגשה כי אנחנו שונים מכל האמות שסביבנו, אנחנו לא כמוהם, אין לנו כל שיג ושיח עמיהם, ועלינו להתרחק מכל דמיון של התנהגות כמותם.

אך כדי שנוכל להפנים עד כמה עלינו להשמר מחקוי הנהגות ומעשים שאינם מתאימים ליהודים, עלינו להבין תחלה מהו יהודי וגדל מעלתו. ולאחר שנבין זאת היטב, נבין ממילא עד כמה עלינו להיות מיחדים ומציינים בכל הליכותינו, וגם כשאנו שרויים בגלות המרה, אני עדין העם הנבחר.

יהודי אינו רק מי שנולד לאם יהודיה, לעמית גוי שנולד לאם נכרית. יהודי הוא בנו של הקב"ה, כפי שנאמר בתורה הקדושה "בנים אתם לה' אלקיכם". הקב"ה אומר לכל אחד מאתנו: "בני, דע לך שאתה בראתי את כל העולם, וכל הנביאה כלה שלי היא. ובתוך כל הנביאה הזו, עם כל האנשים שבה, בעלי החיים, הדומים והצומח, החי והמדבר, אתה היהודי בני ממש. ולא כבני בכ"ף הדמיון, אלא בן ממש של הקב"ה!" וכך אמר דוד המלך בתהלים: "ה' אומר אלי בני אתה!"

בספרי הקבלה האריכו רבות להסביר את ערך נשמתו של היהודי, שהוא חלק אלוהי ממעל ממש, כי הנשמה היא חלק אור וניצוץ שנחלק מאור הגדול ברוך הוא וברוך שמו, וכמאמר שלמה המלך גר אלקים נשמת אדם, רצונו לומר הנשמה של אדם היא גר וניצוץ מאור אלקים, כלשון המקובל רבי שפסל הורוץ בעל "שפע טל". וכן כתב בעל התניא: "ונפש השנית בישראל היא חלק אלקי ממעל ממש".

יהודי שחי בהרגשה כזו ומעריך את הקדושה שיש בו כחלק אלוהי ממעל, מבין שאין מקום להשקיע בדברים גשמיים, הוא מבין שהוא לא דומה לשאר הדרגות שבבריאה, וכשם שיש דומם צומח וחי, שהם אבנים צמחים ובעלי חיים, כך יש מדרגה גבוהה מהם של 'מדבר' ובה כולל כל המין האנושי עם כל הגוים שהם חמריים וגשמיים. אך היהודי שגדל לדרכה אחרת לחלוטין, הוא בריאה נעלית ורוחנית, משהו גבוה בהרבה. וכשם שאין לאדם רצון ושאיפה להיות יחד עם סוסים וחמורים ולא מתאנה לאכל יחד עמם מאבוס אחד ולהתנהג כמותם, כך

חברת תהלים בשבת בבית מו"ר זיע"א - בזמן הדלקת הנרות סוף זמן קריאת שמע לשיטת המגן אברהם: 8:24
אבות ובנים בגרוז'יסק - 20 דקות לאחר זמן רבנו תם במוצאי שבת לשיטת הגר"א ובעל התניא: 9:10

אזרות

ואלה שמות בני ישראל (א, א)

ואלה ראשי תבות ואבק לשון הרע, וראשי התבות שמות בני ישראל הבאים הם שביה, שמפני הוצאת דבה על יוסף, התגלגלו וירדו למצרים בשבי. (פרי מגדים)

ואלה שמות בני ישראל הבאים

ראשי תבות שביה, שגם כאשר היו ישראל בשבי, לא שנו שמם. (בעל הטורים)

שביה ראשי תבות בשבי בני ישראל הם, שגם בהיותם בשבי מצרים, היה נפר עליהם שהם משבטי ישראל. (שפתי כהן)

הבאים מצרימה (שם)

לא כתוב "שפאו" אלא "הבאים", כי חשו את עצמם בגלות מצרים כאלו זה עתה באו, וכך צריכים בני ישראל להרגיש בגולה. (מהרי"ד מבעלזא)

והנה יצער בוכה (ב, ב)

שלשה דברים יש ללמוד מתניוק: תמיד שמות, לעולם אינו בטל, וכשרוצה משהו - בוכה. (המגיד ממועזריטש)

ויאנחו בני ישראל מיהעבדה ויצעקו (ב, כג)
פעם שגר ה"הפץ חיים" משלחת רבנים אל ראשי השלטונות, כדי להשתדל לבטל גזרות קשות שגזרו על היהודים, אך אנשי הפושלחת לא הצליחו לשכנע את פקודי הממשל. אמר להם ה"הפץ חיים": "למה לא שפכתם דמעות? דעו לכם שבדמעות אפטר לבטל גזרות".

והסנה איננו אפל (ג, ג)

הענו שהלך במדבר היה מישר את כל ההרים, חוץ משלשה: הר סיני, הר נבו, והר ההר. וקרפו פאן: "סנה" - ראשי תבות סיני, נבו, והר ההר, "איננו אפל" שהרים אלו לא אכלו ונשארו כבקדמותם.

ותקח צפרה צר (ד, ד)

כשתסיר תבת צר' מ'צפרה', תשארה האותיות פ"ה - בגימטריה 'מילה'. ואם תסיר תבת 'ערל' מ'אליעזר' תשארה האותיות 'א"י" - בגימטריה 'חי'. ללמדנו, כי על די המילה נשאר משה בחיאתו. (חת"ס סופר)

תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו עשו (ה, טז)

בזקנתו של רבי מאיר מפרמישלו, היה אוהז בזקנו ובפאותיו שהלבינו מרב זקנה ואומר: "תבן אין נתן לעבדיך" - אין בנו תבונה לשוב בתשובה בימי גערנו כשעדין פחנו עפנו, "ולבנים (לבנים) אמרים לנו עשו" - השערות הלבנות שבנו, טופחות עלינו ואומרות לנו 'עשו תשובה'.

אזר יקרות

המלכות גורמים לו רק עגמת נפש וצער, ובפרט שתמיד צריך הוא ללבש בגדים נקיים, וחבריו יכולים לילה עם לבושים פשוטים ואף קרועים ומלכלכים, וממילא, מסים הבן את דבריו לרופא, הנך מבין עכשו מדוע אין לי כלום במה לשמח.

כשמע הרופא את דברי הבן הטפש, חשב תחלה איך להסביר לו את טעותו הגדולה ועד כמה הוא חי בטעות, שהרי משרתי ושרי המלך החשובים ביותר היו מוכנים לתן את כל חייהם וכספם להיות בן המלך, ואלו הבן הזה אין לו שכל להעריך זאת, עד שפתח ואמר לו: וכי ידע הנך מי אתה? ומי הוא אביך? דע לך כי אלפי ורבבות אנשים מסתכלים עליך בקנאה רק על זה שאתה בן המלך. אלפי אנשים ישנם שאכות גדולה היא להם אם רק יזכו לראות פני המלך, ועוד יותר מכך אם יזכו אפלו פעם אחת לדבר עם המלך, וכשיזכו לדבר הנכסף הזה ישמרו למזכרת גצח את התמונה מרגע יקר זה אשר זכו לדבר לרגע עם המלך, ואת התמונה ההיא יתלו על כתל ביתם, כדי שכלם ידעו שזכה לדבר פעם אחת עם המלך, ורק מהסתכלות פשוטה על התמונה מקבלים חיוק ושמחה מכך שאיננו אדם פשוט, כי הרי דבר פעם עם המלך. ואלו אתה אינך מתבייש לומר שאין לך במה להיות שרוי בשמחה תמיד, הרי אתה הנך "בן המלך", ובכל זמן ובכל עת יכול אתה להפנס לחדר המלך ולדבר עמו, ומי עוד בכל המדינה יש לו זכות זו? אין לי אלא לומר לך שאתה כפוי טובה בזה שאינך יודע להעריך את חשיבות עצמך וחשיבות אביך.

והנמשל בזה הוא מובן מאליו, כי כל יהודי צריך לידע מי הוא, ומי הוא אבינו מלכנו, ולהעריך את חשיבותו הגדולה והזכות אשר זכה להיות בן המלך.

פעם היה בן יחיד של מלך בשור ודם, שהיה מלך גדול וחזק המושל ומוזק על הרבה מדינות, וכלם יראים ומפחדים מהוד כבוד המלך. ובבית הפלטרין של המלך ישנם אלפי משרתים, אשר כל תכליתם ותפקידם הוא רק לשרת את המלך, ובאשר הבן הזה של המלך הוא בן יחיד לאביו, ממילא כל עניני המלוכה רוחשים סביב הבן זה. וכשאביו המלך יוצא לדרכו תמיד עומד הוא לצד אביו, וכל השרים רואים ומקנאים בכבוד הגדול שיש לבן המלך. וכשהמלך נכנס לחדרו אין שום אחד רשאי להפנס שם, מלבד הבן הזה שיש לו רשות להפנס שם יחד עם אביו המלך. והכל רואים ומסתכלים בקנאה גדולה על שזכה לכל זה, ובפרט שהרי הבן עצמו לא עשה שום השתדלות להיות בנו של המלך, רק שהמציאות היא שהוא בן המלך.

והנה כאשר גדל הבן מעט החלו לראות עליו סימני עצבות, ומיום ליום נתדרדר מצבו מטה מטה, עד שכבר קשתה עליו הקימה ממטתו בבקר. ויהי כאשר הרגיש בזה אביו המלך, מיד שלח את רופאו שיראה איך יוכל לרפאותו, הרופא בדק את הבן היטב, ולא ראה כל סבת חלי שיש לו לגרום לו את כל זה, ולכן התחיל לדבר עמו עד שראה והבין שהוא שרוי בדכאון ועצבות, ואין לו שום שמחת חיים. שאילו הרופא, למה אינך בשמחה, ענהו הבן, וכי מה יש לי בחיים אשר אשמח בו, הרי איני יכול לשחק עם חברי בני גילי לרוץ על האשפות, איני יכול לעשות כמו שאר חברי אשר רודפים אחרי סוסים ובהמות בשדה, וגם איני יכול לשחק בתוך הבץ והלכלוך כמו חברי, אשר הוא ממש תענוג להתגולל בבץ. וכך מפרט לו הבן ושופה את לבו על כל מה שנמנע ממנו לעשות כמו שאר הילדים בני גילו, וכי כל עגמת הנפש והצער שלו הוא רק משום שהוא בן המלך, וכל עניני

מאורות החיים משגים ידיעות הלכות ומנהגים

מים אחרונים - ג'

האם אפשר לטל מים אחרונים מהפרז? מעקר הדין אין צריך לטל בכלי, ואפשר לטל מים אחרונים מהפרז, אבל לכתחלה עדיף לטל מפלי.

ואפשר להשתמש לצורך הנטילה גם עם כלי שאוכלים או שותים בו, אך מנהג רבים וטובים ליחד כלי לנטילה ולא להשתמש בכלי אכילה. (וְכַל זֶה לְגַבֵּי הַפְּלִי שְׁנוּטְלִים בּוֹ, וְלִעֲנַן הַפְּלִי שְׁנוּטְלִים לְתוֹכוֹ יִתְבָּאֵר בְּהַמְשָׁךְ).

ויש גם הפוקפידים לא לטל ולקבל מים אחרונים בכלי חשוכה ומקבד כמו כלי זזה וכסף, והוא על פי הקבלה משום שבמים אחרונים נותנים לסטרא אתרא חלק, ואין לנהג בחלקו בדרך כבוד.

האם מתיר לטל מים אחרונים על הרצפה?

השלחן ערוך פוסק שאין נוטלים מים אחרונים על גבי קרקע אלא לתוך כלי מפני רוח רעה ששורה עליהם ויש סכנה לדרך עליהם.

ושלא על גבי קרקע ממש אלא על גבי מרצפות שבמינו, יש הסוברים שמותר לטל, כי הרוח רעה שורה על הפנים אחרונים

רק פשוטלים אותם על גבי הקרקע ממש, אבל יש מחמירים שרוח רעה שורה בכל מקום שנוטלים את הפנים אחרונים. ובמקום שלא דורכים שם אנשים, כגון מתחת לשלחן, אפשר לטל על הרצפה. אבל יש שנהגו לטל דוקא לתוך כלי.

הפלי שנוטל לתוכו, יכול להיות גם פלי אכילה?

לא. יש להזהר שלא לטל מים אחרונים לתוך כלי שאוכלים או שותים בו משום שלכמה פוסקים שורה על הפנים רוח רעה שם פשוטלים אותם לתוך כלי. ומובא בספר אמרי פינחס בשם רבי משה מפשוורסק, שרב החלישות באים ממה שלא נזהרים מלקבל מים אחרונים או מים של נטילת ידיים של שחרית בכלי שמשתמשים בו אחר כך לאכילה ושתייה, אפלו אם שוטפים אותם.

ואם קרה בטעות שנטל לתוך כלי אכילה, ידיח וישטף את הפלי היטב, ויש שהורו לטל את הפלי שבע פעמים.

ולתוך פיור אפשר לטל מים אחרונים רק אם אין בכיור כלי אכילה, וכן יזהר שלא להניח שם אחר הנטילה כלים עד שיתבשו הפנים או ישטף את הכיור. ובדבר זה צריך להזהר גם מי שנוטל לתוך כלי, ושופך אחר כך את הפנים לתוך הכיור.

אזרה זו תזרה

מדברי חז"ל וגדולי ישראל

”אמר האריז”ל: ”הזעה שאדם מזיע בעבודתו להבנות לכבוד שבת, היא סגולה למחיקת עונות במו דמעוזה של בני תשובה”

לכבוד שבת, ואמרו: אלו רבי יוחנן היה בא אלינו, האם לא היינו טורחים בשבילי? (ספר השבת)

”זכור את יום השבת” - רבי אלעזר בן חנניה אומר: תהא זכרו מאחד בשבת, שאם תזדמן לך מנה זכה, תהא מתקנה לשם שבת. (מכילתא)

אמר רב חסדא: לעולם ישפיע אדם להוצאת שבת, ולקנות צרכי שבת בשוק, שנאמר ”ויהי ביום הששי והכינו את אשר יביאו”, לא לתר, תכף להתחלת היום. (מסכת שבת)

רבי צבי הירש בן הבעל שם טוב הקדוש אמר לרבי פינחס מקורין בשם אביו, שצריך האדם לעשות הכנה שיכל לקבל את קדשת השבת כמו שאמר הכתוב בפירוש בשלח ”והכינו את אשר יביאו”.

והשיב לו רבי פינחס, כי דבר הנתן מלמעלה והאדם אינו יודע כלל, איך ומה יתנו לו, איך אפשר להכין את עצמו אליו? אלא שהאדם צריך לשמור את עצמו מפני דבר רע, לשמור את עצמו מפני דבר המזיק לגוף. (בעל שם טוב פרשת בשלח)

ומספר בתלמוד: רבה בר רב הונא הגיע לבית רבה בר נחמן לשבת, כפדוהו ברכיקים משהחם בשמן, שאדם: האם ידעתם שאבוא? ענו לו: האם חשוב אתה יותר מהשבת? לכבוד שבת הכנו זאת, שנאמר: ”וקראת לשבת ענג”.

רבי אבא קנה בשר בשלש עשרה מטבעות, משלשה עשר קצבים, כדי שיהיה לו בשר משבח, והיה מכין לקצבים את הצסוף לפני בואם והיה מזרזם למכור.

רבי אבהו היה יושב על פסא, והיה מפיח באש שיתגדל, כדי שימחר המאכל להתבשל. רב ענו לבש בגד שחר, להראות שיש לטרח בתבשילי שבת ולא יתלכלכו בגדיו וכו'. רב ספרא היה חונך שערוות הראש של תבנה. רבא היה מולח את הדגים. רב הונא הוליק גרות. רב פפא שור פתילות. רב חסדא חתך סלק. רבה ורב יוסף בקעו עצים להזלקה. רבי זורא היה מצית האש בעצים דקים.

רב נחמן בר יצחק היה יוצא ונכנס להביא דברים לכבוד שבת ואמר: אלו היו באים אלי אורחים כמו רבי אמי ורבי אסי. כלום לא הייתי טורח בשבילי? ויש אומרים שרבי אמי ורבי אסי הם שהביאו דברים

מצוה לכל אחד בעצמו לעמל ולטרח בהכנות לשבת, ולא רק בני משפחתו או עורריו, כפתוב בסדור האריז”ל: ”תקנו הבית בעצמו לכבוד שבת כמו שמכין לכבוד המלך והמלכה”.

חז”ל מספרים, שגדולי האמוראים עצמם עסקו בהכנות לשבת - ”אדם חשוב ביותר, שאין דרכו לקח דברים מהשוק ולא להתעסק בפולאכות שבבית, חייב לעשות דברים לצורך השבת בגופו, שזהו כבודו, וכל המרבה בדרך זה - הרי זה מושבח, ולא יאמר אדם לא אכנס בכבודי, כי זהו כבודו - שמכבד השבת”.

ה”חפץ חיים” מוסיף ואומר: ידוע שבשבת אפלו יושבי גיהנם אינם נענשים. ולא רק בשבת עצמה, אלא גם לפני שבת - מעת שהתחילו בהכנות לשבת נפסק ענש הגיהנם, כי מיד פשמתחילים בהכנות - מתחילה כבר קדשת השבת.

נאמר בתלמוד: לעולם ישפיע אדם בערב שבת לטרח ולזמן הוצאת שבת, שנאמר: (שמות טז, ה): ”והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו” (שבת קיז: ויש”י שם).

המאור שבתורה

מאוצר ספורי חז"ל

החשיבות ללבש כמנהג האבות ולא ללכת אחרי אפנת הגויים. פעם בא אליו אחד מחסידיו שנעשה עשיר מפלג, ועקב מגעיו עם סוחרים שונים החל לשנות את מלבושיו ולבש צנארו מְעֻלָּן, שהיתה אז אפנה נכרית. כשראה זאת הרבי, החל ליסרו ובקש ממנו לחדל מללכת אחר חקות הגויים. באותה שעה ישב שם רב אחר שלא הקפיד על כן והקשה: "מה הרעש הגדול הזה? היכן מצינו בתורה שאין ללבש צנארו?" עמד שם רבי דוד, בנו של ה"בני יששכר" ועל אַתָּר אמר: "הרי פסוק מפורש הוא, שהרי רבקה הלבישה את עורות גְּדֵי העזים על חלקת צנארו של יעקב, ואם היה יעקב אבינו לובש צנארו, לא היתה רבקה צריכה לכסות את צנארו..."

רבי יחזקאל שרגא משינובה ראה בלבוש היהודי המקביל והמסורתי, לא רק דבר חיצוני בלבד, אלא ראה בו את הפנים היהודי האמתי. הלבוש היהודי נחשב בעיניו כתרס נגד ההתבוללות, וכך פירש את הכתוב: "ושאלה אשה משכנתה וגו' ושמלות, ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם".

והקשה, מדוע לא אמר הכתוב ולבשתם אתם ובניכם? אלא התרוץ הוא, שאחד מארבעת הדברים שבלגלם נגאלו בני ישראל ממצרים הוא בגלל שלא שנו את מלבושם. והיו צריכים לתפר מחדש את הבגדים ששאלו מהמצריים, כדי שיהיו מתאמים למלבושי ישראל. ודרך המלבוש שאם תופרים אותו מחדש הוא מתקטן משהיה קודם לכו, ולכן לא היה ראוי ללבש אלא לקטנים, ולכן כתוב "ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם" ... (מגדולי התורה והחסידות)

מעשה בחכם אחד שהיה צדיק בכל מעשיו, ולאחר שנפטר קברוהו ליד אדם שאינו הגון.

בא הצדיק בחלום הלילה אל בני עירו, ואמר להם: "הרעותם לי בכך שקברתם אותי ליד בית פסא שריחו רע, וקשה לי מן האויר שעולה ממנו". תמהו החולמים על דבר החלום המוזר, וחשבו כי חלומות שוא ידברו. אולם כשהחלום שב ונשנה פעמים מספר, הבינו כי יש דברים בגו. כשבדקו את מקום קברו של החכם, ראו שבסמוך לו נקבר רשע גדול, והבינו כי השפעתו הטרודה את מנוחתו של הצדיק שנטמן שם. מה עשו? הקימו בני העיר מחצה של אבנים בין קברו של הצדיק לקברו של הרשע, ומאז חדל החכם לבוא אליהם בחלום ושבו למנוחתו. וכן מספר על בני עיר אחת, שנהרגו שם כמה הרוגים על קדוש השם, ונקברו יחד זה עם זה. ביניהם היה גם רשע אחד שנקבר עמם, והוא הופיע בחלומו של אחד מחשבי העיר, ובקש שיוציאנהו מבין הנקברים הצדיקים שבקבר, מפני שקשה להם מאד ממנו, שהוא רשע והם צדיקים. (ספר חסידים)

ארבעה דברים צוה רבנו הקדוש את בניו, ואחד מהם שלא ידורו במקום שנקרא שכניב, שהיתה עיר בארץ בבל, מכיון שבאותה עיר התגוררו אנשים לצנים, שהם עלולים למשוך אותם בלצונותם ולבטלם מדברי תורה, מלבד העוון החמור של דברי לצנות וקלות ראש. (מסכת פסחים)

רבי צבי אלימלך מדינוב, בעל "בני יששכר", היה מעורר תמיד על

וואס הערט ניין אין הייזר

"הספור עם המגבת..."

זו היתה הפתיחה למבצע החדש "ריין מסדר איך בין מאשר".

במשך יומים חפו התלמידים לסיימו של הספור שהיה תלוי על לוח המודעות, שבסיימו התבטא מו"ר ז"ע לאחד החברים שהמתין זמן רב להפגס: "אתה רואה את המגבת על הרצפה ואינה מרימה? לכן אתה שבור!..."

בכך נחשפו התלמידים למבצע החדש "ריין מסדר איך בין מאשר".

להחדרת חשיבות הסדר והנקיון בקרב התלמידים שיחיו.

ענן שמו"ר ז"ע דבר עליו רבות והדגיש שכאשר יש סדר ונקיון, יש קיים להשגרת השכינה

ספודי צדיקים, הליכות ועבודות מאלפות

מאורות הצדיקים

איך מתכוננים לשבת?

על מנת להגיע אל השבת הנכספת יש פמונן להקדים את ההכנות הנלוות אליה ו"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

נתיחדה השבת בכך שהפתוב הורה בה על ההכנה: "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו". וכאן עשוי להופיע המקשן מן ההגדה וישאל: "מה העבודה הזאת לכם?" "מה צרכך יש בכל כך הרבה הכנות?"

על מנת להשיב על שאלה זו נעבר נא לתאורו של ארוע בעל משמעות, המתרחש בביתנו: בשורה יקרת ערך נתבשרנו, ותקנה הוא, כי אורח חשוב ונכבד שם פניו אל עבר ביתנו ומתעתד לבקר במעוננו.

אנו נערכים לקבל את פניו. כל בני הבית נרתמים להכנות הקדחתניות סביב הבקור הקרוב. מצחצחים את הבית, שוטפים את הרצפות, מקורצים את הקירות, מבריקים את שמשות הזכוכית, מקורקים את המטבח, מגיעים לכל מקום ואתר. אין פנה בבית שתוכל להמלט ו"לצאת נקי" מתהליך נקיין פעלתני ויסודי זה. שלט נאה "ברוך הבא" נתלה על הדלת, ואם באישיית השובה במיוחד עסקינו - גם נורות צבעוניות תאונה את דרך הכניסה ומשלחת כבודה תצא לקבל את פניו. הכל נכנסים לאוירה המחשמלת של ההכנה.

וכאן ישאל השואל, בשל מה קם הסער הגדול הזה? על מה ולמה הזעקו כלם אל הדגל, להבריק ולמרוק כל פנה? האם יגיע אורחנו הנכבד ונר דלוק בידו על מנת לבדוק בפנות ובסדקים, שמאי מצוי שם חלילה קרטוב אבק? ואולי מאחורי התנור או מכונת הכביסה? או שמא יבדק אם ציאונו בני הבית מעמלנים כדבעי?

תשובה: עלינו לדעת כי ההכנה, יותר משמעותית בעבור האורח, מטרתה בעקר בעבור המארח. כשאנו עסוקים במסכת ההכנות, נוצר אצלנו מצב של המתנה וצפייה לבאות. ובמקביל, תוף כדי העשייה, מתפתח ונרקם רגש של כבוד והערכה אל המתעתד להגיע, וכך נוצרים וכתהוים פלים לקבלת פניו; פלים אשר דרכם ובסייעם נוכל לקבל פני האורח כראוי, ואף ללמוד ולקבל השפעה מכוננו.

חשיבות ההכנה לשבת

בלעם, משטיננו משכבר, בקש להטיל את עינו הרעה בכל דבר טוב ובעל ערך ובכל הנהגה טובה המצויים בעם ישראל.

מוצאים אנו כי בעת בה חפש מקום "לברך" ממונו את ישראל, אמר לבלק: "בנה לי בזה... והכו לי בזה שבעה פרים..."

אומר בעל הבית 'ישראל' שבלעם רצה בזה לקלקל את הנקדה החשובה והמיוחדת של עם ישראל - נקדת ההכנה.

יהודי אינו נגש "סתם כך" לקיים מצוה. הוא מתכונן קודם, והכנה זו פועלת פעולה גדולה בנפשו.

נתיחדה השבת בכך שניצטוו ישראל בפרוש על ההכנה אליה: "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו". שבת זו, כשמתכוננים אליה נקלטת היא אצל האדם באופן אחר, עמוק ופנימי יותר.

כל אחד טורח לכבוד שבת

מצאנו בגמרא תאור על גדולי האמוראים אשר על אף שהיו להם משרתים ובני בית, טרחו בעצמם ובגופם בהכנה מעשית לשבת ולא בשו.

רבי יהודה מולח את דג השבטאי, רב ספרא עוסק בהכנת בשר ראש הבהמה, רב פפא מכין פתילות, רבה ורב יוסף מבקעים עצים ורב נחמן בר יצחק היה נכנס ויוצא עמוס משיא של פלים וחפצים נחוצים. וכך התבטא ואמר: "אם היו מזדמנים לי פאון פאורחים רבי אמי ורבי אסי, האם לא הייתי נוהג כך לטרח בעצמי בהכנה עבונם"? עתה נערו חשבון האם השבת בעלת חשיבות פחותה היא מאותם אורחים נכבדים שהיו פוקדים את שגרי מעוניי? לכן נוהג אני פן אף בהכנה בעבור השבת הממשמשת ובאה!

הבה נעצר פאן לרגע ונעלה בדמיונו כיצד גדולי האמוראים עוסקים בפולאכה: רבא חוגר למתניו את הסניר הגדול ועוסק במליחת הדג במרץ. רבה ורב יוסף מבקעים עצים בקרדם הגדול שהיא כידוע מלאכה שאינה קלה כלל ועקר, אגלי זעה מופיעים על מצחם...

מ"דגמה תייר" זו נלמד את חשיבות ההכנה לשבת בביתנו.

בטוחים אנו שאכן לזו תהיה השפעה גדולה ועצומה עלינו ועל בנינו.

אם נשקיע בהכנות לשבת, וכלנו, גם הילדים, נשתתף באופן פעיל במישור המעשי ואף גם במישור הרעיוני, הרי שאז פלנו "פני שבת נקבלה" באופן שונה לחלוטין.

עתה שנסו מתניכם ונצא לדרך - לשבת!

(שלחן השבת)

מאור ההפטרה

הפטרת שמות

[ישעיהו כ"ו, ו' - כ"ח, י"ג]

פרשתנו עוסקת בתקופת ירדתם ועלייתם של בני ישראל, שיירו למצרים בשבעים נפש, ופרחו שם עד שנהיו "לגוי גדול עצום ורב", ובקשר לזה קוראים את הפטרתנו, שמתחלה בתקופה שבה היו בני ישראל במדרגת "יעקב" בשעת שפלותם בגלות, אבל אחר כך השרש של עם ישראל פרח עד שיגיעו למדרגה שייכלו להקרא "ישראל". ועוד שההפטרה מתחילה בפלים: הבאים ישרש יעקב, כעין פרשתנו שפתוב בה: "הבאים מצרימה".

ישעיה נשלח להוכיח את ישראל ולהחזירם בתשובה, הוא מתחיל בדברי חזק שאפלו שעכשו הם כמו שרשים הטמונים בארץ שפלים דורכים עליהם, הם עוד יצמחו בשפע, ומראה להם איך שה' מרחם עליהם ולא השמידם כמו שישמיד את האמות המצרים להם.

הנביא מתחנן אליהם, שעונם יתפפר רק אם יבטלו את המזבחות שהקימו לעבודה זרה ויחזרו בתשובה לה', אבל אם לא יחזרו יחרב בית המקדש וכל עריהם ותבטל מלכתב, פי הם לא מתבוננים במעשיהם. והנביא חוזר לנחומיו שבזמן המיעד לגאולה, יקבץ ה' את בני ישראל כמו שחובט את החטים מהקש והזיתים מהאילן.

אחר כך פונה הנביא לממלכת עשרת השבטים, ומוכיחם על שמתענגים בהנאת העולם ומבלים את זמנם בשכרות.

וגם את ממלכת יהודה מוכיח שהם עשו כמו שפורי אפרים "בין שגו ובשכר תעו", ואין להם דעת לקבל מהנביא, ולפי מעשיהם ראויים גם פן לגלות מארצם. ההפטרה מסתיימת בשני פסוקים מהפרק הבא בשביל לסים בדברי נחומים לעם ישראל.

מהדרכותיו והנהגותיו של מו"ר רבי אשר זיע"א אשר לאורו נלך

לאורו נלך

וכן כתבו הדרשנים, שתבת שמות היא גם ראשי תבות: "מפני שיבה תקום והדרת", כדי לרמוז, שמי שנוהר לקרא הפרשה פראוי, יזכה לשיבה טובה והקב"ה יאריך לו ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים. ובעל הטורים כותב: "ואלה שמות בני ישראל" - ראשי תבות: "ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר, יחיה שנים רבות ארפות לעולם".

ומדוע יש לקרא את הפרשה שלש פעמים, שתי פעמים בתורה ופעם אחת בתרגום? מפני שהתורה נמסרה לבני ישראל בשלש פעמים. בפעם הראשונה קבלוה בני ישראל בהר סיני, ובפעם השנייה באהל מועד, ובפעם השלישית כאשר משה מסר את התורה במשנה תורה וחזר עליה לפני מותו.

מצוה מן המבחר לקרא את הפרשה בטעמי המקרא, בנגון ובהטעמה, שהקורא תורה בלא זמרה התורה חוגרת עליו שק.

מו"ר רבי אשר זצ"ל, היה מעורר תמיד את החברים להקפיד על ענין חשוב זה, לקרא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום מדי שבת בשבתו, כפי ההלכה. פעם, התענגו רבי אשר זצ"ל אצל בחור צעיר שבא להתיעץ עמו בעבודת ה', וכאשר שאלו אם הוא מקפיד לקרא מדי שבת את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, והבחור ענה שאינו מקפיד על כך, התפלל רבי אשר ושאל אותו בתמיהה: "האם אינך רוצה לזכות לשמירה עליונה עליך, ולמנוע ממך פגעים חלילה? עליך להקפיד על כך ולזכות לחיי נצח!"

פרשת שמות מתחילה במלים: "ואלה שמות", ובספרים הקדושים דרשו אותן בראשי תבות: וחיב אדם לקרא הפרשה, שנים מקרא ואחד תרגום.

חיוב קריאת הפרשה מדי שבת בשבתו, הוא חיוב גמור שנפסק בשלחן ערוך, והדברים מובאים בגמרא במסכת ברכות: "אמר רב הונא בר יהודה, אמר רבי אמי, לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, ואפלו עטרות ודיבן". אין זה מנהג טוב או חמרה, אלא חיוב גמור על כל אחד ואחד, לקרא הפרשה בפיו ממש ולעבר על כל הפרשה במתינות.

יש פוסקים שכתבו, שתקנה זו נתקנה על ידי משה רבנו, כדי שכל אחד יהיה בקי בתורה, וכן משום החיוב של למוד התורה, ללמד וללמד.

בספרים הקדושים נכתב רבות אודות החשיבות הגדולה בקריאת הפרשה, והשכר הגדול המבטח למי שמקפיד לעשות זאת מדי שבת, כאשר בכה מקימים אנו דברי הפסוק: "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו". בספרי הקבלה נאמר, שבשעת קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, זוכה האדם לתוספת של קדשה, נמשכת עליו רוח טהרה ממרום ואז נכנסת בו הנשמה היתרה שנכנסת לאדם בכל שבת קדש.

עוד מובא בספרים הקדושים, שבשעת קריאת הפרשה, נברא מלאך שמגן על האדם בכל אשר יפנה ושומר עליו שלא יארע לו שום פגע, חס ושלום.

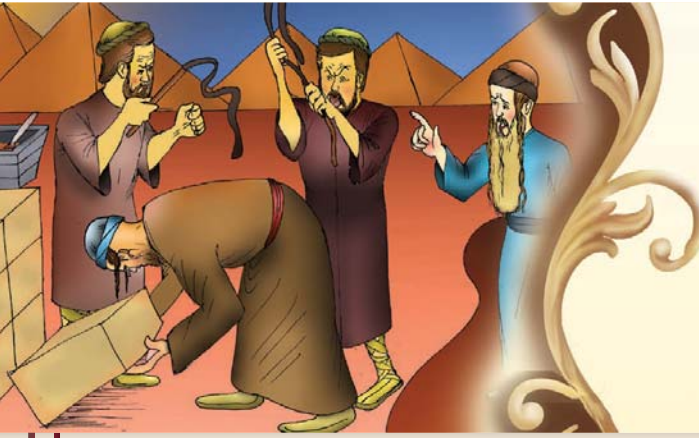

נשגור בזאת ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לתלמידינו היקרים וחביבים מאוד
שמעון קיפר נ"י - כתה ב'
משה קיי נ"י - כתה ג'
לרגל יום הולדתם בשעה טובה ומוצלחת

פרותיה מתוקים צלה נאה אמת המים עוברת תחתיה, ותזכה ללכת בדרך האמונה הפשוטה הסלולה לנו ממו"ר רבי אשר זיע"א דרך כל הצדיקים האמתיים של כל הדורות ותעשה נחת רוח לבורא יתברך שמו ולהוריכם ולתפארת עם ישראל

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת 'חיים של תורה - לובלין' פעייה"ק ירושלים ת"ו
בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאווע שליט"א
תלמידו של מרן פוסק הדור בעל 'שבת הלוי' זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

מתיקות תקון מכירת יוסף

מתיקות הניסים

שנים מקרא - ונצל מצרה

כבר במשך כשמונה עשרה שנה, אני נוהג בכל יום ששי לומר את השנים מקרא ואחד תרגום של הפרשה בסמוך לכניסת השבת לפני תפלת מנחה, אך לצערי, פעמים רבות קורה שבקבוצות ההכנות לשבת אני לא מספיק לקרא את הפרשה לפני תפלת מנחה והדבר נדחה לאחור מכן.

השנה, בעקבות המצב בדרום, קבלתי על עצמי קבלה טובה, לומר את השנים מקרא מיד אחרי תפלת שחרית של יום ששי, ובקשתי מה' שקבלה טובה זו תעמד לנו להציל את בני משפחתנו יחד עם כלל ישראל מכל נזק.

בערב שבת היינו צריכים לנסע לצפון לעיר חיפה לשבת התאחדות שארגנה המשפחה במתחם שבג'יה, ולכן אשתי הזוהירה אותי לחזור מיד אחרי תפלת שחרית לבית כ"ד לארגון המזוודות, אני השבתי לה בחיבי ויצאתי לתפלה.

לאחר התפלה נזכרתי בקבלה החדשה שלי לומר את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום והיתה לי התלבטות קשה האם להתעכב לצורך זה בבית הכנסת או לא, ידעתי שאשתי רוצה להזדרז כדי להגיע למתחם מקדם, אבל מצד שני הבטחתי לה' את ההבטחה הזאת.

לאחר מאבק נפשי חשבתי לעצמי, הרי אנחנו נמצאים במצב של מלחמה ואנו נזקקים לרחמי שמים כל רגע ובפרט בנסיעה לצפון. החלטתי לעמוד בהבטחתי ולא לצאת מבית הכנסת עד שאסים את כל קריאת הפרשה.

תוך כדי הקריאה, נשמעה אזעקה, ירדתי למקלט של בית הכנסת עם החמש ב"ד ואז נשמע פצוץ אדיר... היה נכר שהטיל נחת ממש בסמוך אם לא ממש על בנין בית הכנסת, עד מהרה התברר שהטיל נחת שני רחובות ליד בית הכנסת.

למעשה, הבית שלי נמצא שני רחובות ליד בית הכנסת, אבל משום מה לא חשבתי שזה קשור אלי, היה נדמה לי שהפונה היא שזה נפל בשני הרחובות מהצד השני של בית הכנסת, וזאת כנראה משמים, כדי שלא אטרוד ואפסיק מקריאת הפרשה, המשכתי בקריאת הפרשה וכשפסימתי ויצאתי, פגש אותי בפתח בית הכנסת אחד מידידי ובהתפעלות עצומה הוא ברח עלי 'ברוך מחיה המתים' (ללא שם ומלכות).

« המשך המעשה בעמוד ד' »

שפלותו של יוסף, שעליו נאמר: "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה", שנהג בשפלות וירד לבני השפחות לשמחם. לכן אדם שבתפקידו הוא מלמד תינוקות, ינצל זאת ללמד את הילדים את התורה באש קדש, וכגון שיתאר להם מי היה יעקב אבינו ומי היה פל צדיק וצדיק, כמה הוא עבד את ה' בכל יום ויום ביראה, באהבה ובמסירות נפש, והתנהג בענוה ובמדות טובות עם הבריות.

עצה לעניים ולסוברים

וכל אדם שיש לו עניות, כוון בקו לכפר על המדות הרעות שיש בו, כמו ששמעון כפר בעניות על מה שרצה להרג את יוסף אחיו, וכן אדם שהוא סופר או שיש לו פשרון לכתב חדושי תורה הנקלים במצות פתיבת ספר תורה, פדעת הרא"ש (מובא בב"י ו"ד סי' ע"ו), עליו לכוון שהוא רוצה לתקן בקו את מדותיו, ולכן ראוי לו ולכל אדם להשתמש בכתיבה לכתב גם מכתבי חיוב לחברים, שגם זה הוא בכלל פתיבת ספר חדושי תורה, שיהי על ידי מכתבי עזוד אלו, החבר מתחזק ומתעלה בעסק התורה ובעבודת ה', והכותב מכתבים פאלו זוכה לתקן בזה את מדותיו.

וכל אדם בביתו הוא בגדר מלמד תינוקות, שמצותו לקיים בבניו "ושננתם לבניך", לשנן לבניו ולספר להם על האבות הקדושים ולתאר להם כמה הם היו קדושי עליון, וכה יש לספר לבנים אפילו על שמעון שרצה להרג את יוסף והשליך אותו לבור, שעשה הכל לשם שמים ומתוך שהבין שפך רצון ה', אבל לאחר מכן התגלה שהכל נבע מטעוה והוא עשה על כף תשובה, וכן יהודה שיעץ למכור את יוסף, הוא עשה הכל לשם שמים והיה גדול האחים, ומובא במדרש שהיו יוצאים מפיו גיצי אש, והינו שהוא דבר דבר ה' מתוך אהבה גדולה ועצומה לה', וכה גם דוד מלכנו שיצא מזרעו, היו יוצאים ממנו גיצי אש של אהבת ה' שבערה בקרבנו.

"ואלה שמות... ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך". מובא במדרש (תנחומא), טעם לכן שעם ישראל השתעבדו במצרים, 'אתם אמרתם' 'לעבד נמכר יוסף', חייכם שתאמרו עבדים היינו לפרעה במצרים'. ואם נתבונן, היו רק חמשה שבטים שהשתתפו במכירת יוסף, שהרי ראונו לא השתתף במכירה, אלא יעץ להם שבמקום להרג את יוסף, ישימו אותו בבור כדי להשיבו אל אביו, כי הבין שגם אם יש טענות על יוסף, ראוי להשאיר אותו במחיצת יעקב, והאחים יבואו ליעקב ויספרו לפניו את טענותיהם על יוסף וישאלו את פיו של יעקב מה דינו.

ובני השפחות לא השתתפו לגמרי במכירה, כמו שכתב רש"י (בראשית מט ה), שלא היתה שנאתם שלמה, כיון שהוא היה יורד אליהם ומשמחם, כמו שכתוב: "והוא נער", ואם כן, רק חמשה שבטים השתתפו במכירת יוסף, שמעון יעץ להורגו בבור ולוי נטפל אליו, יהודה יעץ למוכרו ויששכר וזבולון שלא היו מבני השפחות גם הם השתתפו במכירה, ובכל זאת, נחשב לבני השפחות שגם הם היו במכירה, כי כיון שכל הנטפל לעושי מצוה, הרי הוא פועלי מצוה, כן הוא גם פועלי עברה.

ענש שתכליתו תקון

וזהו פלא גדול, מדוע בני השפחות נטפלו למכירת יוסף לאחר שהוא היטיב להם? אלא מפאן אנו רואים שאדם משפע מחבריו לרעה, וכן לומדים מכה שיש להתנהג בהפך מהתנהגות זו, להפיר טובה למי שהיטיב לנו, ולהזהר שלא לשנא חבר שהיטיב לנו, ששנאה כזו נובעת מכפיות טובה.

ושמעון קבל את הענש החמור ביותר, פמובא ברש"י (נחח מט ז): 'אין לה עניים, סופרים ומלמדי תינוקות אלא משמעון', והסבה שהם מלמדי תינוקות, כי תפקיד זה גורם לאדם שפלות, וזה תקון לטעותו של שמעון שלא העריף את

• הרה"צ ר' אלוהו קאהן שליט"א
משגיח דשיבתנו
מה בין עניית לעני?

אימתא בחגיגה (ט): 'חזר הקב"ה על כל מדות טובות לתן לישראל ולא מצא אלא עניות', ולכאורה יש להקשות, שבמקום אחר אמרו חז"ל (ע"ז ה) ארבעה חשובים כמתים ואחד מהם הוא העני, ואם כן, איך יתכן לומר שטוב להיות עני ולהחשב כמת?

אלא, נראה לחלק ולומר בדרך אפשה, שיש הבדל בין מדת עניות לאדם עני, שהעניות היא רק מה שאין לאדם רבוי נכסים ועושר, וכמו שבאר רבנו חננאל שהעניות היא מדה טובה לישראל, כדי שלא יבואו לבעט חליה מחמת רבוי העושר, אלא יהיה לבם של ישראל שבור וכוונתם לשמים, ועיניהם תלויות לרחמי ולחסדיו, ומשמע מכל זה, שאין הפנה להיות עני וחסר כל לגמרי, אלא העניות המדוברת פאו עניו של חסרון, וכמו שמוכח שם 'נאה עניותא לישראל כרצועה אדומה על סוס לבן, והרצועה של הצבע האדום המראה על חסרון, היא קטנה כלפי הצבע הלבן המראה על טוב וחסד שהוא הרב.

מה שאין פו להיות אדם עני ורש, זה נחשב כאדם מת רח"ל, כי הרי יש לאדם רצון להיטיב עם הבריות ולעשות עמהם חסד, ומנה יש לו שמחה וחסד לרוחו, וכאשר הוא עני ורש, שאין לו כיצד להיטיב עם הבריות, הרי הוא כמת שאינו יכול לגמל חסד, גם אם ירצה.

היה לו את התפקיד להוסיף אליהם גם את מנושה ואפרים, ובאותה עת השכינה הסתלקה מייעקב וכל שפן מבניו השבטים, וזאת מפני גדלתם ומעלתם העצומה, שעל פן הקב"ה דרש מהם שיתאמצו בעצמם להתאחד זה עם זה, ללא סיוע של השכינה שנומצאת עמהם בדרך כלל, אם פן יוצא, שסלוק השכינה מהם לא היה חסרון, אלא היה מפני גדלתם.

שכינה או ערביא

וכעין זה מצינו אצל אברהם אבינו, שפאשר הוא ישב מול ה' בגלוי שכינתו יתברך, כמו שנאמר: "וירא אליו ה'" ואז עברו אורחים ליד ביתו, הוא בקש מהקב"ה שימתיין לו, "אל נא תעבר מעל עבדך", ונעזב את גלוי השכינה על מנת להתעסק בהכנסת אורחים, ולכאורה הרי אנו יודעים שאדם שעומד בתפלת שמונה עשרה, אפילו נחש פרוה על עקבו, לא יפסיק, והיאך אברהם אבינו מפסיק באמצע התגלות ה' אליו, שזה הרה יותר מתפלה, ורץ לקבל אורחים הנדמים פערביים?

אלא, שאכן חז"ל לומדים מפאן: 'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה', וזאת לפמדנו, שכל התכלית של התפלה והדבקות בה' היא להיטיב לבריות, לגמל עמהם חסדים ולהאיר להם פנים, פי זהו רצון ה', שאדם ידאג לבריות שסביבו ולא יצטדק לומר שהוא רוצה רק להדבק בה', ולפי זה אפשר לבאר מה שאמרו חז"ל (הקדמה לאיכ"ר ב): 'הלואי אותי עזבו ותורת שמו, דהנה לכל יהודי יש אות בספר תורה, והקב"ה אומר 'הלואי אותי עזבו', שיעזבו פכיכול את הדבקות בו יתברך, ותורת שמו, שידאגו לכל יהודי הרמוז באותיות שבספר התורה.

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו", כמו שמכל שבט ושבט היתה תועלת לעם ישראל, וזולו לחוה ימים ישפן, אשר התברך בשמן ויהודה בניו, פה בכל אבר מאברי גופנו ישנה תועלת מיחדת, ועל פן הקב"ה מסובב שאדם צריך לטפל בעיניו או בשניו או באזניו וכו' בכל אבר ואבר, בכדי שיתעורר מפנה להעריך את החסד ה' שבאותו אבר.

וכגון מה שאדם דואג לרפואת עיניו וקונה משקפים, שזאת כדי שיתעורר מפנה להתבונן בחסד הראיה, וכתוב: "הכלילי עינים מניו", ויש לפרש בזה, שהיין המפסק את האדם [כדאימתא ביומא (ע): 'חמרא גריחני פקחין'], גורם לו להבחין בעיניו בטוב שבבריאה. וכן מה שהוא נצרך לטפל בשניו, לצחצחון בכל יום ולדאג לרפואתו, בשונה מהבהמה ששניה חזקות תמיד, וזאת כדי שנתבונן ונעריך את חסד השנים שלנו ושל ילדינו, וכן פשנצרך לדאג לרפא כל אבר אחר מאברי גופו, ונצל את אותו זמן להתבונן בחסד ובתועלת שיש לו מאותו אבר לעבודת ה'.

הסתרה לפני הפטירה

ויעקב אבינו אסף את כל בניו השבטים הקדושים לפני פטירתו ובקש לגלות להם את הקוץ ואז הסתלקה ממנו השכינה, וצריך להבין, מדוע השכינה הסתלקה ממנו, הרי בדרך כלל לפני פטירתו של האדם, הוא זוכה להתגלות השכינה, ומדוע מייעקב אבינו מסתלקת השכינה לפני פטירתו?

למעשה, יעקב היה בחיר האבות, פי הוא התנסה בנסיון הגדול, לאחד את כל השבטים יחד, שזוהי עבודה קשה לעשות אחדות בין הבנים, ובנוסף

מתיקות מעלתו של אדם גדול

בציור שבכותרת הגליון: משה רבנו, אדם שלם מלא רחמים, כשרואה שני יהודים רבים ומפים זה את זה, הוא מדבר על לבם שלא יתנהגו פה וכשרואה מצרי מכה יהודי, הוא הורג את המצרי רע המעללים, וכשרואה שהרועים מצערים את בנות יתרו, הוא מציל אותן מידם, ולכן הקב"ה פחר בו פכנהיג להוציא את בני ישראל ממצרים.

איזה חשש היה למשה רבנו שעם ישראל יתקוטטו זה עם זה בהניתם במדבר ומה ענה לו על פן הקב"ה?

על פן במאמר: 'מתיקות דגלי השבטים הקדושים'.

בציור שלפנינו: עם ישראל חונה לשבטי. כאשר כל שבט אוהו בידו את הדגל שלו המסמל על תכונותיו המיוחדות, ורק ראונו נפר בגדול מפני שהוא עשה מסירות גדולה מאד, שותר על בכורתו ליוסף ולא חצר את צדיו בעקבות זאת, אלא אדרבה, דאג תמיד לשלמו, שעל פן יעקב קוראו "בכרי אתה", פי זהו בכור אמתי, מי שידע לותר על בכורתו לאחיו הקטן.

מדוע בני השפחות התנכלו ליוסף, הרי הוא היה יורד אליהם ומשמחם? איך השבח של יהודה מלמד אותנו להבחין עם פח הראיה שלנו בחסדי ה'?

על פן במאמר: 'מתיקות תקון מכירת יוסף',
ובמאמר: 'מתיקות התועלת שבכל אחד מאתנו'

עבודת ה' של אשת חיל

והדברים אמורים גם לאשה, שאין מן הראוי שהיא תאריך בתפלתה על חשבון החובה המוטלת עליה, לדאג לבעלה ולילדיה, ואפשר ליעץ לה שתוף פדי הבשול ושאר המעשים שבבית, תתפלל בשפה שלה, וכגון שבעת הבשול תבקש מה' שהבשול שלה יעלה לרצון, פדגמת בשול הקרבנות בבית המקדש, וטגון המאכלים במחבת יעלה לרצון פדגמת 'מנחת מחבת'.

וכן תבקש על בעלה שלמוד התורה שלו יעלה לרצון, כמו הכנה שלמוד דעת ה' לעם, כן שיזכה בעלה ללמוד בבית דעת ה'; וראה ואהבת ה', אמונה, הפרת הטוב לה' ומדות טובות.

ולתפלות כאלו של אשת חיל הנובעות מהלב, יש מעלה יותר מתפלות מהסדור או מאמירת תהלים, שהרי כל מטרתן של התפלות הנחובות היא לעורר את לב המתפלל לכון את התפלות האישיות שלו השוכנות בלבו.

וכמוכן הדברים האמורים מלמדים גם כלפי הבעל, שכפאשר צריכים לעזרתו בבית, לא ישתמט בתואנה שהוא רוצה לעסוק רק בתורה ובעבודת ה', אלא ילמד מאברהם אבינו שעזב את פני השכינה בשביל להטיב לבריות, וימצא זמן גם לתת יד ולעזור בביתו.

לא נבהל מהסתרה

ועל כן אברהם אבינו עזב בכיכול את התגלות

ה' אליו, כי הבין מקלותיו שנבעו חכמה, שרצונו יתברך שיכניס אורחים וילמדם דעת ה', שיכירו בחסדי ה'.

וכך גם בזמן שיעקב אבינו אסף את בניו לפני פטירתו, הסתלקה ממנו השכינה, וזה היה נסיון ליעקב, כי כבר היו לו עשרים ושתים שנה שהסתלקה ממנו השכינה, ולאחר מכן כשיוסף נמצא, חזרה אליו השכינה, וכעת, ברגעים האחרונים שלו, שבהם הוא רוצה להעביר מסר לבניו לדורות עולם, שוב מסתלקת ממנו השכינה.

וכל זאת כדי שיראה את גדלתו של יעקב, שלא נבהל מסלוק השכינה, כי ידע שתכלית התגלות השכינה היא להטיב לבריות, ולכן באמת בלי גלוי השכינה, הוא נתן יחס נכון לכל אחד מבניו והצליח להעביר להם את דבר ה' בפלמות הראויה, אף על פי שנסתלקה ממנו השכינה.

עוד אפשר לבאר, שיעקב אבינו ראה בכך שנסתלקה ממנו השכינה, כרמז מן השמים שעליו לחזק את בניו להיות באחדות זה עם זה, ולכן מיד מנה את כל אחד מבניו וצרכם יחד.

ודבר ה' היה שכל שבט ושבט הוא שונה מחברו, ובכל זאת, היסוד של כל דורות ישראל הוא האחדות, וביתו של יעקב אבינו הוא דגמא לכל בית יהודי, שרק עם אחדות ומדות טובות אפשר להעמיד בית נאמן בישראל שבו שוכנת השכינה.

מתיקות דגלי השבטים הקדושים

ואלו לנו הקב"ה עשה שנים עשר דגלים לכל שבט ושבט מישראל, ומדוע?

אמנות הדלוגים

ונראה לבאר זאת, לפי מה שדרשו שם בפסוק: "ודגלו עלי אהבה" - 'ודלוגו עלי אהבה', שהדגל הוא מלשון דלוג, וכאשר בלעם הרשע ראה את ישראל שוכן לשבטיו, הוא התפעל מכן.

י הדגל מרמז שאין פתחיהם מכונים זה כנגד זה, וכל שבט מדלג מלראות בחברו חסרונות או הצלחות מיוחדות, כדי שלא לזלזל ושא לא לקנא בו, שהרי לכל אחד ישנה מעלה שאין בחברו ועלולה להיות מכן פתחות.

אבל הדגל מסמל את הדלוג, שכל שבט היה שומח ומרצה במעלת עצמו, ודלג על מה שראה אצל אחרים, והינו גם במעלות הרוחניות, שכל אחד לא היה מתקנא במעלות חבריו (בגמא שלילית שאינה נגדר 'קנאת סופרים'), כי הבינו שכל

מצינו במדרש (במדבר ב ג), שבזמן מתן תורה, כפאשר הקב"ה נגלה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים והיו כלם עשויים דגלים דגלים, וכיון שעם ישראל ראו אותם, נתאוו לדגלים, מיד אמר הקב"ה למשה שיעשה לעם ישראל דגלים כמו שנתאוו.

ומבאר שם (א"ת) שהצבע שבדגל של כל שבט ושבט היה בצבע של האבן שלו באבני החשו, כי לכל שבט היתה מעלה הרמוזה בצבע הדגל והאבן שלו.

וצריך באור, מדוע עם ישראל התאוו לדגלים רבים, הרי לכאורה הדגל השונה שיש לכל שבט ושבט מראה על פרוד בין שבט לחברו, ואכן מעם ישראל למדו האמות לעשות דגל, אבל הם עושים דגל אחד לכל האמה, לאגד ולאחד את אותה אמה על ידי הסמל המצוי בדגלם,

פניני הלכה

• הרה"ג ר' יוסף מאנדל שליט"א ר"ב בשיבתנו •

ברכות הריח (א)

פסק מרן השו"ע (רט"ו ב), ואם היה פרי ראוי לאכילה [באתרוג ותפוח או פרי אדמה שריחו טוב, (משנ"ב)], ובו כל בשמים שהם לאכילה, מברך הנותן ריח טוב בפרות. וכתב המשנה ברורה (שם): ואפילו פרי שאינו ראוי לאכילה בפני עצמו, אלא על ידי תערובות [כגון הלימון וכיוצא] מברך עליו הנותן ריח טוב בפרות.

עוד הביא השו"ע (רט"ו ד): המריח באתרוג של מצוה, מברך עליו. ויש אומרים שאינו מברך. לכו נכון שלא להריח בו. והביא המשנ"ב מה שכתב המג"א בשם רש"ל, שכל המחלקת היא דוקא בשעת נטילתו למצוה, אבל קדם לכו או אחר כך, לכו"ע מברך, והוסיף שיש חולקים.

ובבאר הלכה תמה על דעת החולקים, כי בשלמא בזמן נטילתו למצוה, מוכן שאינו מברך, כי עדיף הוא ממי שנוטל דבר מאכל שיש בו ריח, שנופסק בשו"ע שאם נוטל רק לשם מאכל, אע"פ שיש בו ריח, אינו מברך, כי שנוטל דבר מאכל, הוא נטילת רשות ואינו מוכח שנוטלו רק לאכילה ולא לריח, ואע"פ שהיה מקום לתלות שנוטלו גם לשם ריח, בכל זאת אינו מברך, וכל שכן בנטילת אתרוג, שמוכח שכל נטילתו היא מחובת המצוה ולא לשם הרחה, שאינו מברך, אף יש לומר שבשאר זמנים, כשאינו נוטלו לשם מצוה, הרי שיש לברך עליו. ומסקנתו היא שבין שישנם אחרונים שהחמירו שלא לברך על האתרוג בימי החג, לכו יש להמנע מלהריח באתרוג המיוחד למצוה כל ימי החג.

אחד ישנה דרך בעבודת ה' המתאימה לו לפי תכונותיו וטבעיו, ואם הוא ינהג בעבודת ה' כמו שחברו נוהג, הוא עלול להכשיל.

ומספר במדרש (שם), שמושה חשש שהשבטים יתקוטטו זה עם זה, וכאשר הוא יאמר לשבט יהודה להיות במזרח, הוא ירצה להיות בדרום, כי כך הוא הטבע של בני האדם, שאינם מרוצים להיות במקום שנוקבע להם משמים, אלא הם רוצים ללכת דוקא למקום אחר ממה שנוקבע להם.

והקב"ה השיב לו, שכבר יש לשבטים את צונאתו של יעקב אבינו, שבה הוא קבע לכל אחד את מקום משכנו בדגלים לפי הסדר שצנא לשאת את ארונו לאחר פטירתו (פבאר במד"ר שם).

עצה מתוקה

חז"ל אומרים (תניני' טו) שבשלישה דברים אדם דומה לבהמה, ובשלישה דברים אדם דומה למלאכי השרת. הסבה שהקב"ה כרא את האדם באפן הדומה גם לבהמה, היא בכדי שאדם יוכל להתבונן באברי הבהמה הדומים לאבריו ולהכיר על ידם בחסדי ה' שבאברי גופו, ודבר זה התקיים בעת הקרבת הקרבנות על גבי המזבח בכית המקדש, בעת שהכהו היה מנחם את אברי הקרבן אחר לאחה, וזהו הצד הטוב.

ומצד שני, על האדם להתרחק מהנשמיית של הבהמה, שיש בה עצלות ומשיכה לחמריית העולם הזה וכו', אלא יתחבר לצד השני, שהוא דומה בשלישה דברים למלאכי השרת, ויהיה עם אש של רוחניות, להיות זריז ליראת ה' ולא להתוודע, לאהבת הבריות ולגמול חסד וכו'.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, זכנו להתחבר אליך בעבודתו של אהבה ולהתרחק מתאוות העולם הזה ומהמדות הרעות השייכות לבהמות הארץ, אלא נלמד ממלאכי השרת המשרתים אותך בקדשה ובטהרה מכל חמריית ונשמיית.

ואמנם, בראת אונתנו מכבד ידם וילאכלמלאכי השרת שאין בהם חמריית, ככל זאת זכנו למדש את עצמנו, וזכנו לבנו בית מקדשך במהרה וכו נקריב לפניך קרבנות ונתבונן באבריהם המנתחים על ידי בהינה, ונכיר על ידי אברי הבהמה הדומים לאברינו בחסדיך הגדולים שאתה נוקמל עמנו בכל עת בכריאות אברינו, וכך נבדש את החמר שממנו אנו עשויים, ונוקה למעלת הצדיקים, שמעלתם גדולה משל מלאכי השרת, דוקא עקב כך שנקראו מכבד ידם והתקדשו ביותר אמן סלה.

מזג והשני עם טבע הרוח, שיש לו פשרון לדרך, השלישי עם טבע המים, שהוא יודע להתמזג עם כל אחד, והרביעי הוא עפר, שהוא נמשך בטבעו לעצלות ולאטיות, ולא ראי זה פראי זה, אבל צריך לחפש תמיד את הצד השווה שבהם, שכלם ברואי ה' ועלינו לאהב כל אחד ואחד ולא לכעס על החסרונות שרואים בו, אלא להתנהג באהבה ובאהוה.

לא לוקחים סמון על העולם הבא

וחז"ל אומרים שעצמותיו של יהודה היו מתגלגלות בארזו למשך כל אותן ארבעים שנה, עד שמושה התפלל עליו ואמר: "שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו", וזאת מפני שהוא אמר: "אנכי אערבנו... וקטאתי לאבי כל הימים", והינו גם לעולם הבא, וקללת תלמיד חכם אפילו על תנאי מתקיימת, ובפרט שיהודה לקח על עצמו ערבות, שקשה מאד להיות ערב על השני, כי אדם הוא בשר ודם ועלול היה להיות שיהודה לא היה מצליח להשיב את בנימין, ולכן היה בקו חסרון, שהיה ערב על דבר שאין ודאות שהוא יוכל לעמד בקו, ועל פן התקיימה בו הקללה, כי הקב"ה מודקדק עם צדיקים פחות השערה, על שהכניס את עולמו הזה והבא בסכנה של אבדון.

ובענין הערבות, חז"ל מלמדים אותנו ש"כל ישראל ערבים זה לזה", והערבות הזאת מלמדת אותנו לעזר ליהודי הטועה בדרך ובנעימות ובערבות (מלשון מתיקות) להעלות אותו על דרך המלך ה', ולא בדרך של התקוטטות ומחלוקת חס ושלום, אלא יזכר שגם הוא לקוי בחסרונות אחרים, שהרי אין לה אדם שאינו לקוי באיזה דבר, וכשם שכל אחד לא רוצה שיעירו לו באפן פוגע ובדרך קשה, כך לא נתנהג ביד קשה עם החבר או עם בני המשפחה, אלא כשאנו רואים התנהגות הטועה תקון, נלמד ביחד עם הטועה את ההלכות ואת חלקי המוסר השזכים לאותו נושא, וכן, בדרך של ערבות ומתיקות, נעלה כלנו על דרך המלך הטוב ומיטיב תמיד לברייתו, אמן.

על כל פנים, לכל שבט ושבט יש דרך השונה מחברו, ויעקב אבינו למד את סדר הדגלים שאליהם הם התאוו, ואפשר לומר שיעקב אבינו פנו לקו מלכתחלה לגרם לשבטים להתאוות לדגלים, שלכל שבט יהיה דגל מיוחד משלו, וזאת כדי שלכל אחד תהיה שיטה ודרך משלו, וכן לא יבואו לידי התקוטטויות ומריבות חלילה, וכל האחדות שהיתה ביניהם היתה בזכות שהם התאגדו סביב יעקב אבינו, מתוך שהעריכו אותו מאד על שהוא היה דבק בה' כל ימי חייו, ובהעלאת ארזו אל מערת המפלה, הם פנו לכבודו, "מכבדי אכבד" - מי שמכבד את האבות הקדושים שה' בחר בהם, ה' מכבד אותם, ולכן, פינו שהשבטים כבדו את יעקב אבינו בעת לקיחת ארזו, הם זכו שזרעם ילכו במדבר עם דגלים.

והדגלים היו מסובבים את ארון הברית ומובא בגמרא (סוטה יב), שבמשך כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר, היה ארזו של יוסף לצד ארון הברית, וכן, כמו שהיו מאגדים סביב ארזו של יעקב אבינו, באותו אפן היו מאגדים סביב ארזו של יוסף.

להסתדר עם כל סוגי החברים

והיו הבריות אומרים, וכי מה דרכו של מות להלך עם שכינה, ויש לבאר שעם ישראל היו מתבוננים בהערכה ובהערצה שארזו של יוסף מהלך עם ארון השכינה, לומר 'קיים זה מה שכתוב בזה', וכל אב משפחה היה מספר לילדיו היאך יוסף השלה לבו ונמפר לעבד ולאחר מכן הוא גרם לכלל את כל העולם, וכלם חשו פלפיו הפרת הטוב, וכן התבוננו איה "אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה", שאותו יוסף, שהיה מאוס בתחלת דרכו וישב בבור למשך שנים רבות, נעשה בסוף לראש פנה.

וארבעת הדגלים מסמלים את ארבעת היסודות: אש, רוח, מים, עפר, וכן גם כל אחד ואחד מסובב עם חברים שונים, כאשר לכל אחד מהם יש טבע שונה, האחד עם טבע האש, שהוא חם

"ופרו מתוק להבי"

איזה מכתב שנכתב לחבר, יש לו מעלה של חדושי תורה, ומדוע?

הפתרון לחידה מונח בתוכן גיליון זה. ניתן לשלוח את התשובה לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com או בהודעה קולית בקו 'קול מתיקות': 073-4395-313. בצירוף שם, כתובת וטלפון

לה על הקבלה הטובה שלי שעמדת בה גם היום... למעשה התברר שהטיל נחת הישר לתוך החצר שיוצאת מחדר הילדים שלנו וגרמה לנוק רב בתוך החדר, ואולי הייתי נמצא בבית על מנת לסדר את המזודה, הייתי אמור לעמד בדיק בחדר הזה, מפני שבו נמצאים הארונות של הבגדים שאותם אני צריך להכניס למזודה, ומסתבר שבגלל הלחץ בזמן שהיה לי באותה עת, הייתי עלול להשאיר בחדר ולא ללכת לחדר המדרגות, ומחריד לשער מה היו התוצאות.

"תרגנה שפתי כי אזמרה לך ונפטי אשר פדית" חיים צבי פ. אשדוד

המשך מתיקות הניסים
שאלתי אותו 'מה קרה?' הוא התפלא איה אני לא מגדכן והסביר לי בנחת כדי שלא אבהל, שהטיל נחת ממש בסמוך לביתי והוא חשש לשלומי, באותם רגעים נבהלתי וחששתי מאד על בני משפחתי, רצתי לכוון הבית ושם ראיתי את אשתי וילדי עומדים עם שקיות של קניות בידיים ומנסים לאתר אותי על ידי כחות הבטחון. קראתי להם ואמרתי: אני כאן, הם יצאו מהתפעלות ואמרו, היינו בטוחים שאתה בבית.

אשתי שאלה אותי בפליאה: איך ידעת שלא לחזר מיד אחרי התפלה כמו שבקשתי? ספרתי

מזת יקזת הכרשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

הכנסת ארחים שחוללה מהפכה

"והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל" - הסנה מסמל לקשיים שכלל ישראל עוברים בגלות והקשיים שכל אחד עבר במשך ימי חייו; "של נעליך מעל רגליך" - משה רבנו מלמד אתנו שפדי לצאת מהקשיים והגלות צריך לבוא עם שפלות והכנעה וכן להשיל את ההרגליים הרעים; "כי המקום אשר אתה עמד עליו אדמת קדש הוא" - דוקא הקשיים והנסיונות מקדשים ומרוממים את האדם כאשר הוא רוכש על ידם שפלות.

ללמדנו, שכאשר אדם בחן את עצמו בזמן של קשיי מה ה' דורש ממנו והוא מתרומם ומתקדש, אזי הוא זוכה להתגלות ה' ולקרבה אליו יתברך. כענין שמשנה רבנו זכה להתגלות ה' דוקא מתוך הסנה והקשי.

נביא כאן ספור נפלא על יהודי יקר שהיה שקוע זמן רב בהרגלים לא טובים ובחסדי ה' זכה לצאת מהם:

מאז שהייתי ילד קטן אהבתי לאסוף דברים ולאגור, היו לי במגרה חפצים ישנים שפעם היו בשמוש ועוד שלל מציאות, נקשרתי לכל הדברים שלי והרגשתי שהם חלק ממני.

כשגדלתי קצת התעסקתי הרבה עם אופנים ואכסנתים בחצר של בית הורי עשרות אופנים שרפם לא היו

<< המשך בעמוד ד

לקח מהפרשה

להתעלות בדרכי אבותינו

כלל ישראל.

אחר כך התורה מפרטת את הנאמנות של יוכבד ומרים לקב"ה שלא חששו ממלך מצרים אלא רק מה' ונתחיינו את הילדים; הבית של יוכבד היה בית של חסד, כמו שחז"ל מאריכים כיצד הם שמחו את הילדים ודאגו לכל מחסורם.

המשנה של כלל ישראל זה הדורות הבאים, ולכן יוכבד ומרים זכו לבתי כהנה, לוייה ומלכות, כי כאשר האדם מנחיל דרך ה' בבית, הילדים משפיעים את מה שהם ספגו החוצה. וכענין שמרים, משה ואהרן ספגו יראת שמים וחסד בביתם, ושפעו חסד לכל כלל ישראל, ללמדנו שבכל פעם שמדברים עם הילדים צריך להשחיל מדות טובות והנהגות של רבותינו.

וכן לעסק בבית עם הילדים בחסד, הן כלפי הילדים עצמם - להאיר להם פנים ולתת להם הרגשה טובה - והן עם אנשים מבחוץ, להכניס אורחים, לתת צדקה במאור פנים, לשמר על הילדים של השכנים, שהאירה בבית תהיה אורה של חסד ונתינה מתוך ידיעה שהילדים סופגים את האורה בבית, כמאמר העולם - תמונה אחת שזה אלה מלים.

<<

פרשתנו עוסקת במעשים הגדולים של משה, אהרן, מרים ויוכבד, וכאשר אנו זוכים ללמד את הפרשה עלינו להתבונן איך אנו דבקים במעשים הנעלים של רועי ישראל. חז"ל אומרים 'חייב אדם לומר מתי גיעו מעשי למעשי אבותי' (תנר"א כה) - השאיפה של כל יהודי ללכת בדרכי אבותינו ורבותינו ולזכות לעולם הבא - וכאשר אנו עוסקים בתורה עלינו להעמיק בהנהגותיהם וללמד מדות טובות וארחות חיים עבורנו.

כאשר התורה מספרת על יוסף הצדיק, זה בכדי שנלמד על היתור והעמידה בנסיבות של יוסף הצדיק והעצמה שהיתה לו למרות כל מה שסבלי; וכן כאשר לומדים על דוד מלכנו עם כל מה שעבר, התורה לא מתמקדת רק במלכות של מנהיגי ישראל אלא גם בדרך הארפה שעברו שעל ידה זכו למלכות, בכדי שנלמד מכה איך גם אנו זוכים להדבק בבוא.

הבה נצעד בשבילי פרשתנו ונדלה מעט מהנהגות הנפלאות שמובאים בה: התורה פותחת בביאת כלל ישראל למצרים באהבה ובאחדות, ולהבדיל בכפיות טובה של פרעה ומצרים, שלמרות שיוסף הציל את חיייהם הם חפשו בכל דרך להאביד את

הם חפשו בכל דרך להאביד את

את דעתו מהעקב, הוא התמקד בנאמנות לה' שהוא קונה על ידם ולא בשליחים שנסלחו לזכר ולרומם אתו.

ולכן דוד אומר: "צר לי עליך אחי הונתו נעמת לי מאד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים" - הקשר שבין איש לאשה הנו קשר של נאמנות פנימית, ודוד מדגיש שהקשר שלו עם יונתן היתה אהבה שאינה תלויה בדבר אלא של נאמנות פנימית - ובזכות זה הוא זכה למלכות.

אחר כך התורה מאריכה איך משה רבנו מרגיש שאינו ראוי לגאל את כלל ישראל. הגדלה של משה רבנו זה שהוא ברח מההנהגה שחשש מאד לא לגרם חלישות דעת לאהרן אחיו הגדול. התורה לא מדגישה את הכריזמטיות של משה רבנו שיגיע לדבר ולנאם בחד, אדרבה, התורה מדגישה שמשה היה כבד פה וכבד לשון, כי אצל גדולי ישראל הגדלה לא נמדדת בדברים חיצוניים וכשרונות שאדם משתמש בהם עם גאון וכבוד, כי אם בלב הטהור שלהם, כמוכא באבות "כל מי שיש בו עין טובה, רוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו".

אחר כך מספר בתורה על גדלתו של אהרן ששמח מאד בגדלת אחיו הקטן, ולא רק שהעביר לו את ההנהגה - שהוא עצמו היה המנהיג במצרים - אלא הוא הפך להיות תלמיד של משה אחיו הקטן, והתורה מעידה - "וראך ושמח בלב" - ובשכר זה זכה לחשו האפוד על לבו, ולמדנו שכאשר אדם עמך בנסיון בגבורה הוא זוכה לכל טוב ולגדלה אמיתית.

כל קשי שיש לנו עם חברים, עם הילדים או שאנחנו מקבלים בזיונות, זה בעצם הכנה ובנין ללב שלנו שנוכל לקבל עוד טוב ועוד קרבת ה'.

מעשה שהיה ביהודי יקר שבקשי הצליח להשיג עוף לשבת ולפני שבת הגיעה אליו ידיעה על משפחה שנתקעה בשכונה ואין להם כלום לשבת, הוא חשב 'מה אני כבר יכול לתת להם?', היתה לו דילמה קשה האם לוותר משלו והאם לתת מנה של עוף כאשר בקשי ישאר לו ולבני משפחתו. לאחר כמה רגעים של התלבטות הוא החליט לתת.

כאשר הוא פתח את המקפיה להוציא את העוף הוא קבל הלם, בנו הקטן כבן שנתיים שכב בו כשכלו כחל מחסר חמץ, מיך הוא הזעיק הצלה ובנס ממש בנו חזר לחיים. נורא נוראות! הקדוש ברוך הוא בחן אתו אם הוא ראוי שהבן שלו ינצל ושלח לו נסיון אם הוא יותר משלו, וכאשר עמד בנסיון הוא זכה לקבל את בנו במתנה.

חז"ל אומרים במדרש דבר נורא, שאם אהרן היה יודע שהתורה תכתב עליו "וראך ושמח בלב" - הוא היה יוצא לקראת משה בתפים ובמחולות - כלנו עוברים נסיונות, ואם נדע שהקב"ה בחן אתנו בשעת הנסיון היתה לנו הרבה יותר קל להשאר נאמנים ודבקים בבורא ועל ידי כך לזכות לכל טוב בזה ובבא.

אחר כך התורה מאריכה לספר על משה רבנו שיצא לראות בסבלותם של כלל ישראל; המהות של משה רבנו זה מסירות נפש למען כלל ישראל. כאשר הוא ראה את המצרי מכה יהודי הוא הפך את המצרי, כאשר הוא ראה את דתו ואבירם רבים זה פאב לו, וכאשר הוא ראה את בנות יתרו עשוקים הוא הושיע אתם.

במדרשים מובא באריכות שיתרו צער את משה רבנו ושם אתו בבור שנים רבות, ולמרות הכל משה רבנו שמר לו נאמנות, וכאשר הביא לו את בתו צפורה, משה נשבע לו שלא יעזב את מדון כי אם ברשותו. וכן היה רועה בנאמנות גדולה את צאן יתרו.

במדרש רבה מובא: "אמרו רבותינו, כשהיה משה רבנו עליו השלום רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לברכה של מים, ועמד הגדי לשתות, פיון שהגיע משה אצלו, אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עיף אתה, הרפיבו על כתפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא, יש לה רחמים לנהג צאנו של בשר ודם כך חייב אתה תרעה צאני ישראל.

בדק לדוד בצאן ומצאו רועה פה, שנאמר ויקחהו ממכלאת צאן, מהו ממכלאת צאן, כמו ויכלא הגשם, היה מונע הגדולים מפני הקטנים, והיה מוציא הקטנים לרעות, כדי שירעו עשב הרך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני, ואחר כך מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה. אמר הקדוש ברוך הוא, מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו, יבא וירעה בעמיו. הדין הוא דכתיב מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו.

הדין הוא דכתיב (משלי ל, ה): כל אמרת אלוה צרופה, אין הקדוש ברוך הוא נתן גדלה לאדם עד שבדקהו בדבר קטן, ואחר כך מעלהו לגדלה, הרי לה שני גדולי עולם שבדקו הקדוש ברוך הוא בדבר קטן ונמצאו נאמנים והעלו לגדלה".

כאשר משה רבנו ודוד מלכנו רעו את הצאן הם הרגישו שהם רועים את כלל ישראל שנדמו לצאן והם עשו זאת עם כל הנאמנות, וכאשר הם עמדו במבחן הם זכו לרעות את כלל ישראל. ללמדנו, שכל נסיון שיש לאדם זה בעצם מבחן אם הוא ראוי לקבל טוב ואם הוא ראוי לגדלה. כל בזיון וכל קשי זה בעצם מדרגה לגדלה, כאשר אדם זוכה סתם לגדלה זה יכול להיות סכנה עבורו - שלא ידרך ולא יתגאה על אנשים עם הגדלה שלו - וה' בחן את האדם בנאמנות ושפלות אם הוא באמת ראוי לגדלה.

בנביא מובא באריכות כל הקשיים שהיו לדוד מלכנו וכן מפרט באריכות הנאמנות הגדולה של דוד לשאול המלך ויונתן בנו, שלמרות ששאול(לפי דרשתו הגדולה) רצה להרג אתו פעמים רבות. דוד כל כך בכה והצטער כששמע ששאול נפל במלחמה. כי דוד מלכנו לא נתן לקשיים ולנסיונות להסיח

השתעבדו בפרך, היות שכלל ישראל לא הוקיעו אתם מתוכם אלא נתנו להם להיות פרנסים על הצבור.

וכאשר בני ישראל שמעו למשה רבנו וקבלו ממנו דרך של ותור ואהבת ישראל, הם זכו לגאולה. ללמדנו שכאשר נשמר מעצרות ונעסק בתורה וחסד שהצדיקים מנחילים לנו, נזכה לגאולה בכלל ובפרט.

ד. בימי השוכבים מרבים בקדשה, וכאשר אדם יודע שה' בחן אתו בכל עת הוא יתבייש לחטא. וזה שפרשתנו פותחת ב"ואלה שמות בני ישראל... איש וביתו", ללמדנו שלכל אחד יש את הבית שלו ואסור להסתפל מה קורה אצל אחרים.

כענין שהאריכו חז"ל במהות הדגלים שהיו במדבר שהיו סמל ליחודיות של כל שבט ושבט, ואף בלעם שבח את כלל ישראל בכך ואמר "מה טבו אהליך יעקב" - 'על שראה פתחיהם שאינן מכוננין זה מול זה' (רש"י), וזה יסוד גדול בשמירת עינים שלא נתענין מה שקורה אצל השני, וכאשר אדם מתרגל לא להסתפל במה שלא נצרך לו זה נעשה אצלו כטבע.

וכן כאשר אדם מתמקד בעצמו ובכל הטוב שהקב"ה עשה לו, הוא פתח בשיר ושבח לבורא עולם על שהוא בריא ושלם ויש לו משפחה ופרנסה ועל שהוא זוכה לעבד את הקב"ה ברגע ובשלווה. ומרב שהוא עסוק בחלקו הטוב לא מענין אתו מה קורה אצל הסוכבים אתו, ולא עוד אלא, שכאשר אדם מתבונן בכל הטוב שה' מרעיף עליו הוא מתבייש לעסק בדברים שאין הבורא חפץ בהם.

א. כאשר אויבי ישראל נהרגים צריך להודות על כך לבורא כענין שנאמר בדוד מלכנו "ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה", וכד כבד ללמד מכך שגם אנו יכולים לשרש את המדות הרעות מתוכנו, וכן כל מארע שקורה צריך לעורר אותנו לתפלה והודאה לבורא ולקרבת ה' לפי ענין המארע, כי ה' מדבר אלינו במעשים שבכל יום.

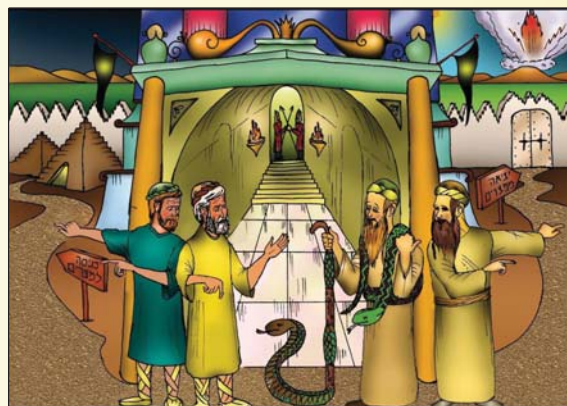
ב. אנו נמצאים בזמנים של מלחמה שאויבי ישראל מהצפון ומהדרום ומכל מקום מנסים בכל יום ויום לכלותנו והקב"ה מצילנו מידם, מצד אחד צריך לדבק בדרכו של משה רבנו שננתן עיניו ולבו להיות מצר בצערם של ישראל ולהרחבת בתפלות ובתהלים על אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה - שיצאו במהרה מאפלה לאורה ולא יהיה נזק לשום יהודי כאשר הוא וישובו כלם לכתיהם בריאים ושלמים.

וכד כבד לשמח מאד שזכינו להמנות על העם הנבחר, כמו שאנו רואים בפרשתנו שהקב"ה קרא לנו "בני בכורי ישראל". גם בתקף הגלות הקב"ה מודיע 'אני אוהב אתכם, אתם הבנים הנבחרים שלי ואני יורד להציל אתכם, דוקא כאשר רואים את השנאה הגדולה והאכזריות הנוראה של אמות העולם זה מעורר אתנו לזעק 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורת אמת' - תורה של חסד ורחמים.

ג. ימי השוכבים הנם זמן של חשבון נפש מה אנו עושים בגלות וכיצד אנו מתכוננים לגאולה. כשם שבמצרים כלל ישראל סבלו בגלות בגלל שהיו בהם דלטורים, כמאמר משה: "אכן נודע הדבר", ופרש רש"י שבגלל דתן ואבירם כלל ישראל

פנינים מצויירים

אף פעם מלים לא טובות, כגון שלא לומר לילד שהוא לא מצלח. אי אפשר לדעת מה יצא מפל ילד וצריך הרבה סבלנות. וכן לחזק את הילדים גם כאשר הם מושביעים את ההורים מרורות - לא תמיד יש לילד שכל להבין שההורים חפצים באמת בטובתו - וכאשר נרעיף אהבה וחסד לילד הוא ידע שתמיד יש לו מקום חמים וטוב לשוב אליו.

בגמרא (סוטה י"ב) מובא שעמרם גרש את יוכבד בעקבות גזרת פרעה, ומרים אמרה לו 'שלה קשה משל פרעה' והוא החזיר את יוכבד, ואחר כך כשנזרקו את משה ליאור עמד עמרם וגער במרים, אך בסופו של דבר ראו כלם את גדלתו של משה רבנו למרות שבתחלה היה נראה שנבואת מרים לא תצא לפועל.

יש כאן למוד עצום עבירנו, בכל עת וזמן יש לאדם קשיים ונהעבודה שלנו להמשיך ולא להשבר חלילה, גם אם קשה לאדם עם הילדים, ובפרט כשנלפתע המלמד מתקשר ומודיע לו שהבן שלו מפריע ואדם נחלש בדעתו, אולם לא צריך לשבר את הכלים ולא לדבר

וכן צריך לספר ספורי צדיקים, גם כאשר הילד קטן מאד לספר לו על משה ואהרן ועל גדולי ישראל עם המדות הטובות והרחמנות שהיו להם, ובדאי שהדברים חודרים ללבם הטהור של הילדים ויעמוד להם לשנים רבות.

ה' המרבים הם נצלו, אולם ביתם לא היה ראוי למגורים והם התפנו לאחד מבתי המלון.

האירה במלון לא תאמה לארח חייהם והם חפשו להתגורר במקומו הארץ, הם הבינו שיקח זמן רב עד שדירתם תשוב להיות ראויה למגורים. האפשרות הטובה ביותר עבורם הייתה לעבר להתגורר אצלנו, אולם הייתה בעיה קשה שהם יעברו אלינו, ביתנו היה ממש מלא וצפוף, ולהכניס עוד זוג שיגורו אצלנו במשך תקופה לא היה אפשרי כלל.

ערב אחד כששבתי מהכולל רעייתי פנתה אלי ואמרה 'יש לנו מצוה גדולה של כבוד הורים והכנסת אורחים, אני מבקשת ממך שתפנה את כל הדברים המיותרים בבית ובעקרון את החדר שמשמש לך כמחסן, על מנת שנוכל לארח את הורי בכבוד'. דבריה נפלו עלי כרעם ביום בהיר, הרגשתי שפשוט רוצים לקחת את הדברים שהם ממש חלק ממני, כמעט התחלתי לרעם אולם ברגע האחרון אמרתי שאני אחשב על כך, ויצאתי מהבית. האמת שכבר זמן רב רציתי להתפטר מכל החפצים המיותרים, אך תמיד חששתי מלעשות זאת, אולם כעת הבנתי שאין לי ברירה והגיע הזמן...

הלכתי לגנה סמוכה וישבתי על ספסל, אחרי כמה דקות של שתיקה בקעה מלבי תפלה 'רבונו של עולם, יש בי מדה של אגרות מיתרת וקפדנות על דברים מיותרים, כעת שלחתי לי הזדמנות פז לעזוב את המדה הרעה הזאת, אבל זה קשה לי מאד, מאידך, דוקא בעת הזו שכלל ישראל בצער והרבה יהודים אבדו את קרוביהם, רחמנא לצלן, אני מבין שיש דברים הרבה יותר חשובים מההבלים שאני עסוק בהם ובודאי שרצונך שאזרחי הכל בכדי לארח את חמי וחסותי, אנא, תן לי כוחות לעמוד בנסיון ולשנות את הרגלי הרעים'.

שבתי הביתה עם הכלה והקלה גדולה בלבי ואמרתי: "מאד קשה לי לראות שזורקים הכל ולכן תזמינו חברת הובלות בזמן שאני לא בבית ותפנו את כל מה שלא נצרך עבורי". בני ביתי שמחו מאד ומיד כשיצאתי מהבית בפקר הם הזמינו יהודים טובים שפנו את כל מה שהיה מיותר בבית, אחר כך באו עוד יהודים טובים שנקו וקראפו את כל הבית שממש לבש פנים חדשות והיה ראוי לארח ברוח.

כששבתי הביתה בערב וראיתי את ההרוחה הגדולה שבביתי, הרגשתי הקלה כאלו הורידו ממני על שרביץ על כתפי שנים רבות והבנתי שכל האגירה וההקפדה שלי רק הזיקו והציקו לי. כחדשים אחרי אני פשוט אדם אחר, עדין אני צריך להשתפר אבל הרבה אמרו שהם רואים שאני פחות מקפיד ויותר מכיל וחושב על האחרים. גם אני מרגיש שמאז שזרקתי לא חסר לי כלום, ואדרבה, נפתחו לי צנורות של שפע בתחומים שונים ונתקיים בי במוחשי: 'יותר משבעל הבית עשה עם העני - העני עשה עם בעל הבית'. ה' יעזר שלא יהיו עוד שום צער בכלל ישראל ונזכה בקרוב לנקות את לבנו מכל שמץ ולהגאל ברחמים.

בשמוש, שמרתי אתם למקרה שאולי אצטרך חלק מסים. הורי נסו לדבר אתי כמה פעמים שאחדל מהאגירה המיתרת ושאפסיק לצבא, אולם אני הרגשתי שאני פשוט לא מסוגל לזרק אפלו פריט אחד.

כך חלפו להם השנים, כשכל הזמן אני אוסף ואוסף ובד בבד מחפש עוד מקומות לאחסן בהם את כל המציאות שלי. גם בישיבות שבהן למדתי הייתי תמיד שומר מהארוחות מה שהיה אפשר לשמור ותמיד היו לי בארון פרות, ביצים, לחם ועוד, למקרה שאולי אהיה רעב וחדר האכל יהיה סגור.

מלבד מה שהייתי אוגר בצורה לא בריאה, הייתי גם מקפיד מאד על הדברים שלי שאף אחד לא יגע בהם, ואם מישהו לקח בטעות מהדברים שלי הייתי ממש צועק עליו ואומר לו שהוא גזלן, ואפלו שהיו אלו דברים קטנים מאד הייתי מרגיש שהוא עשק ממני עולם ומלואו. הייתה לי גם טענה שדין פרוטה כדיו מאה וצריכה להקפיד על כל דבר.

כמוכן שמדת הנדיבות לא הייתה מנת חלקי, וגם כשנתתי לאחרים הייתי מקפיד לתת להם במדה ובמשורה כי חששתי שיחסר לי אם אתן יותר מדי לאחרים.

ביום מן הימים זכה אותי ה' להקים בית נאמן בישראל עם נות ביתי, היא לא ידעה מהאגרנות המיתרת שלי והכל התנהל על מי מנוחות אך לאט לאט התחלתי למלאות את היחידה הקטנה שבה גרנו בכל מיני דברים. בנוסף גם לא היה לי את האמצע לזרק דברים מיותרים, לדגמא, כאשר קניתי חלצות חדשות השארתי גם את הישנות, וכן כשהחלפתי את המחם שהתקלקל שמרתי גם את הישן שפלא אצטרך לקחת ממנו חלק מסים וכו' על זו הדרך.

הבית שלי הלך והתמלא, גם המחסן שהיה בבנין התמלא בדברים שונים שאכנסתי בו; מדי פעם השכנים היו מעירים לי שאני סתם ממלא ותופס להם את כל המקום במחסן אבל אני דחיתי אתם בתרועעים שונים, גם רעייתי נסתה להעיר לי פעמים רבות והתלוננה על כל הדברים שממש מצופפים את הבית שגם ככה לא היה גדול, אני לעמתי טענתי שאין לי מה לעשות 'פשוט אין לי מקום לשים את הדברים'.

בחסדי ה' נולדו לנו ילדים, הדירה היתה קטנה ואנו עברנו לדירה גדולה מאד, אולם גם הדירה הגדולה נהיתה קטנה היות שאחרי תקופה לא ארכה הקצתי חדר אחד למחסן והנחתי בו קרטונים רבים וחפצים שונים שהעלו אבק מרב ישו, וכן מלאתי כל מקום שהיה ריק בדברים שונים שאגרת.

יום אחד בני הגדול נגע באחד מקלי העבודה שלי ואני ממש הקפדתי עליו, כשרעייתי שאלה אותי 'מה אתה כל כך צועק ומקפיד, הוא בסך הכל ילד?' השבתי לה שמטל עלי לחנך אותו שלא נוגעים בדברים שאינם שלו.

בשמחת תורה השתא במתקפה הרצחנית שהיתה בדרום, ה' ירחם, נפל טיל על הבית של חמי וחסותי שגרים בדרום. ברחמי

גליון 607
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

תורה למשפחה קייטן על האישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

ויאמר ה' אשו מי שם פה לאדם או מי ישום אלם וגו' (ד' - י"א)

אטר משה לפני הקדוש ברוך הוא אתה מעביר עלי עיוות הדין, ריטורים שעומדים לפני פרעה בבלטרין שלו יודעים שבעים לשון. שאם יבוא אדם אחד ממקום אחר מדברים עמו בלשונו. ואני הולך בשליחותך והם בודקים אותי לומר שאני שליחו של מקום. ומתגלה לפניהם שאיני יודע להשיח עמהם. אין שוחקים עלי לומר. ראו שליחו של מי שברא את העולם ושבעים לשונות אינו יודע לשמוע ולהשיב? ויאמר ה' אליו, מי שם פה לאדם הראשון? ששום בריה לא לימדתו דיבור ולשון, והפקדתיו על כל באי עולם, וקרא שמות לכל אחד ואחד, ושם שמות לכל בריה ובריה בשבעים לשון.

(תנ"ב דברים א)

ברכת מזל טוב לחבר המערכת הרה"ג
גמליאל רבינוביץ שליט"א
לאירוסי בתו תח"י עב"ג הבה"ח המופלג
נפתלי שוורץ הי"ו
בן הג"ר יצחק שליט"א
יה"ר שיהיה בנין עדי עד דורות ישרים
מבורכים אבי"ר

פרשת השבוע

מסופר: פעם שאלו את הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, למה משה רבינו סירב למלא שליחות במצרים, וחשב שזה איצטלה חשובה מדאי עברו. ומאיך לא סירב להיות לרבן של ישראל בסיני, למה? השיב הצדיק, בסיני ראה משה רבינו שהקדוש ברוך הוא בחל בהרים גדולים, ובחר בהר קטן למתן תורה, סימן שרק השפל מסוגל לקבל את התורה, ומי שפל כמשה רבינו.

מי שם פה לאדם (ד' - י"א)

מסופר על הרה"ק רבי משה צבי מסאוראן זיע"א (יומא דהילולא כ"ה טבת), שפעם הביאו לפניו ילד בן שבע שנים שהיה חרש ואילם גמור, והפצירו בו שיברך את הילד ויתרפא, העמיד הרב את הילד על ספסל ואמר לו אם תוכל לדבר ככל האדם, מה למשל תדבר כשתגדל ותהיה לאיש? לתימהון האנשים שהיו נוכחים בשעת מעשה, פתח הילד את פיו ואמר: אהיה מוסר ואלשין על ישראל. הדבר יצא מפיו והרב אמר לנוכחים אתם רואים אפוא כי טובה לו השתיקה, והילד נשאר אילם כמקודם.

וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול (ב' - י"ב)

מסופר על הרה"ק רבי ברוך ממעובז' זיע"א נכד הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, שפעם באו אליו חסידים מעיר אחת כדי לעשות את השבת במחיצתו. וסיפרו לו שלאחרונה נתמנה בעירם מושל עריץ שמוציק לכולם ויורד לחייהם, עד שהחיים במקום נעשו בלתי נסבלים. השיב להם הצדיק, בפרשת השבוע נאמר "וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול", ואף אני אחזור עתה באזניכם על פסוק זה ואפרשהו לכם. "וירא כי אין איש" ראיתי את המושל הנכרי שלכם, שאינו ראוי לשאת תואר איש כלל, "ויך את המצרי" בדין הוא שיכו אותו מן השמים ויעבירוהו מן העולם, אלא שזה לא בוער דוקא היום בשבת קודש, כי אם ויטמנהו בחול. ועוד באותו שבוע פגע ברק באותו מושל עריץ שונא ישראל ומותו הפתאומי היה לשיחת כל בבתי ישראל בסביבה במשך ימים רבים..

ויאמר משה אל האלהים מי אנכי בי אלך אל פרעה וגו' (ג' - יא)

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:29 ת"א: 5:31 ר"ת: 6:03

זמני כניסת השבת
ירושלים: 3:41 ת"א: 4:27

החוב שלך במהרה. הצעה זו מצא חן בעיני הפריץ, הוא הורה לשחרר את החוכר מאזיקיו, ובמקומו כלא את הרב הקדוש רבי משה לייב מסאסוב, בתור משכון חי תמורת חוב דמי החכירה.

ישב איפוא רבי משה לייב בכלא החשוך, כבול באזיקים, כשהוא שמח על כי עלה בידו לקיים מצוות פדיון שבויים, אולם כאשר הגיעה שעת תפילת מנחה והוא התבונן במצבו וראה היכן הוא נמצא, חרה לו היטב יחסו של הפריץ המרושע ליהודי אומלל ובני משפחתו, מסירות נפשו של רבי משה לייב עשה רעש גדול בשמים: כיצד אפשר להשאיר צדיק כזה אסור בנחושתיים, לאחר שהוא קיים בגופו מצווה כה חשובה כמצוות פדיון שבויים.

לפתע חלה הפריץ בצורה רצינית למדי, הוא שלח לקרוא לכומר שלו, כדי להתוודות באוזניו על חטאיו לפני שיסתלק מן העולם הזה, בין שאר חטאיו הוא גם הזכיר את המעשה בחוכר היהודי שנכלא, וכיצד בא יהודי ומסר את עצמו לשבת במקומו. עכשיו אני מבין מדוע חלית לפתע פתאום, אמר לו הכומר והמשיך ואמר בקול תקיף: אם החיים יקרים בעיניך שחרר מיד את היהודי ההוא, ובקש ממנו סליחה ומחילה, עם יהודי אסור להתחיל, ובמיוחד עם יהודי כזה שהוא צדיק וקדוש.

מיד שלח הפריץ את משרתו לשחרר את רבי משה לייב ולהביאו אליו, אולם המשרת חזר בידיים ריקות ואמר כי היהודי מסרב להשתחרר מאזיקיו, מדוע הוא מסרב? כזה דבר עוד לא שמעתי שאדם יסרב להשתחרר מבית הסוהר, תמה הפריץ שהתפתל בכאביו, הוא טוען, השיב המשרת, כי על ידי שחרורו לא יושע בעל הפונדק, לכן הוא תובע איפוא, כי הפריץ ימחול ליהודי החוכר את כל החוב, תמורת הצער שגרם לבעל הפונדק במעצרו הממושך.

טוב, אמר הפריץ, לך ואמור לו בשמי, כי אני מוותר על החוב, שחרר אותו והביאו מיד לכאן, שוב חזר המשרת והודיע, כי היהודי עדיין מסרב להוריד את אזיקיו, הוויתור על החוב עדיין לא מספק אותו, כי מאין יחיה בעל הפונדק אם כל הכנסותיו ילכו לכיסוי החוב שהוא חייב מן הסתם, והוא ישקע שוב בחובות ולא יהיה לדבר סוף.

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי משה לייב

מסאסוב זיע"א

מסופר: הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א (יומא דהילולא ד' שבט) היה פעם בדרך והגיע לכפר אחד, שם ביקש להיכנס לפונדק שהיה חכור בידי יהודי, הוא מצא את הפונדק סגור, ולשאלתו ותמיהתו, ספרו לו השכנים, כי השנה היתה קשה ולבעל הפונדק לא היה כסף ופיגר בתשלום דמי החכירה, ומשום כך כלא אותו הפריץ בעל האחוזה בבית הסוהר, ואילו את אשתו וילדיו גירש מהמקום, הם הוסיפו וסיפרו כי שמעו מפי הפריץ הרשע, כי מנוי וגמור עמו לא לשחרר את מושקה היהודי מבית כלאו, כל עוד לא תביא לו אשתו את כל הכסף המגיע לו.

הצדיק רבי משה לייב נחרד לשמע האסון שפקד משפחה יהודית, הוא התאכסן פעם בפונדק זה והכיר היטב את החוכר כיהודי ישר וירא שמים. הלך איפוא רבי משה לייב אל הפריץ ללא שהיות, וניסה לדבר עמו ולרכך את לבו הקשה כאבן, שעה ארוכה ניסה לשוחח עמו ולבקש שירחם על החוכר היהודי, שלא אשם בכך, שאין לו מספיק הכנסות מהפונדק. שירחם על משפחה יהודית מסכנה, על אשה וילדים שנזרקו לרחוב.

אולם כל זה היה ללא הועיל, הפריץ אמר כי החוכר חייב לו את כספי החכירה זה זמן רב, וכי הוא לא ישחרר אותו, ולא אכפת לו שיירקב בכלא, כל זמן שלא יקבל את הסכום המלא שמגיע לו ממנו. "ואם הוא יוסיף לשבת בכלא יש לכבודו סיכוי לקבל את הכסף?" ניסה רבי משה לייב לשכנע את הרשע. אדרבה אם יינתן לו לפתוח את הפונדק ולהרוויח כסף, יש תקווה שיוכל לסלק את חובו, אולי בתשלומים טיפין טיפין, אבל אם הוא יחזק בכלא הרי אין שום סיכוי לכך.

בראותו כי הפריץ איתן בדעתו להמשיך ולהחזיק את החוכר בבית הסוהר בכל מחיר, אמר רבי משה לייב כי יש לו הצעה, קח אותי במקומו לכלא, ושחרר את היהודי כדי שיוכל לנהל את הפונדק, אם ישמעו היהודים כי אני יושב בכלא, יאספו את הכסף הדרוש לשחרורי, וכך תקבל את

משל ונמשל

איך להתגבר על כל הקשיים

משל לעשיר גדול שהיה סוחר באבנים טובות, שנסע למדינה רחוקה כדי לסחור באבנים טובות, לפני צאתו לדרך הציטיד בשלושת אלפים רובל לצורך המסחר, ובעוד ארבע מאות רובל להוצאות הדרך. כאשר הגיע למחוז חפצו רכש סחורה בכל הכסף שהיה לו, ולא נותרו בידו אלא מאתיים רובל המוקצבים לנסיעה בחזרה, כאשר ביקש לצאת לדרכו בחזרה הביתה, בא אליו אחד הסוחרים והציע לו אבנים יקרות מאד במחיר זול במיוחד. הסוחר השיב לו שכבר הוציא את כל כספו ואין באפשרותו להיענות להצעה המפתה. בקשו המוכר שלכל הפחות יאות לראות את האבנים ואז יבין שאין כמותן בכל העולם, כאשר הראה לו את הסחורה נוכח הסוחר לדעת כי לפניו הזדמנות יוצאת מן הכלל, שווי האבנים הללו הגיע לסך של כמה אלפי רובל, ועקב עלילות שקר שהוציאו עליו נאלץ המוכר להיפטר במהירות מהסחורה שלו. הסוחר העשיר היה נבוך, מצד אחד הבין שחבל להחמיץ הזדמנות נדירה זו, מאידך גיסא אם יתן לו את שארית כספו לא יהיה לו כסף להוצאות הדרך. לאחר עיון מדוקדק, הגיע למסקנה שאין לוותר על ההזדמנות הנפלאה שניתנה לו להתעשר, ובאשר להוצאות הדרך אמר העשיר בלבו, בלאו הכי השהיה בדרך הינה דבר זמני, קיבל על עצמו להתנהג בתקופה קצרה זו בצמצום גדול. נתן למוכר את רוב כספו, השאיר לעצמו עשרים רובל, ובתמורה נתן לו המוכר תיבה קטנה ובה האבנים היקרות. הסוחר העשיר יצא לדרכו הביתה, כאשר היה בא למלון לחניית ביניים, הוא לן ואכל עם העגלונים העניים באולם גדול ומשותף לכולם. באחת האכסניות פגש אותו עשיר אחד ששאל אותו האם אין כבודו פלוני? ויען לו, "כן", ויאמר לו למה אתה נמצא בין העניים? הלא דרכך להימצא במקום מגורי העשירים. ענה לו הסוחר הלא ידעת היטב כמה עמל ועגמת נפש אדם מוכן להוציא על רווח של מאה רובל, דע לך שאני מרוויח ע"י הויתור על חיי רווחה בדרך אלפי רובלים. ואז סיפר לו את אשר הזדמן לו, ולבסוף הראה לו את האבנים היקרות שקנה. כשראה העשיר את האבנים אמר, אמנם כן השכל האמיתי מסכים עם מה שעשית, אבל עדיין אני מתפלא איך יכולת לקבל על עצמך תנאי חיים כה גרועים, הלא ידעתי את טבעך הרך והענוג, ענה הסוחר באמת מפעם לפעם תיקף אותי דיכאון גדול, אבל כאשר זה קורה לי אני מתבונן באבנים המאירות ואני מתעורר ושמת.

הנמשל: כך גם לומדי התורה, כאשר הם מתבוננים ביקרותה של התורה הקדושה ובשכר הטוב הצפון ללומדיה, הם מתעוררים ויש בכוחם להתגבר על כל הקשיים.

(בשם הרה"ק החפץ חיים זיע"א)

הפריץ נתקף שיעול חזק והרגיש כי שעתו האחרונה מתקרבת, בשארית כוחותיו הוא ציווה על המשרת לרוץ מהר לבית הכלא ולומר ליהודי, כי הוא הפריץ מוכן לוותר לחוכר על דמי החכירה של שנה מראש.

עתה חזר המשרת כשרבי משה לייב הולך עמו, הפריץ שמח בראותו ומיד הרגיש קצת הקלה במכאוביו, עתה סלח נא לי וברך אותי שאבריא במהרה, ביקשו הפריץ. השיב הצדיק: על הצער שגרמת לי ולבעל הפונדק שלך באמת כיפרת כבר, אולם על הסבל ועגמת הנפש שהיו מנת חלקם של אשתו וילדיו, אין אני יכול למחול לך.

תעבור השנה והחוכר שוב יצטרך לדאוג מאין יקח כסף כדי לשלם לך? אתה הרי רואה בעצמך שדמי החכירה גבוהים מדי, מסתבר שאין הפונדק יכול לשאת בהוצאה גבוהה שכזו, אם אתה מוכן לקצץ את דמי החכירה בחצי, ומבטיח לי כי לעולם לא תשוב לצער את החוכר הישר שלך ואת משפחתו, אמחול לך ואתה תהיה בריא. לפריץ לא היתה כל ברירה אלא להסכים, הוא הורה מיד על עריכת הסכם חדש עם החוכר, שבו הוא הסכים לוותר על החוב הישן, וכן על דמי חכירה לשנה מראש, לאחר מכן ישלם החוכר את מחצית דמי החכירה לפי האפשרויות שיהיו לו.

כאשר נסתיימה ונחתמה העסקה, הרגיש הפריץ טוב יותר ומחלתו נעלמה באותה פתאומיות שבה היא באה. הרה"ק רבי משה לייב נסע לפונדק, ועוד הספיק להתפלל שם מנחה, כשהחוכר ומשפחתו שמחים על הצלתם המופלאה.

צ'ין אדם לחברו

הכרת הטוב של החזון איש

פעם הגיע הרה"ק החזון זיע"א לשמחת הבר-מצוה של בן רבי מנדל דויטש זצ"ל, אף שהיה ממעט מאוד להגיע לאירועים דומים. החזון"א נסע עם עוד שני תלמידי חכמים ממקורביו, ונתברר, כי סיבת הגעתו של החזון איש לבר מצוה הוא משום הכרת הטוב לרבי מנדל, על כך שסייע בידו להתארגן עם החבילות בשעה שירד הוא ואשתו מהאניה, כאשר הגיעו ארצה. ופעם הגיע רבי מנדל דויטש לביתו של החזון"א, והרבנית ששמרה בהקפדה לבל יופרע בעלה בלימודו, מנעה ממנו להיכנס בטענה כי הדבר מפריע את לימודו של בעלה. כששמע החזון"א מי האורח אמר לרבנית: "הלא זה רבי מנדל שעזר לנו עם החבילות לרדת מהאניה". ואז נתנה לו ליהבנס.

עצה להימנע מכעס

הרה"ק מוגסטינין זיע"א היה נוהג, שאם קרה והיה לו שום כעס על יהודי מיישראל, לא היה פונה אליו באותו היום, אלא היה ממתין עד למחרת ואומר לו: "אתמול היה בלבי הקפדה עליך".

כל אלמנה ויתום לא תענון

פעם סיפר נכדו של הרה"ק רבי אריה לוי זיע"א: בהיותי ילד עשיתי מעשי קונדס כדרכם של ילדים, בסמוך ליום העצמאות הלכנו אני וחבריי לכיתה, והתערבנו בינינו בידי מי יעלה לטפס למשוך דגל תלוי, ולהסירו, מעל אחד המשקופים היה

תלוי דגל, טיפסתי, משכתי והורדתי, בעלת הבית הבחינה במעשה, וקראה מבעד לחלון: ילד אני יודעת מי אתה, נמלטתי והחבאתי את הדגל. למחרת הגעתי לתלמוד תורה, וסבי קורא אותי לחדרו בתלמוד תורה "עץ חיים". נטל ר' אריה ספר תנ"ך בידו, דפדף בו, וכאשר הגיע לספר שמות אמר לי קרא: ואני קורא "כל אלמנה ויתום לא תענון" ור' אריה חוזר ואומר לי: קרא ובקול רם, ואני חוזר ושונה את הפסוק, "קרא בשלישית" אומר לי ר' אריה, או אז החל להטיף לי מוסר: התורה מצווה לא לצער אלמנה, איסור זה כאיסור אכילת חזיר, אשה זו שהסרת את הדגל מפתח ביתה, אלמנה היא, הכיצד העזת לצערה? ואני יושב נוזף ומזהרה בלבי, הוא אינו מתריע כנגדי על שעברתי על לא תגנוב, אלא מתרכז בנקודה אחת ויחידה, הצער שהסבתי לאלמנה, מה אעשה? שגיתי, אני בצרה, אמרתי, אחזיר את הדגל. לא, לא די בכך, עליך לסור לביתה ולבקש את סליחתה, שאם לא כן שנינו בצרה, טוב, אמרתי, בתום הלימודים בערב אגש ואבקש את סליחתה.

בערב? אמר סבי בקול מלא התרגשות, לא, גש עכשיו. כמובן שלא נותרה לי ברירה, ניגשתי מיד לאותה אלמנה וביקשתי את סליחתה. מאז ועד עצם היום הזה מהדהדת באוזניי קריאתו הכיצד העזת לצער אלמנה?

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ה טבת

הרה"ק רבי משה צבי מסאוורין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה)

יום ראשון כ"ו טבת

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מזלאטשוב (אורח לחיים - תקע"ה)
הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן (ת"ר)

יום שני כ"ז טבת

הגאון רבי שמשון רפאל הירש ב"ר רפאל (תרמ"ט)

יום שלישי כ"ח טבת

הרה"ק רבי נפתלי מליטוביסק ב"ר ישכר דוב בעריש (תרנ"ה)

יום רביעי כ"ט טבת

הרה"ק רבי נח שמואל ליפשיץ (תלמיד החוזה) ב"ר יהודה לייב (זר זהב - תקצ"ב)

הרה"ק רבי משה יהושע לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין (תרנ"ח)

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יחיאל (ישמח ישראל - תר"ע)

יום חמישי א' בשבט

הרה"ק רבי אברהם משולם זלמן אב"ד אוסטראה ב"ר צבי אשכנזי החכ"צ (תקל"ז)

הרה"ק רבי נתן נטע מחעלעם ב"ר אברהם (תקע"ב)
הרה"ק רבי משה שיק ב"ר יוסף (מהר"ם שיק - תרל"ט)

יום שישי ב' בשבט

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפאלי ב"ר אליעזר ליפמן (תק"ס)

הרה"ק רבי שמחה בונים מווארקי ב"ר מנחם מענדל (תרס"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

טאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מדרש "בם אני אודי" רפרום יוסף הדרש על המעשרים.

תלמוד תורה (י"ב)

(א) גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה, ובעולם הבא. (אבות פרק ו' משנה ז')

(ב) כל העוסק בתורה, וכו', מוחלין לו על כל עונותיו. (ברכות דף ה' ע"א)

(ג) כל העוסק בתורה, יסורין בדלין הימנו. (שם)

(ד) לא נברא האדם אלא לעמל התורה. (סנהדרין דף צ"ט ע"ב)

(ה) לימוד התורה הוא תקנה שלא יבוא לידי לשון הרע, כמו שאמרו (ערכין דף ט"ו ע"ב) מה תקנתו שלא יבוא לידי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא, יעסוק

בתורה. (שמירת הלשון, שער התורה, פרק א')

לע"נ

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפאלי
ב"ר אליעזר ליפמן זיע"א
נלב"ע ב' שבט תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

פרשת שמות

בפיקוח רבנים ומחנכים שליט"א

פניות והודעות למערכת:

ניתן להשאיר בקו יבני בינה טל': 03-3064100 שלוחה 6.

לתרומות ולהנצחה בעלון:

ניתן לתרום דרך קו יבני בינה בטל' הנ"ל שלוחה 9, וכן בעמדות ידירים פלוס

כ"ה טבת תשפ"ד

שנה ו' | גליון מס' 211

בינו נא זאת "המוכר הזהיר אותי כי אם הוא פותח את המצלמה, אאבד את האחריות עליה"

עם המלך ופעל רבות למען היהודים. יום אחד נתן המלך לרב פאות הוקרה מקל הליכה יקרתי, עשוי זהב, אך למרבה הצער בראש המקל חרוט היה צלם טמא.

ידע הרב כי מקאן והקאה מוכח הוא להגיע לבקוריו אצל המלך עם המקל שקבל, אחרת: כול המלך להפעל והדבר עלול לגרום נזק לכל יהודי הממלכה, בקלות נתן היה למצא התרים מהתרים שונים ובפרט שמה גובל בפקוח נפש.

אך הרב החליט כי הוא לא מכניס בשום אופן צלם לביתו, ויהי מה. באותו רגע שבר את ראש המקל יחד עם הצלם, שקץ תשקפצנו.

בלי חשבונות, בלי למצא קילות והתרים. היה ברור אצלו - אם זהו רצון הבורא, זה מה שאעשה, למרות המחיר הגדול שאולי אצטרך לשלם. אני את מה שהשם רוצה ממני אעשה והוא כבר ידאג לכל השאר.

ההזדמנות הפאה שהזמן בה אל המלך לא אחרה לבוא. הרב הופיע בארמון המלך, שעון על מקלו קטום הראש בראש מורם. "מה ארע למקל היפה שנתת לי?" התעניין המלך.

"אה, קצאתי אותו מעט. הוא היה גבוה מדי בשבילי". ענה הרב בפשטות.

"כלת לקצא מלמטה, בלי לפגע בראש המקל המגולף". "החלק התחתון היה בדייק בגובה הרצוי. רק הדידת היתה גבוהה מדי. עכשו זה ממש נח ושמשי בעבורי, תודה רבה". ענה הרב, והמלך לפליאתו קבל את התרוץ הדחוק שהשיע באזניו, משך בכפיו ושכח מהענין.

רב כעס ונחמה פקד על תליו לקרא שוב את המילדות, הן באו ללא חת ומוקרא ועמדו לפני המלך. "מדוע המרתם את פי?" קצף.

עומדות שתי מילדות עברות מול פרעה המלך הרשע, שבהוראה קטנה יכול להוציאן להורג. התג הרפואי עדין ענדו עליהן ורשום עליו 'מילדת ראשית'. פרעה שואג וכועס על כי המרו את פיו, ויותר מכך - אף פעלו נגדו, ומה הן עונות לו? את התרוץ הכי מגהך שיכול להיות.

"אולי המלך אינו מודע לכך, אך הנשים העבריות כלל אינן זקוקות למילדות, פחיות השדה הנה, יולדות לבד".

רק על זה לבד יכול היה פרעה לגור עליהן ענש כבד, על זלזול מחפיר ברמת המשקל של המלך. ולא רק שמה לא קרה, המלך אף הרהר בדיברם, והחליט כי נפרין דברי אמת, הוא משחררן לביתן לחיים ולשלום.

"ילדים יקרים" פנה אלינו רבה יצחק בשאלה "איו היה המלכה.

להן את האמץ לענות לפרעה תרוץ פה מגהך? הרי אם כל הנשים יולדות לבד, מדוע צריכים מילדות? ומה תפקיד המילדות אם הן מיתרות? ועוד יותר מכך אנו צריכים להבין כיצד פרעה - שלא היה פוה טפש - קבל בהנחה את התרוץ הזה? התשובה קטנה בפיסק ותיקאן המילדות את האלהים היתה להן יאת שמים מחלטה, הם פתחו רק מהקדוש ברובו הוא, וממילא לא חששו משום דבר אחר, לא מפרעה, לא מחליו ולא מגזרותיו. הן לא עשו שום חשבונות, של מה יגידו, איו יסתכלו עליהן, אולי זה בכלל 'חלול השם', ואפילו לא חששו שמיא תהרנגה מחמת זה. הן ידעו כי הן עושות את רצון השם, ואף אחד לא יכול להרע להן. עם זאת השמים שהורה והאמונה החזקה, ידעו כי הקדוש ברובו הוא שהוא כל יכול, יוכל לעשות שפרעה יקבל בהנחה גם תרוץ לא אמין בעליל.

מחלקת יולדות בבית החולים היהודי בארץ גשן היתה המחלקה הפעילה, התוססת והשמחה ביותר בבית החולים, ובכל ארץ גשן. קמין נקדתי אור בתוך עמק חשף הגלות והשפשוף, קנאות מדבר פתח שטממה. יום יום, שמה שמה נתבשרו במחלקה על שמה נוספת שנוקדה במגזל טוב. החכמות המסורות לא נחו לרע, עברו בדאגה ובמסירות מפלאה לראות את הולדתם, ולמלא את צרכן של היולדות. באותה העת, אצטגניני פרעה החרטמים ראו בפקחים כי עתיד להולד מושיען של ישראל. הם טכסו עצה במחשבה כיצד יוכלו להתחכם ולמנע את גאלתן של ישראל. שלשה היו באותה עצה שהתקבלה על המלך הרשע - להטביע את ילדי היהודים ביאור. ידעו הם כי הקדוש ברוך הוא מעניש מדה כנגד מדה, וידעו כי הבטיח שלא יבא יותר מבויל, וחשבו כי כך מתחממים הם נגדו ולא יוכל להענישם. הם לא ידעו כי במקום להביא את מי המבויל עליהם, יביא השם אותם אל תוך מי הים. וכן נתקבלה ההחלטה בארמון המלכה.

ידוע ידעו כי בהכרזה רשמית של הגזרה, תקשה עליהם מאד בצועה בפעל, היהודים לחמו בעלו, יתבאוו וישמרו מפני המפרים שיבואו לקחת את ילדיהם. החליטו הרשעים כי השני צריך להתחולל בפקחים. צריכים למנות סוכני שוני מתוך היהודים שיהיו אחראים על בצועה הגזרה המרשעת. לאחר התיעצות נוספת החליט פה אחד כי אין מתאים יותר לבצוע הגזרה מאשר המילדות בעצמן, הן יכולות אפילו להסוות זאת בדרכים טביות ובכך בצועה הגזרה לא תתנהל כמחלמה חזיתית מדי.

למחרת, בשערי בית החולים היהודי עצה נכרחה מפארת, מתוך יצאו תלמי המלך ונכנסו לבית החולים. הם פנו לעבר מחלקת היולדות ובקשו לשוחח בדחפיות עם האחראי הראשי.

שתי נשים הגיעו לעברם, "מי אתן?" שאלו החלים. "אנו שפרה ופועה המילדות הראשיות, במה נוכל לעזור?" אתן קראות בדחפיות אל המלך אמו והכריחו אותן לעלות למרבה.

הצולצול של החיידר קטע את הרצף, ורבה יצחק שמרתק אותנו תמיד בהמחשתו את ספור הפרשה של האם מישהו רוצה לצאת? שתיקה, "מי שרוצה לצאת להפסקה שדים אצבע" הורה, משראה ששום ד לא הגבחה, המשיך בספורו:

כשהגיעו לארמון, לוו אותן החלים עד לאלם הגדול בו ישב המלך עצמו והמתין להן. החלים נתבקשו לצאת החוצה כדי שלא ישמעו את מסרת ההזמנה ותתפרסם הגזרה ותדענה הנשים העבריות לא להזמין מילדות. פשוטוארו רק הן והמלך לבד, פרס לפניו המלך הרשע הנועד באכזריותו את תכניתו הדדונית.

שפרה ופועה שהודיעו מעצם הרעיון הנואל, ידעו מיד שלא יעשו זאת בשום אופן וצורה, אף לא אמו זה את למלך כדי שלא ימנה תחתיהן מילדות אחרות שקליה יאותו לשתף פעולה עם גזרת השמד.

כשיצאו מעם פרעה, חנף פרעה את ידיו זו בזו בהנאה. בטוח היה כי לא יבינו להמרות את פיו, בידעו כי כל המורד בהוד מלכותו אחת דתו להמית.

שפרה ופועה המילדות הצדיקות, לא רק שלא שמעו לפקדתו של המלך, ולא הרגו את הילדים, אלא אף הוסיפו לעשות עמקה טובות, דאגו לפרנס את העניים שבהם, ולהתפלל על הנוולים שילדו בריאים.

פרעה עבר בעצמו על רשימות הנוולים החדשים, ולרב תדמנתו גלה כי אין כל שנוי ממה שהיה עד היום, היהודים ממשיכים לפרות, לרבות ולהתעצם במאד מאד, ובין הנוולים גם ילדים. כאילו הוא לא דבר עם המילדות על כך.

כעת ילדים יקרים אשמח לשמע מכך דגמאות וספורים משלכם על יאת שמים אמתית שימבטלת כל פחד גשמי שהוא. על מצבים בהם הייתם צריכים לבחר לעשות את רצון השם, גם כשמה נראה שרק נפסיד מקך".

וכך בזה אחר זה ספורי הילדים ספורים מפעמיים מתייהם. הראשון היה ישראל מאיר, שספר: "ביום שני הלכתי לקנות מצלמה חדשה, פמוכו ביקשתי מהמוכר שינתק כל אפשרות פסולה מהמצלמה. המוכר הזהיר אותי כי אם הוא פותח את המצלמה, אאבד את האחריות עליה. בתחלה קצת הרהרתי 'אולי לא

פדאי לנתק', אך מיד התגברתי והוריתי למוכר באופן נחרץ כי גם במחיר הסרת האחריות, חשובה לי יותר האחריות על העתיד שלי, ואני מענין בנתנו המצלמה בכל מחיר".

שלבמה זלמן ספר על אחיו הגדול שקבל לפני תקופה צו התיעצות לשכת גויא. היה אמור להיות לנו שיש ובחורנו הוא יחשב ערימ שיכול להלקח לקלא בכל רגע. לא פחד, הוא קרע את הצו לגזרים ופצחנו יחד כל האחים פרקוד סוער 'ה' הוא מלכנו...!

יסי קרא ממקומו בהתרנגשו: "הרבה, לכל הפתה קרה מקרה כזה! אתם זוכרים את הטיל שייצאנו אחרי סיום פרק 'ארבעה אבות' לשיט בפסוק? נו, שקבתו עליו אפילו בעלון 'בני בינה' פרשת וצא. היה אמור להיות לנו שיש ובחורנו לא ייתר עליו כדי לא ליתר על שמירת העינים והיינו בטוחים שמה גרם לנו להפסד, ואז אחרי תפלת מנחה המורוממת חזרנו לשם להפלגה ארכה יותר, בקדשה ובטהרה.

"נכון מאד", אמר הרבה בחינה, אמנם לא תמיד זוכים אנו לראות עין בעין את המהפך לטובה, אבל דעו לכם ילדים, אף פעם לא מפסידים מבחורה בטוב, מעשית רצון ה' בלי חשבונות ותוצאים. לא עליך המלאכה לגמור, אנחנו נעשה את מה שצדק מאתנו בשלמות, והקדוש ברוך הוא יעשה פטוב בעיניו, הטוב ביותר עבורנו.

בהינגרנה, לפני כמה עשרות שנים חי הרב פרינד זצ"ל, אשר פהו רבה הראשי של הינגרנה. הרב נהל קשרי ידידות

"וימררו את חייהם בעבדה קשה" (א.י.)

מבוא מהג"ר (ז"ל) מביא פסוק החכם (ב) הטעמים תחת המלים "וימררו את חייהם" - קדמא ואזלא, וזה בא לרמוז למה הקדימו עם ישראל לצאת לפני הג'מן שנגבע להם למה קדמא ואזלא? והתשובה היא - משום "וימררו את חייהם" - ויגדרי חז"ל ששקי השגבדו השלים לשנים הקצובות, לכן נגאלו לאחר 210 שנה ולא לאחר 400 שנה.

"ותאמרן המילדת אל פרעה כי לא כנשים המצרית כי חיות הנח בטרם תבוא אלן המילדת וילדו" (ט.י.)

יש להקדים מהי האריכות הזו בדרך המילדות באמרן 'כי לא כנשים המצרית העברית', היה להן לומר בקצור 'כי חיות הנח' וכדקדק חז"ל שיהיו משוללות פחיתו השדה - 'אור אריה', 'אילה שלוחה', 'זאב יטרף'. [וראה עוד באור החיים].

יכתב בש"ת **חכם צבי** (תוספות ח"ד סימן טו) שנקראה שפדוקא דקדוקא בלשון להקדים 'כי לא כנשים' וגו', כי בלעדי זה לא יגישו פרעה ב'מזימות' ובמשלים שהזכיר, ומחכמת הנשים הללו היתה להקדים לו להוכיח במישור מה שענין ראות שחיות הנח, וזה פנתו: פקח עיניך וראה כי לא כנשים המצריות הן, שילדות אחד או שנים בכרס, כי הנח העברית וילדות ששהי בת אמת [וגיש מי שסובר שילדו ששים], ואין זה דרך לשנים אלא טבע אנושי להן, אלא בהכרח שטבע אחר להן, וילדות הרבה גבת אחת פחיתו השדה, או יותר מהנה. והוסיף שבה מתישב פהגן פשטות הפסוק "ויטב א-לקים למילדת ורב העם ונעצמו מאד", שהטבת המילדות היתה כי רבו העם ונעצמו מאד שהולידו הרבה בכרס אחד וממילא בזה נתאמתו הדברים שאמרנו לפרעה "כי חיות הנח" כי אין להן טבע אנושי אלא פחיתו.

ובקצות השולחן (הובא בפנינים משלחן גבוה [וראה אודותיו במדור 'יום השנה' שבבע שער] באר שפרעה טען (שמות א. כב) "מדוע עשיתיו הדבר הזה וגו'", הרי דינא דמלכותא דינא, וכינון שגזרתי עליכן, בהיותי מלך, חבבות אתן לקדם מצוותי, והשיבו לו המלכות, 'כי לא כנשים המצרית העברית', היות שאין הגזרה שהיה היא נתנה רק לנשים העברית ולא למצריות. נמצא שהיא גזרה שלא נתנה לכל האמה, ואין בה דין 'דינא דמלכותא', ולכן, מיד אהר פרעה וכל בני עמו - אף על המצרים, להשליך ילדיהן לנהר, ובקה מקימו אף העבריים את ממצול.

"וקדאתי לך אשה מינתת מן העברית ותניק לך את הילד" (ב.ז.)

וברש"י: מן העברית, מלמד שהזכיר על מצריות הרבה לניק ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה והוא מהגמרא בסוטה (כ.ב).

והנה דברי רש"י אלו הובאו להלכה ברמ"א (יורה דעה סימן פא ס"ו), ובבבאור הגר"א שם כתב בשם הרשב"א, שמקור הדבר הוא ממה שמצאנו אצל משה רבנו שטרב לניוק מן המצריות, משום שהיה עתיד לדבר עם השכינה, ולבארנה תמוה, אך אפשר ללמד מאן הלכה למעשה, הרי מפרש כאן הטעם שלא ינק, משום שעתיד לדבר עם השכינה, אם פן מנין לנו לומר שכן הדין אצל כל אחד ואחד, וכי כל אחד עתיד לדבר עם השכינה? ואמר הגאון רבי יעקב קמיינקי זצ"ל שבמאמר מהו למוד גדול בענין החנוה שצריך האב לתן לבניו, שיש לדעת שלכל ילד יש סכני לדבר עם השכינה, ולכן ככתחלה צריך להיות כל עניו חנוכו במדרגת כזו של "עתיד לדבר עם השכינה". וממילא מוטל על ההורים לקחת ענין זה בחשבון כשצאים לבחר חנוה בשבילי הילדים - שיהיה זה חנוה בקדשה ובטהרה, וענין עוד בשו"ת דברי יציב (יורה דעה סימן כא).

טוב טעם
בינה ודעת בפרשה
הרב טודרוס טרעפ שליט"א

"ותאמר מילדי העברים זה" (ב.ז.)

בסוטה (כ.ב) נחלקו האמוראים באיזה יום ראתה בתך את משה בתבה. ר' חנינא בר פפא אמר: אותו היום עשרים ואחד בניסן היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקודש ברוך הוא: רבונו של עולם, מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה, ילקה ביום זה! רבי אהא בר חנינא אמר: אותו היום ששה בסיון היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקודש ברוך הוא: רבונו של עולם, מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה, ילקה ביום זה! ויש להתבונן ביסוד המחלקת ביניהם: במה נתחלק, ובכלל, מהו המקור והיכן נרמזו שהיום היה כ"א בניסן או ו' בסיון.

והנה בגמרא שם דרשו לעיל: [מילדי העברים] זה, אמר רבי יוחנן מלמד שנתנבאה שלא מדעתה, זה נופל, ואין אחר נופל - לאור, שאותו היום בטלו גזרתם, רש"י. והמהר"ש"א שם, הביא דברי המדרש (שמות רבה א. כט) זה נופל, זה מהו זה? וכו'. וכתב לפרש שהקשה למדרש מהו זה, פיון שלפי הלשון לא היה לה לומר 'מילדי העברים זה' אלא 'מילדי העברים הוא', וכו'.

ונראה שאף האמוראים דרשו דרשתם על פי המילה 'זה' שלקאורה לא היתה צריכה להאמר, אלא 'הוא', וכינון שפך, יש לומר בהקדם מה שמצאנו במדרש (אסתר רבה ב. ט): 'לדעת מה זה ועל מה זה' אמרה לו, לך אמור לו, מיימיהם של ישראל לא באו לצרה פואת, שמה כפרו ישראל ב'זה אלי ואנחנו' (שמות טו), ושמה כפרו בלוחות דקתיב בהן (שם) 'מזה ומזה הם כתבים'.

הנה מצאנו איפוא שהמילה 'זה' יכולה להתפרש כרמז על שני ענינים: אמירת 'זה אלי ואנחנו' או 'מזה ומזה הם כתבים', ונראה שהם הם הדברים שנתחלקו בהם ר' חנינא בר פפא ור' אהא בר חנינא. הלא אמירת זה אלי ואנחנו על הים היתה בכ"א בניסן, ולכן הבין שהמילה 'זה' באה לרמוז על היום בו קרה הדבר והוא כ"א בניסן, היום בו יאמר ב'עתידי זה אלי ואנחנו', ואילו רבי אהא בר חנינא הבין שהמילה 'זה' מרמזת על הלוחות שכתוב לגביהם 'מזה ומזה הם כתבים' ואם פן זה היום בו נתנו הלוחות, ו' בניסן.

הגאון הצדיק רבי אשר זעליג הכהן רובינשטיין זצ"ל
ראש ישיבת 'תורת שמחה'
נלב"ע כ"ה בטבת תשע"ד - עשור לפטירתו

ניסיונות לא קלים עברו על הנער הצעיר אשר זעליג. נעצומה של המלחמה הנוראה, בשנות הנעם, בשנות הקדש שלו על המוקד, בשנת תש"ב, נולד באמריקה לאביו הרב ר' זמריה הכהן רובינשטיין, נכדו של 'הצדיק נסתר' ממאקאן רבי אברהם צבי הירש הכהן רובינשטיין, ממשפחות הכהנים המתיקחות עד לעזרא הסופר.

אמריקה של אותם ימים, אף היא עברה טוהר; טוהר רוחנית. ההיירה אחר מותרות ותי' נוקה, העמידו בפני משפחות רבות ניסיונות לא קלים בכל הנוגע לחיי תורה ומצוות, שמירת השבת, שמירת המצוות, מסירות לתורה ועוד.

בביתו ראה מסירות נפש לשמירת השבת, וכן מאכלים הקפידו לאכול רק כמה ששנחת על ידי הספא, שהיה שוחט ממחה ורוא שמים. הספא אף היה משקים וטורח לעמל ולהשטיח בשעת חליבת הפרות, כדי שיהיה 'חלב ישראל'.

זמן רב לפני התחלת התפילה כבר נצב אהר"ר י'מיהו בפתח בית הנקנס, מכין עצמו כפסידים ראשונים שעה אחת קודם התפלה. 'האחר' הגדול ביותר של אבי לתפלה' היה אומר רבי אשר זעליג 'היה עשר דקות לפני התפלה!'

בפאריקווי, שם נולד, לא היתה ישיבה, כל חברי פתחו בסיימם את לומדם, המשיכו כפאר חברים האמריקאים. אף הנער הצעיר אשר זעליג, בהפירו את האמת, ונפשו חשקה בתורה, עבר ללמוד בישיבה קטנה, בישיבת סלו. על אף היותו פחור צעיר לא התפעל ממה שיאמרו חבריו, ולא הפריע לו ששמוהו ללעג. 'תורה ויללמד אני צריך', בחירתו זו נתנה עוז ותעצומות לעוד שנים מחבריו שצעדו בדרךיו והלכו ללמוד בישיבה, ובשנים שאחר פה, התפוסה עוד ועוד בחורים שהלכו לישיבות קדושות.

בסיומו ישיבה קטנה, טוב עמד בפני נסיון, מכיון שהאווירה באמריקה היתה לשלח את החורים הצעירים ללמד מקצוע. למודי חול, להיות רופא או עורך דין וכו'. ולא קל היה למשפחה שאחד מבניה הוליד בלחור בסוב, במשימתו ובקשתו של דוד המלך 'שכתי בבית ה' כל ימי חיי'. לישיבה גדולה נסע לבירוקלין, לישיבת מיר, שהגיעה לאמריקה עם רבים מבניה מגלות שחאיי. שם נקשר לראשי הישיבה.

בהשגחה מפלאה זכה לפגש באמריקה את הרב מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה פהנמן זצ"ל, ובקש להצטרף לישיבתו בארץ ישראל. הרב מפוניבז' הביט בנער האמריקאי, והתפעל מה לו ולישיבתו. אך לבחור רצונו העז הסכים לבחורו ואף קבלו לישיבה.

בה בחבור צעיר, עוב את בית התורה, ארצו ומולדתו, וזלה למקום תורה, לארץ הקודש. משעה שהגיע לישיבת פוניבז' המעטירה זכה לקבל תורה מגדולי ישראל, רבותיה הגאוני ראשי הישיבה. בישיבה ישקד בהתקנה עצומה, והתעלה מאד בתורה וקנינה, שמו יצא לשם תהילה כלמדתו מפלג. בד בבד עבד להשלים עצמו ב'ראת ד', הוא זיכק ברבו מרן המשיח 'הגה"ח רבי יחזקאל לעזרוב רובינשטיין זצ"ל', שהשפיע עליו מלא פנינים וזכה להתקרב אליו.

קרוב לשנתים היה כספו בפקלה של תורה ולא שב לביתו, בפאשר הקשר עם משפחתו היה בעקב על ידי חלופי מתכבים.

לא קל היה לצער אמריקאי, הרגיל למשגים אחרים, להתרגל לתנאי פנימיה עם תנאים מינימליים ועם מיון בצמצום, אך הוא לא שם לבו לא שום דבר גשמי שטרדו. הוא בא הנח כדי לגדל בתורה ולהתעלות בעבודת ה'.

באותם ימים נכנס אחיי חניני לל תורה ומצוות, אך הוא נותר לשקד על תלמודו בארץ הקודש ולא שב לאמריקה.

רבו הרב מפוניבז' וכן המשגיח רבי יחזקאל רובינשטיין, היו אלו שעודדוהו להמשיך בישיבה בארץ הקודש [כל אחד וספרו עמו, וקצר המצע מלהארץ בזה כאן].

חמש שנים הסופר בהיכל הישיבה הקדושה, בפאשר בתוך זמן זה שב רק פעם אחת לבית הוריו. שנים בהם עלה והתעלה בתורה ויראת שמים.

בשובו לאמריקה, עבר ללמד בישיבת לייקווד, שם זכה לחבה ותרן אצל ראש הישיבה הגאון רבי שניאור קוטלר ואצל המשגיח הגה"ח רבי נתן מאיר וואקספויגל.

בסיום היום פשהצרף לחזר לביתו ביום תשעה באב, בנסיעה ארצה של מספר שעות פרקבת, בין כל הוימים. היה עמו פחור נוסף שהתבטי להסתובב בלי נעליים; בחששו מהגויים שיעשו מפונו לעג וקלס אצל רבי אשר זעליג לא התפעל מה והוא לא היו לו נעלי בד, הלך ללא מגעלים לרגליו, הוא צטט את דברי המשנה בדרך אומנם אין לחכות באלו שהולכים עם מגעלים בפני הויים, אכל 'אין טעם לזה דמה בקר מליעני עליי', בלאו הכי הם מליענים עלינו' - משפט זה הוא היה מרבה לצטט ולקיים בפניו השנים שאין לנו להתפעל כלל מכל מה שמליענים עלינו, כי בלאו הכי מליענים עלינו.

תקופת קצרה לאחר שובו, הוא הצעיר החילטי לעלות לארץ הקודש, דבר שאל היה מקבל באותה תקופה, וחוקים מהממשפחה, מקרוביהם וידידיהם, אם הם ידעו ללא ספק ששים יזכו להתעלות רוחנית יותר מאשר על אדמת אמריקה.

בירושלים עבר ללמד בכלול 'תורה ומוסר' בנשיאתו של מרן הגאון רבי אברהם יפה, חתנו של הספא מנובברדוק, וזכה לקשר מיוחד עמו ועם ראש הפולל הגה"ח רבי בנימין זילבר.

עד מהרה שמו יצא לתפארת כתלמיד חכם שיצאתו קודמת לתקומת ופאבר צעיר נקרא להרביץ תורה בישיבת אטרי, וזכה לקשר מיוחד עם מהישיבות הנכבדות בארץ ישראל.

כאחד שהגיע מאמריקה הכיר היטב את נפש החורים בני חוץ לארץ שהיו קבוצה נכבדה בישיבה, והצליח להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד ולנסע בהם אהבת תורה מפלגת. בזכותו זכו רבים לקבל את עצמם בפקלה של תורה כל ימיהם ולנטוש את שאיפותיהם להיות עורכי דין וכיצא בה.

במהלך השנים זכה להרביץ תורה בעוד מקומות, רבים נאותו לאורו, שיוחתיו היה לשם דבר ובמקומות רבים בארץ וברחבי תבל נשא מדרשותיו בפני קהל עם ועדה.

היה אחוב על הרבות פאפון מיד פאהכתו הצעומה לתלמידיו ובהארת פניו לכל אחד. איש אמת היה ועמד על משמרו הקדש בהרבה מעניני הדת, ששאו פועל ויעשה בהצנע.

געת אשר מוט מוקדי עולם, ורבו פרצות הדת, שישו של צענו לקראתו של רבנו בעל ה'דרכי שמואל' זצ"ל בקריאתו 'מי לה' אלי. והיה מן החלוצים אשר במחנה להבין מה שראה רבנו זצ"ל בענין הגדלת שלו, את שרשי הפירות בחומות הדת, החנוה ובמסרת מסירת התורה בטהרה, ואף נשא מדרשותיו במקומות על להסביר ולהבהיר את העומד על הפרק.

טבת תשע"ח, בעת השגה גדול שפסה את ישיבתו, היה בדרכו לתפלה בישיבתו בקרן אונסדורף בירושלים, והחליק ונשברה ירכו. פעבר פמה: ימים ששה בבית החולים, ובכך עמד לפני שחורו לביתו, למצע נחוץ ארצלים את המצויקים ונשבה ארון הקודש. פטירתו הפתאומית היתה למונת לב כל השומעים, למשפחתו ולמדינתו שזכה להעמיד במשך קרוב ליוכל שנים של הרבצת תורה ויראת שמים, ופרח לו איש האמת, עמוד החסד, עובד ד' בשמחה עצומה. ת.נ.צ.ב.

לדפואה שלימה

צירל בלומה הדסה בת | הילדה תמר בת
שברה מרים שתח"י | רבקה מרים שתח"י

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

מבית שבת טיש

פרשת שמות

כבוד האלת

משיבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

אחד היסודות בעולמנו של תורה, הוא רעיון בריאת האדם בצלם אלקים והחובה על כל אחד לשמור על כבוד האלת ולהפגוע מפגי עה בו, חלילה. לאחר תאור בריאת העולם, נאמר: "ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו", ומכאן למד רבי עקיבא ואמר: "חביב אדם שנברא בצלם, חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם", ורבי עקיבא הוא גם מי שקבע את המשפט המפורסם והיסודי: "ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה". גם דברי היסודיים של הלל הזקן "מה ששונא עליך אל תעשה לחברך", מהנים בעברנו כללי יסוד בייחוס אל האלת ובהפגעות מגרימת צער ונזק לאחר. כבודו של האדם כה גדול, עד שלעתים הוא דוחה אפילו לא תעשה שבתורה, כפי שאמר חז"ל "גדול כבוד הבריות, שדוחה לא תעשה שבתורה", והרמב"ם למד מדיון זה שיש לכבד גם את בני אמות העולם, מפני שגם הם נבראו בצלם אלקים.

כמה חשובה היא ההזירות בכבוד האלת, עד שפאשר שאלו פעם את ה"חזון אי"ש": "מהי דרגת השיא שאדם יכול להגיע אליה בעולם הזה?" השיב ואמר: "לעבר את כל שבועים שנותיו מבלי לפגוע בבן אדם!"

נעסק, אפוא, בנושא חשוב זה של כבוד האלת, לת, מתוך דברי חז"ל ומקורותיהם, ונלך בעי קבות הצדיקים ומדותיהם הנאצלות.

שאלו פעם את ה"חזון אי"ש": "מהי דרגת השיא שאדם יכול להגיע אליה בעולם הזה?" והוא השיב ואמר: "לעבר את כל שבועים שנותיו מבלי לפגוע בבן אדם!"

ספר שמות נקרא בפי הרמב"ן: "ספר הגאולה", כי בו מספר על גאולת ישראל ממצרים לקראת קבלת התורה. בכרשתנו מספר באריכות, כיצד הקב"ה התגלה למשה רבנו מתוך הסנה וצוה אותו ללכת לפרעה כדי לצוות עליו להוציא את ישראל ממצרים, "ואנכי אהיה עם פיך והוריתיך אשר תדבר". לכאורה היינו בטוחים שמשה יסכים מיד ללכת לפרעה, אולם ראה זה פלא. מה היא תגובתו של משה לצווי ה'?" ויאמר בי ה', שלח נא ביד תשלח!" ומפרש רש"י וישאר המפרשים: "שלח ביד מי שאתה רגיל לשלח, והוא אהרן". ומיד חרה אף ה' במשה ואמר לו: "הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כידבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמוח בלב". תשובתו של משה לצווי ה', תמונה לכאורה. כי אם ה' צוה עליו ללכת לפרעה והוא אומר שהוא יהיה עמו ויסיע לו לדבר באופן מובן, מדוע אם כן הוא מזכיר את אחיו אהרן? ומדוע הוא שולח את ה' לפנות אל אהרן ולא מקבל על עצמו את השליחות לגאול את ישראל מהגלות המרה במצרים?

מעיון בדברי המפרשים, נלמד מוסר השכל גדול על כבוד האלת. משה רבנו הסכים להפסיד את התפקיד החשוב ביותר של גאולת ישראל, העדיף לעכב את הגאולה של העם כלו ולדחות בזמן מה את קבלת התורה בסני, והכל בשביל מה? כדי שאהרן הכהן, שהיה גדול יותר משה רבנו לא יפגע ולא יחוש חלישות הדעת מדוע הוא לא נבחר להיות השליח של הקב"ה. ומה ענה לו על כך הקב"ה: "הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמוח בלב", ומפרש רש"י: "לא כשאתה סובר שהוא מקפיד עליך שאתה עולה לגדלה. ומשם זכה אהרן לעדי החשון הנתון על הלב". אל תחשש מפני חלישות הדעת של אהרן, אומר הקב"ה למשה, כי במדותיו האציליות הוא ישמוח מאד בשליחותך, וראך ושמוח בלב. ללמדך עד כמה חשוב כבודו של כל אדם, וכמה עלינו להזהר שלא לפגוע חלילה באלת.

פעם אחת, הזמן הגאון רבי אהרן קוטלר לאספת רבנים גדולה, בה התכנסו רבני גולת אמריקה כדי לטפס עצה בעניני השעה והפכל, ובעת ההמתנה להתכנסות, מצא רבי אהרן ספר עם ספורי חסידים ועין בו מעט. מאחר יותר, פאשר התכנסו הרבנים לאספה, ספר להם רבי אהרן על הספר שנקלע לידי וביע בפניהם תמיהה על אחד הספורים שקרא בו ולא כבש את פליאתו כיצד יתכן לספר ספור שכזה. "קראתי בספר", אמר רבי אהרן, "שפעם אחת אמר הרבי ר' בונים מפשיסחא, שבימי נעוריו היה בכוח להביא את המשית, אולם הוא נמנע מלעשות זאת, מפני שבאותה שעה עדין היה האוהב ישראל מאפסא בחיים, והוא היה זקן הדור. חשש רבי בונים, שמא תגרם חלישות הדעת לצדיק הישיש מאפסא, שידעה שהוא לא הצליח להביא את המשית למרות זקנותו וחשיבותו, ואלו האברך שכנה בונים אפטיקור' (בונים הרוקח), פי הרבי ר' בונים עסק בפרואה ורוחות בימי עלומיו), הצליח להביא את המשית". "האם יתכן כדבר הזה?" תמה רבי אהרן קוטלר באזני הנאספים, "אפשר להביא את המשית ולהוציא את עם ישראל פלו מהגלות המרה, ונמנעים מכה בשביל חלישות הדעת של אחד הצדיקים? איך אפשר לספר ספור כזה ועוד להדפיסו בספר?" פלם השתוממו לשמע הדברים והכל נאלמו דם, אולם לפתע קם איש חסיד אחד, יהודי תמים ופשוט, שהגיע אל האספה פעוורו של אחד הרבנים, ואמר לרבי אהרן: "מה לך תמה על הספור? והרי מצינו בדיק כה אצל משה רבנו, שהוא נמנע מלמקבל על עצמו את השליחות לגאול את ישראל, רק כדי שלא לגרם צער וחלישות לאחיו, אהרן הכהן!" וידהם רבי אהרן מהתשובה הקולעת, קם על רגליו ואמר: "מעולם לא נצחתי אדם, אלא איש חסיד זה..."

נַמְשָׁל

לְמַה הַדְּבַר דּוֹמָה

כַּעַס, וְעַלּוּל אֲנִי לְטָרֵף אוֹתָהּ חַי". לא נוֹתְרָה לְאִישׁ בְּרָרָה, וְהוּא הָרִים אֶת גְּרִזּוֹ וְהִנְחִיתוּ בְּכָל כּוֹחַ עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל הָאָרִיָּה. הַמְּכָה הֵיטָה כֹּה אֲדִירָה, עַד שֶׁהָאָרִיָּה הִתְעַלְּף וְאַבֵּד אֶת הַפְּרָתוֹ.

הַתְּבַלְבֵּל חוֹטֵב הָעֵצִים לְמִרְאֵה הָאָרִיָּה הִמְעַלְּף, הַתְּכּוֹפֵף וְאָסַף אֶת הָעֵנָפִים שֶׁפָּרַת, קָשֶׁר אוֹתָם לְחִבְלֵה אַחַת וְהִעֲמִיסָה עַל שִׁכְמוֹ, כְּשֶׁפָּנִיו מוֹעֵדוֹת אֶל הַשּׁוּק כְּדֵי לְמַכּוֹר אֶת הָעֵנָפִים לְהַסְקָה. לְמַחֲרַת הַגִּיעַ הַחוֹטֵב שׁוֹב אֶל הַיַּעַר, אוֹלָם הָאָרִיָּה נִעְלָם. רַק בַּיּוֹם הָרְבִיעִי חָזַר הָאָרִיָּה וּמִבְּטֵ נוֹגֵה וְעֶצְבוֹ בְּעֵינָיו. הַתְּקַרֵּב עַד הָאִישׁ, רִבֵּץ עַל מְקוֹמוֹ וְאָמַר: "מִכָּה חֲזָקָה הַכִּיתֵנִי בְּרֵאשִׁי". הַתְּנַצֵּל חוֹטֵב הָעֵצִים וְאָמַר: "לֹא מְרֻצָּנִי עֲשִׂיתִי זֹאת, הֲרִי אַתָּה הוּא זֶה שֶׁהִכְרַחֲתָ אוֹתִי לְהַפְּתוֹת מִכָּה רַבָּה". אָמַר הָאָרִיָּה: "אֲמַנָּם כֵּן, הַכִּיתָ אוֹתִי מִכָּה חֲזָקָה עַד שֶׁהִתְעַלְּפָתִי וְאַבֵּדְתִי אֶת הַפְּרָתִי. הַמְּכָה הַחֲזָקָה פָּעָרָה פָּצַע בְּגִלְגֻלְתִּי, הַרוּאָה אַתָּה?" סָרַק הָאִישׁ בְּעֵדֵינוֹת אֶת רַעְמָתוֹ שֶׁל הָאָרִיָּה, וְאָמַר: "אֲכֹן, אֲבַל הַפָּצַע כָּבֵד הַגְּלִיד כְּפִי שְׁאֲנִי רוּאָה". "כֵּן", אָמַר הָאָרִיָּה בְּעֶצֶב, אֲמַנָּם הַפָּצַע שֶׁבְּרֵאשִׁי הַגְּלִיד, וְעוֹד מְעַט וּכְבָר לֹא יִשָּׂאֵר מִמֶּנּוּ זָכָר, אוֹלָם הָעֵלְבוֹן שֶׁהִטַּחְתָּ בִּי טָרַם הַכִּיתָ בִּי בְּכַף שֶׁאֲמַרְתָּ כִּי רִיתִי רַע נוֹדֵף מִמֶּנִּי, עֵלְבוֹן זֶה לֹא יִגְלִיד לְעוֹלָם!" כְּשֶׁסִּים הָאָרִיָּה דְּבָרִים אֵלָיו, קָם עַל רַגְלָיו וּבִקּוֹל רוּעַם קָרָא: "צֵא אִפּוֹא מִן הַיַּעַר וְאַל תֵּשׁוּב אֵלָיו עוֹד, כֵּן תִּבְעַר בִּי חֲמוֹתִי וְאַכְלָה אוֹתָהּ כְּרָגַע! אֲנִי הֵייתִי לְךָ יְדִיד נְאֻמָּן, אַךְ אַתָּה לֹא שָׁמַרְתָּ עַל הַבְּרִית הַנְּאֻמָּנָה שֶׁהֵייתָ בֵּינֵינוּ".

הַנְּמָשָׁל

כְּמָה מוֹסֵר הַשֶּׁפֶל נִתֵּן לְלַמֵּד מִנְּשָׁל נִפְלָא זֶה, אוֹתוֹ סֵפֶר הַרְבֵּ אֲבָרְהָם חָכֵם רַבָּה שֶׁל כְּרַמְשָׁאן שֶׁבְּפָרְסוֹ, וְהוּבָא בְּסֵפֶר "אֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ לָנוּ". כְּמָה עֲלֵינוּ לְזַכֵּר שֶׁכָּל מְלָכָה שֶׁל פְּגִיעָה בְּאֵלֶּת, נְחָרְטָת עִמּוֹ בְּלָבוֹ וּמוֹתֵרָה בּוֹ רֶשֶׁם לְאֶרֶץ יְמֵים, וְלֹא תִמְיֵד הַסְּלִיחָה? כּוֹלָה לְמַחֵק אֶת הַרְשָׁם הַזֶּה. מְלָכָה פּוֹגַעַת נְחָקְקָת בְּלֵב הַפּוֹגֵעַ, וּבְמִקּוֹם לְנִסּוֹת לְתַלְתֵּן זֹאת לְאַחַר מַעֲשֵׂה, עֲדִיף לְמַיִם סוּף מַעֲשֵׂה בְּמַחְשָׁבָה תַּחְלָה, וְלִשְׁקֹל אֶת הַמְּלִים בְּפֶלֶס לְפָנֵי אֲמִירָתוֹ.

מַעֲשֵׂה בְּאֵדָם אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְּפָרִיט מִחֻטִּיבַת עֵצִים בַּיַּעַר וּמְכִירָתָם לְהַסְקָה. פָּעַם, בְּהִיּוֹתוֹ עוֹסֵק בְּמִלְאֲכָתּוֹ, רָאָה אָרִיָּה יוֹצֵא מִסְבֵּב הַיַּעַר וּפּוֹסֵעַ לְקִרְאָתוֹ. הַפְּחַד שֶׁתָּקוּ, וְהוּא הִבִּיט בְּאָרִיָּה בְּאִימָה. לְהַפְּתָעָתוֹ, פָּתַח הָאָרִיָּה אֶת פִּיו וְדָבַר בְּשִׁפְתַי בְּנִי אָדָם וְאָמַר: "אַל תִּפְחַד, הַמִּשְׁוֶה בְּמִלְאֲכָתָהּ בְּחֻטִּיבַת הָעֵצִים". אָזֹר הָאִישׁ עוֹ, וְהַמִּשְׁוֶה לְכָרַת אֶת הָעֵץ. אָמַר לוֹ הָאָרִיָּה: "הַיַּעַר הוּא מְמַלְכָתִי וְאֲנִי נוֹתֵן לְךָ רְשׁוּת לְכָרַת כָּל עֵץ שֶׁתִּרְצֶה". הוֹדָה הָאִישׁ לְאָרִיָּה, וְצָרַר אֶת הָעֵצִים עַל שִׁכְמוֹ כְּדֵי לְהַצִּיעֵם בְּשׁוּק לְמְכִירָה. לְמַחֲרַת הַיּוֹם, הִבִּיא הָאִישׁ כְּמָה תְּחִיכּוֹת שֶׁל בְּשׂוֹר לְאָרִיָּה הַפְּלָאִי. שָׁמַח הָאָרִיָּה מְאֹד וְהִצִּיעַ לוֹ לְקַחֵת אֶת הַחֶבֶל שֶׁהִבִּיא עִמּוֹ, חֲלָק יְקָשֶׁר לְגִזַּע הָעֵץ וְאֶת חֲצִיו הַשֵּׁנִי יְקָשֶׁר סָבִיב הָאָרִיָּה. בְּרַעַד וְחֻשֵׁשׁ עָשָׂה הָאִישׁ כֵּן, וְהִנֵּה זָנַק הָאָרִיָּה וּבְכַחוֹ הָעֵץ עָקַר בְּבַת-אֶחַת אֶת הָעֵץ. יְדִידוֹת מוֹזָרָה הִתְּפַתְּחָה בֵּין הַשָּׁנִים, כְּפִי הָיָה הָאִישׁ חוֹטֵב הָעֵצִים מִתְּעַיֵף מְמַלְאֲכָתּוֹ, הָיָה שׁוֹכֵב וְנִרְדָּם, וְהָאָרִיָּה הָיָה שׁוֹמֵר עֲלָיו מִפְּנֵי חֵילוֹ הַיַּעַר. וּכְאֲשֶׁר הָיָה הָאָרִיָּה עֵינָף מְצִיד חֵילוֹ הַיַּעַר, הָיָה מְנִיחַ רֵאשׁוֹ עַל בְּרָכִי הַצֵּד וְעוֹצֵם עֵינָיו בְּתַנּוּמָה.

יּוֹם אֶחָד, הִנִּיחַ הָאָרִיָּה אֶת רֵאשׁוֹ עַל בְּרָכִי הָאִישׁ וְנִרְדָּם. בְּשִׁנְתוֹ גַּחַק הָאָרִיָּה גַּחֲוִק רַחֵב, וְגַל שֶׁל רֵיחַ בְּאֲשָׁה עָלָה מִפִּיו. נִרְתַּע הָאִישׁ בְּסִלְיָדָה, וּפְלִט: "אוּי, אֵיזָה רֵיחַ רַע". רָתַעְתּוֹ הַעִירָה אֶת הָאָרִיָּה וְהוּא שָׁמַע אֶת הָעֵלְבוֹן, אַךְ הוּא בְּלַע זֹאת בְּלָבוֹ וְלֹא אָמַר מְאוּמָה. לְאַחַר זְמַן-מָה, קָם הָאָרִיָּה וְאָמַר לְאִישׁ: "רֵאשִׁי כּוֹאֵב לִי מְאֹד, וְיוֹדַע אֲנִי תְרוּפָה לְכָאֵב הַרֵאשׁ. עֲלִיךָ לְהַפְּתוֹת בְּחֲזָקָה בְּצַד הַקֶּהֶה שֶׁל הַגְּרִזּוֹן עַל רֵאשִׁי, וּכְאֲבִי יִרְגַע". הַסַּס הָאִישׁ, אוֹלָם הָאָרִיָּה דָּחַק בּוֹ וְאָמַר: "רַק זֶה יִשְׁכַּח אֶת כְּאֵבִי". מִשְׁרָאָה שֶׁחִבְּרוּ הַצֵּיד מוֹהַסֵּס, אָמַר הָאָרִי בְּכַעַס וּבְנִהִימָה: "עֲשֵׂה מַהֵר אֶת בְּקֻשְׁתִּי, כֵּן יִגְבַּר עָלִי הַכְּאֵב, וְאִזּוֹ לֹא אֶהְיָה אַחֲרָאִי לְמַעֲשֵׂי. אִם לֹא תִכְנִי עַל רֵאשִׁי, אֶתְפָּרֵץ עֲלֶיךָ בְּרַב

מרגל

הלכות והליכות

מהלכות פבוד האילת:

א. מצוות רבות נצטוינו מן התורה ומדברי סופרים בשמירה על פבוד האילת, בזהירות מפגיעה בכבודו וברכושו, אהבת השני ועשיית חסד עמו.

ב. אסור לפגוע בגופו של השני, בין באסור רציחה ממש ובכלל זה הלפנת פנים שנגחשבת כרציחה, ואסור כל הכאה שהיא.

ג. מצוה להציל אדם אחר שנקלע לסכנה או למצוקה, וכן להציל את ממונו חברו ולא לתת לו עצה מכשילה.

ד. יש להקפיד שלא להפגיל חליה מפגיעה בממונו של האילת ורכושו. מצוה להשיב לו אבדה, לסייע לו בפריקה וטעינה, לא לגנוב מאומה מאחר, לא להונות אחרים, לא לעשות שכר שכיר, לא לחמוץ מה שיש לאילת ולהשיב את הגול.

ה. מי שעושה את אחד מארבעה דברים אלו, נקרא רשע. והם: הפכה את חברו, ואפלו רק הרים ידו בלבד אף על פי שלא הפהו, נקרא רשע. וכן בעל מחלוקת, והלוה ואינו משלם, והמעז פניו. והקב"ה כועס על הרשע, מפני שגורם רעה לעצמו ולנפשו בסבת חטאו, וכל העובר עברה כאלו חלל את נפשו.

ו. מצוה להלוות ממונו או חפץ אחר למי שנגרף, ויש פירטי דינים שונים בדרך הפרעון, שלא להיות לו פגוש, לא לתבע ממונו בחזקה, לא לבישו ועוד.

ז. מצוה להלוות ממונו או חפץ אחר למי שנגרף, ויש פירטי דינים שונים בדרך הפרעון, שלא להיות לו פגוש, לא לתבע ממונו בחזקה, לא לבישו ועוד.

ח. אסור לביש את חברו ולהלבין את פניו, וכל העושה פו סופו שהוא מתבייש בעצמו, ולא עוד שמלאכי חבלה דוחפים אותו וטורדים אותו מן העולם, ומראים קלונו ובשתו לכל באי העולם.

ט. מי שפגע בחברו וגרם לו צער, כל זמן שלא רצה אותו ולא חלה את פניו לסלח לו, גם הקב"ה לא מוחל וסולח לו.

י. מי שפגע בחברו וגרם לו צער, כל זמן שלא רצה אותו ולא חלה את פניו לסלח לו, גם הקב"ה לא מוחל וסולח לו.

יא. הפוגע בחברו, אין ממתנינים להענישו בשמים לעולם הבא, כמו שמענישים על שאר העברות, כי על חטאים שבין אדם לחברו ועל גרימת בושה וצער לאילת, מקבלים ענש גם בעולם הזה והוא נענש כאן כדי רשעותו, ובמדה שחטא לחברו כך מודדים לו.

יב. אסור לכנות שם לחברו, ואפלו אם פלם קוראים לו פו.

יג. לא יכשיל את חברו בעצה רעה, שהוא בכלל האסור של "ולפני עור לא תתן מכשל".

יד. אסור להפגס הביתה בפתע פתאום, ואין להפגס

יח. אסור לשמוח בנפול אויבו שהוא פו-ישראל ובכשלונו, אלא להצטער בצערו.

יט. יש להקדים שלום לכל אדם, ואפלו לנכרי בשוק, ולחדש שם שמים.

כ. מצוים אנו להתדבק בקב"ה, דהינו ללכת בדרךיו, לגמול חסד עם הבריות ולרחם על ברואינו.

כא. אסור להפגס הביתה בפתע פתאום, ואין להפגס

מהלל

מספורי חז"ל

עשרת האחים. הראשונים שבהם היו התנאים רבן שמעון בן גמליאל ורבי שמעאל שנהרגו בגזרת שמים והיה העולם בצער גדול. טרם הוצאו שני התנאים להורג, ישב רבי שמעאל ובכה בכי תמוררים. שאלו רשב"ג: "מפני מה אתה בוכה? והרי בעוד שתי פסיעות אתה נתון בחיקם של צדיקים, ואתה מצטער?" אמר לו רבי שמעאל: "בוכה אני על שאנו נהרגים בבזיון כאלו היינו שופכי דמים ומחללי שבתות, ואיני יודע מה הטעם שאנו נהרגים". אמר לו רשב"ג: "אולי ישבת פעם בסעודה, או שמא היית ישן על מטתך, ובאותה שעה באה אשה אחת לשאל שאלה בטרה, והשמש שלך אמר לה שאתה אוכל או ישן עתה ואין אתה יכול להפנות לשאלתה, ומשום כך חזרה האשה לבית בפחי נפש. והרי התורה אמרה 'אם ענה תענה אתו', ולאחר מכן נאמר 'וחרה אפי וחרגתי אתכם בחרב'. אם כן, אולי זה הטעם להריגתך בחרב, על שגרמת צער למישהו מישראל". שמע זאת רבי שמעאל ואמר לרבן שמעון: "ניחמתני, אחי, ניחמתני". לא מצא רבי שמעאל לעצמו סבה לענש החמור שלו, רק בחטא של פגיעה באלת, והוא הצדיק זאת, למרות שהיה עסוק באותה שעה באכילה ומנוחה, ללמדך עד כמה חמורה הפגיעה באלת.

אוהב תורה היה האמורא רבי רחומי, ומרב אהבתו לתורה נדד מביתו למרחקים וישב בבית המדרש כל היום והלילה ולמד תורה בהתמדה. מדי שנה, היה רגיל לבקר בביתו בערב יום הכפורים כדי לדרש בשלום אשתו. שנה אחת, נמשך רבי רחומי אחר למודו, ומרב שענן בסגיה בה עסק, לא הספיק לשוב לביתו בערב יום הכפורים. בשעה הקבועה בה היה מבקר מדי שנה בביתו, ישבה אשתו וצפתה לראות את בעלה אותו לא ראתה כבר שנה שלמה, ולמרה הצער ראתה כי הזמן עובר ועדין הוא לא בא. מרב צער, ירדה מעינה דמעה רותחת של יגון וכאב, ובאותו רגע קרה אסון נורא. רבי רחומי ישב באותה שעה בעלית הגג ולמד תורה, אך לפתע התמוטטה התקרה עליה ישב ולמד, ורבי רחומי נפל והשיב את נשמתו לבוראו. כמה גדול כחה של דמעה אחת של צער.

חז"ל מספרים במסכת כתובות, על מר עוקבא שהיה צדיק גדול והיה עושה חסדים בסתר. בשכנותו של מר עוקבא התגורר עני אחד שבביתו לא היה לחם לאכל, ומר עוקבא היה מניח לו כל יום ארבעה זוזים תחת דלת ביתו, כדי שהלה ישתמש בכסף לרכוש מזון לילדיו, אך תמיד היה מניח את הכסף בסתר כדי שהלה לא יתבייש בראותו מי מניח לו את הכסף. יום אחד,

שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכלם נפטרו בתקופה קצרה בין חג הפסח לעצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה והיה העולם שמים מפני שכמעט נשתפחה התורה. עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ולמד את רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה באותה שעה. אמר להם רבי עקיבא: "הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה", ולתלמידיו אמר: "תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם של הראשונים". ובמה מתו? במיתה רעה שהיא אספיה, הלי הגרון. אין לנו הבנה בכלל בגדלתם של תלמידי רבי עקיבא, שכל אחד מהם היה צדיק יסוד עולם, ואולם בגלל דרגתם הגבוהה ומעלתם הרוחנית הנעלית, דקדק הקב"ה עמוס כחוט השערה והקפיד על כך שלא נהגו כבוד זה בזה.

פעם אחת, חלה רבי יוסף, בנו של התנא רבי יהושע בן לוי, ומחלתו פה החמירה עד שנשמתו הסתלקה ממנו לפי שעה. לאחר זמן מה חזרה אליו נשמתו בדרך גס והוא שב לארץ החיים. לאחר שהבריא, נשאל רבי יוסף: "מה ראית כשעלית אל העולם העליון?" והוא השיב: "ראיתי שם עולם הפוך, עליונים למטה ותחתונים למעלה". דהיינו, ראיתי שם אנשים שנחשבו חשובים בעולם הזה, ושם היו למטה בשפל המדרגה; וראיתי גם להפוך, אנשים פשוטים בעולם הזה ששם מחשיבים אותם מאד על מעשיהם הטובים. אמרו לו לרבי יוסף: "לא עולם הפוך ראית, אלא עולם מתקן וברור". בעלי התוספות מבארים ומוסיפים כאן פרט מרעיש ומחייב. מי הם אלו שרבי יוסף ראה אותם למעלה ולמטה? היו אלו שמואל האמורא המפרסם ותלמידו רבי יהודה, שבעולם הזה היה שמואל הרב ורבי יהודה התלמיד, וישב שמואל למעלה ורבי יהודה למטה, ואלו בעולם העליון ראה רבי יוסף את ההפך, שמואל למטה ורבי יהודה למעלה ממנו. תמה רבי יוסף על כך וחשב כי עולם הפוך הוא רואה, אולם השיבו לו שעולם מתקן הוא רואה, שכן פעם אחת באה אשה אחת לפני שמואל לשאל אותו שאלה כלשהי, ומפני שהוא לא התניח אליה מיד ותלמידו רבי יהודה הקשיב לשאלתה, זכה בזכות מעשה זה לשבת בעולם העליון למעלה מרבו שמואל.

בשנים שלאחר חרבן בית המקדש השני, בתקופת זמן של כמאה שנה, נהרגו עשרה צדיקים קדושי עליון מישראל, המכונים 'עשרה הרוגי מלכות', ככפרה על מכירת יוסף בידי

מתפל

אמרות ופיתגמים

כְּדֵי שְׁלֵא יִצְטַעַר הָרַב וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ אִם לֹא תִהְיֶה לוֹ תְּשׁוּבָה מִן הַמּוֹכֵן. שְׂמַח הָרַב מְאֹד לְרֵאוֹת אֶת עֲדִינּוֹת נַפְשׁוֹ שֶׁל תַּלְמִידוֹ, וְקָרָא עָלָיו אֶת הַפְּסוּק "וְשָׂם דְּרֹךְ אַרְצוֹ בִּישׁוּעַ אֱלֹהִים", אֵל תִּקְרֵי וְשָׂם אֱלֹא וְשָׂם מְלִשׁוֹן שְׂמַאי וּמַעֲרִיף, שֶׁהָיָה מְחַשֵּׁב וּמְשַׁעֵר אֶת הַשְּׁעוֹת בְּאִיזָה מִהֵן לְהַקְשׁוֹת וּבְאִיזָה לֹא לְהַקְשׁוֹת, כְּדֵי שְׁלֵא לְגַרֵם חֲלוּשׁוֹת הַדַּעַת לְרַבּוֹ. (מַסְכַּת מוֹעֵד קטו)

אִם חָפֵץ אַתָּה לְהַדְבִּיק בְּאִהְבַת חֲבֵרְךָ, הָיִי נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּטוֹבָתוֹ, דְּכָתִיב וְאִהְבַתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ. (מַסְכַּת כּלֵּה רַבתי)

אִהְבַת יִשְׂרָאֵל הִיא אִהְבַת הַבּוֹרָא, כַּאֲשֶׁר אֹהֲבִים אֶת הָאֵב אוֹהֲבִים גַּם אֶת יִלְדָיו. (הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב)

אִם נִצְטוּיְנוּ לְדוֹן כָּל אָדָם פְּרִטֵי לִכְפֹּת זְכוּת, עַל אַחַת כְּמוֹהָ וּכְמוֹהָ שֵׁשׁ לְדוֹן אֶת כָּלל יִשְׂרָאֵל כְּלוּ לִכְפֹּת זְכוּת. (רבי לוי יצחק מברדיטשוב)

כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל הִרְיָהוּ כְּדִינָר שֶׁל זָהָב, וְגַם אִם לְעֵתִים הוּא מְלַכְלֵךְ בְּרַפְשׁוֹ, יֵשׁ לְנַקּוּתוֹ וּלְמִקְוֹ, וְאַזְ יִחְזֹר אוֹרוֹ אֵלָיו. (רבי מרדכי מלכוֹבִיץ)

יְכוּל אָדָם לְחַיּוֹת שְׁבָעִים שָׁנָה, רַק בְּשִׁבִיל לְעֵשׂוֹת טוֹבָה אַחַת לִיהוּדֵי אַחֵר. (הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב)

מִי שְׂאִינוּ מְרַגֵּשׁ בְּצַעֲרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, בִּידוּעַ שְׁלֵא עָמְדוּ רְגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי. (רבי מיכאל מזלוטשוב)

זֵהִירִים בְּנֵי אָדָם שְׁלֵא לְאָכַל תּוֹלַעַת בְּמֵאֲכֵלָם, אוֹלָם אֵינָם זֵהִירִים לְאָכַל אָדָם חַי וְלִצְעָרוֹ. (רבי ברוך ממעזיבוֹז)

כַּשֵּׁם שֶׁהָאָדָם הַמְּבִיט בְּמִרְאָה, רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ; כֵּן אָדָם הַרוֹאֶה חֲסֵרוֹן בְּאַחֲרִים, יֵשׁ לוֹ לְדַעַת כִּי חָלַק מִחֲסֵרוֹן זֶה קֵיִם גַּם אֲצִלוֹ. (הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב)

לְמָה נִתְּנוּ לְאָדָם שְׁתֵּי עֵינָיִם? כְּדֵי שְׁבַאֲחַת יְבִיט בַּמַּעֲלּוֹת שֶׁל הַשָּׁמַיִם, וּבַשְּׁנִיָּה יְבִיט בַּחֲסֵרוֹנוֹת שֶׁל עַצְמוֹ, אֲדָ לֹא לְהַפְדֵּי. (רבי שמחה בונים מפשיסחא)

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי: "בּוֹא וּרְאֵה כְּמוֹהָ גְּדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. שׁוֹר שֶׁהוּלָךְ בְּרִגְלָיו - חָמְשָׁה, שָׂה שֶׁהִרְפִּיבוּ עַל כַּתְּפוֹ - אַרְבָּעָה". שֶׁכֵּן גָּנֵב שֶׁנִּטַּל שׁוֹר בְּגִנְבָה, וּטְבַחוֹ אוֹ מִכְרוֹ, מְשַׁלֵּם עָלָיו פִּי חָמְשָׁה כְּדִין הַתּוֹרָה, אוֹלָם מִי שֶׁנִּטַּל שָׂה בְּגִנְבָה, מְשַׁלֵּם עָלָיו רַק פִּי אַרְבָּעָה. וּמַדּוּעַ? מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה חֹסֶה עַל הַגָּנֵב שֶׁהָיָה צָרִיף לְשַׁאֵת אֶת הַשָּׂה עַל כַּתְּפוֹ וְהוּא הַתְּבַזָּה בְּכָף, וּמְשׁוּם כֵּן הַקְּלָה הַתּוֹרָה בְּתַשְׁלוּמֵי. וְאַף-עַל-פִּי שֶׁבְּגִנְבָה נִבְזָה עוֹסְקִים, גַּם בְּאֲדָם כְּזֶה צָרִיף לְהִזְהַר בְּכַבּוֹדוֹ. (מַסְכַּת בבא קמא)

וְאִהְבַתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר זֶה כָּלל גְּדוּל בַּתּוֹרָה, שֶׁבְּשִׁמְרַת מַצְוָה זוֹ יִנְצַל מִהֲרַבָּה עֲבֵרוֹת. כֵּן עוֹזֵא אוֹמַר, זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, שֶׁכָּל בְּנֵי הָאָדָם נִבְרְאוּ מֵאָדָם אֶחָד, זֶה כָּלל גְּדוּל מֵהַצְּוִי שֶׁל וְאִהְבַתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ, מִפְּנֵי שֶׁרֵעֶךָ אֵינוּ אֱלֹא בֶן יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי שֶׁכָּל אָדָם נִבְרָא בְּצִלְמֵ אֱלֹקִים, רְאוּי שִׁיזְהַר בְּכַבּוֹד חֲבֵרוֹ. (ירושלמי נדרים)

תִּנְי תִּנָּא קַמָּה דְּרַב נַחְמָן בְּרִי דְעִזְרָא, כֹּל הַמְּלַבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים, כֹּאֲלוֹ שׁוֹפֵף דִּמְיָם. אָמַר לוֹ: יִפָּה אִמְרָתְךָ, שֶׁכֵּן רְאוּנוּ שֶׁהַמְּתַבַּיֵּשׁ מַאֲדִים וּמַחְוִיר, כֹּאֲלוֹ נִשְׁפָּף דָּמוֹ. שְׂאֵל אַבְיֵי אֶת רַב דִּימִי: כְּמוֹהָ זֵהִירִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ: בְּהַלְבַּנַּת פְּנִים, דָּאִמַר רַבִּי חֲנִינָא, כֹּל הַיְוֹרְדִים לְגִיהֵנָם עוֹלָם, חוּץ מִשְׁלֵשָׁה שִׁיּוּרְדִים וְאֵינָם עוֹלָם וּבֵהֶם הַמְּלַבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים וְהַמְּכַנְּהָ שֵׁם לְחֲבֵרוֹ. וְאִם תִּשְׂאֵל הָרִי הַמְּכַנְּהָ שֵׁם לְחֲבֵרוֹ, הוּא גַּם מְלַבִּין פְּנֵי? לְכַמְדָּנוּ בֵּא, שְׁגַם אִם פְּלֵם רְגִילִים לְכַנּוֹת אָדָם אֶחָד כְּבִנוֹי כְּלֵשָׁה, אֲסוּר לְעֵשׂוֹת כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִכְלָם בְּכָף, אַף-עַל-פִּי שְׂאִין פְּנֵי מִתְּלַבְּנוֹת. (מַסְכַּת בבא מציעא)

תַּלְמִיד אֶחָד הָיָה לוֹ לְרַבִּי יְנָאי, וּמַדִּי יוֹם הָיָה מַקְשָׁה לוֹ קִשְׁיוֹת שׁוֹנוֹת בְּהַלְכָּה. בְּשִׁבְתָּ שְׁלֻכְפְּנֵי הַחַג, בְּשַׁעֲהָ שְׂאֲנָשִׁים רַבִּים הָיוּ מְגִיעִים אֵל הַשְּׁעוּר שֶׁל רַבִּי יְנָאי, לֹא הִקְשָׁה אוֹתוֹ תַּלְמִיד אֶפְלוֹ קִשְׂיָה אַחַת.

הַמְּתִינִן הַשְּׂכָן וְרֵצָה לְדַעַת מִי מְנִיחַ לוֹ כָּל יוֹם כְּסָף לֵיד הַדֶּלֶת, וּכְשֶׁהִגִּיעַ מוֹר עוֹקְבָא יַחַד עִם אֲשֶׁתוֹ הִצְדֻקְנִית אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל הָלָה וּבְקִשׁוֹ לְהַנִּיחַ אֶת הַכְּסָף, גְּלוּ פְתָאוּם שֶׁהָאִישׁ רוֹצֵה לְצַאֵת לְרֵאוֹת אוֹתָם, וְלָכֵן הֵם הַתְּחִילוּ לְרוּץ בְּמַהֲרֵי כְּדֵי שְׁלֵא יִרְאֶה אֶת פְּנֵיהֶם וְלֹא יִתְגַּלֵּה סוּדָם שֶׁל מַעֲשֵׂה הַחֲסֵד שֶׁלָּהֶם בְּסִתְרָה. רְצוּ מוֹר עוֹקְבָא וְאֲשֶׁתוֹ, אוֹלָם הָאִישׁ רָץ אַף הוּא אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם לֹא הִצְלִיחוּ לְהַתְחַמֵּק מִמֶּנּוּ. לְפַתֵּעַ רָאָה מוֹר עוֹקְבָא תִּנְנוּר עֵנַק שְׁעָמֹד בְּצַד, וְהָיָה חֵם בְּמִקְצַת כִּי בְּאוֹתוֹ יוֹם אִפּוּ בוֹ לְחָמִים רַבִּים, אֶךְ הוּא לֹא נִרְתַּע מֵחֵם וּקְפִץ לְתוֹךְ הַתִּנְנוּר יַחַד עִם אֲשֶׁתוֹ, וְאַפְלוֹ שֶׁהָרְגִלִים שֶׁלוֹ נִכוּ מִהַקְּרַקַּע הַחֲמוּהָ, הִעֲדִיף מוֹר עוֹקְבָא לְהַשְׁרִף מֵחֵם הַתִּנְנוּר, מֵאֲשֶׁר לְפָגַע בְּאָדָם אַחֵר, וּבְכָךְ קָיָם מִשֵּׁן אֶת דְּבָרֵי חַז"ל שֶׁעֲדִיף לְהַפִּיל עַצְמוֹ לְכַבְּשׁוֹן הָאִישׁ מִלְּהַלְבִּין פְּנֵי אָדָם אַחֵר בְּרַבִּים.

בְּמַסְכַּת תַּעֲנִית מְסַפֵּר עַל שְׁלִשֶׁת הָאֲמוֹנְרָאִים, רַב הוּנָא בְּרַ מְנוּחַ, רַב שְׁמוּאֵל בְּרַ אִידִי וְרַב חַיָּא מְנוּסֶתְנָא, שֶׁהָיוּ רְגִילִים לְשַׁבֵּת לְפָנֵי רַבָּא וּלְלַמֵּד תּוֹרָה מִפִּיו. לְאַחַר פְּטִירַתוֹ שֶׁל רַבָּא, עָבְרוּ לְלַמֵּד אֲצֵל רַב פְּפָא, וּבְכָל פַּעַם שֶׁהָיָה מְלַמֵּד אוֹתָם הִלְכָה שְׁלֵא הָיְתָה נִרְאֵת לָהֶם נְכוּנָה, הָיוּ מִרְמְזִים אֶחָד לְשֵׁנִי שֶׁהַדְּבָרִים אֵינָם בְּדִיק כִּפִּי שֶׁלְמָדוֹ מִרַבָּא. חָלְשָׁה דַּעַתוֹ שֶׁל רַב פְּפָא, וּבְחִלּוֹמוֹ רָאָה אֶת הַפְּסוּק: "וְאַכְחַד אֶת-שְׁלִשֶׁת הָרַעִים". רָאָה בְּכָף רַב פְּפָא סָפוֹן, כִּי מִן הַשְּׂמַיִם רוֹצִים לְהַעֲנִיֵּשׂ אֶת שְׁלִשֶׁת הַתַּלְמִידִים, עַל כֵּן שִׁגְרָמוּ לוֹ חָלְשַׁת הַדַּעַת, וּלְמַחֲרַת לְאַחַר שִׁסִּימוֹ לְלַמֵּד מִפִּיו, בְּקִשׁ מֵהֶם שְׁלֵא לְבוֹא אֵלָיו יוֹתֵר, כְּדֵי שְׁלֵא יִכְשְׁלוּ חֲלִילָה בְּגִרְמַת צַעַר וְלֹא יַעֲנִשׁוּ מִן הַשְּׂמַיִם.

מספר

ספורי צדיקים

לו, ואלו הוא התהלך כל היום יחף. לשאלת מקורביו במה עדיף אותו יהודי מפניו, השיב רבי יוֹזֵל, שיהודי זה הוא תושב מקומי, אשר בשהותו בבית הפנסת חסר גרבים, בליל היום הקדוש וביומו, יתבזה מאד בעיני כל מכיריו. "מה שאין פן אני, איש זר אנכי ולא יאירע לי פלום אם יראוני קצת מוזר", סיים רבי יוֹזֵל.

אחד המלמדים בת"ת "עץ חיים", מלנה באחד המשגיחים בישיבה, הגיע פעם עם קבוצת תלמידים כבני שלש-עשרה אל ביתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר בעל "אבן האזל", כדי שיבחן אותם על תלמודם. שאל רבי איסר זלמן פרוש בתוספות, ואחד התלמידים השיב, אולם הואיל ותשובת הילד לא היתה נכונה, אמר לו הרב: "אולי לכה הנה מתפונן בהסבירה?" והחל להסביר לילד את התוספות כפי שצריך. "לא" ענה הילד, "לא לכה התפונתי", וחזר שוב על פרושו השגוי. שמע רבי איסר זלמן את דברי הילד, ונסה פעם נוספת להסביר לו את התוספות, והפעם בדרך שונה במקצת, על מנת שיוכל להבין ביתר קלות, וחזר ושאלו: "אולי לכה התפונת בהסבירה את התוספות?" אולם כל זאת ללא הועיל, הילד דבק בפרושו הראשון והמטעה, וכך היה קרוב לעשר דקות, הרב מנסה וחוזר ומנסה להסביר לילד בן השלש-עשרה את פרוש התוספות, במתינות ומתוך סבלנות בדרכי נעם ובצורות שונות, ולאחר כל הסבר נוסף הוא שואל את הילד: "אולי לזאת הנה מתפונן כפי שאמרתי כעת?" והילד בשלו: "לא לכה התפונתי, אלא כפי שהסברתי אני בראשונה". המלמד והמשגיח אשר באו עם הילדים, החלו מאבדים את סבלנותם כלפי הילד, ואלו רבי איסר זלמן המשיך בנסינותיו להסביר לו את פרוש דברי התוספות. לאחר שפך דבריו ונסינותיו לבאר לילד את התוספות עלו בתוהו, התנצל ראש הישיבה ואמר שעליו לצאת לדקות אחדות מן החדר. הוא יצא מן החדר אל הפרוידור, הגיף אתריו את הדלת והחל ללכת לארץ הפרוידור הלון וחזור, כשהוא ממלמל לעצמו: "כבוד הבריות הפונה גם לילדים, כבוד הבריות הפונה גם לילדים". כך פגם לעצמו מספר פעמים מתוך התרגשות וחרדה, ולאחר מספר דקות חזר לחדר, התישב על מקומו רענן, ועם כוחות חדשים, כאלו רק עתה נכנסו הילדים לביתו, וכאלו רק עכשו הוא מתחיל לשוחח אתם, חזר ופנה אל אותו ילד ברכות נפלאה, ואמר לו: "אמר נא לי בבקשה, איך הנה מסביר את התוספות?"

זהירותו של רבי אהרן בקשט הי"ד רבה של שויל מפגיעה באלת, היתה למופת. את מדת זהירותו, היה מייחס לשיטת המוסר של קלם והשפעתו של מורו ורבו 'הסבא' מקלם. שגור היה על פיו לומר, כי אלמלא המציאו בעולם ערדלים, אותם היו לובשים בימי

רבי אביגדור הלברשטם, אחיו של רבי חיים מצנז בעל "דברי חיים", שמש פרבה של העיר דוקלא. פעם נסע לשבות בעירה מרחקת, ושם התארח בביתו של אחד מנכבדי המקום. מנהג היה בימים ההם, למסר לאורח החשוב את סיר החמין, והאורח היה מחלק לכל המסבים את מנותיהם. בסעדת יום השבת, הגש הסיר לרבי אביגדור והוא טעם מעט מהתבשיל, אך לפליאת כל המסבים, המשיך הרב לאכל מהחמין עד שלא נותר מאומה לבני הבית. כשהונח הסיר הריק על השלחן, התענג הרב אם נותר מעט חמין במטבח, וכשבעלת הבית השיבה בחיוב, בקש גם את המעט שנותר ואף אותו אכל עד תם. הדבר היה לפלא בעיני הנוכחים, ונסו להמליץ טוב על הרב שודאי היו לו פגנות עמקות ונשגבות באכילת מאכלי השבת, מבלי להותיר מאום. רק לאחר זמן מה, התגלה סודו של החמין. כשהגש סיר החמין אל רבי אביגדור, חש מיד כי ריח של נפט נודף מפניו. עם הטעמה הראשונה של החמין הבין הרב, כי המשרתת המסורה טעתה, ובמקום לצקת שמן בתוך התבשיל יצקה בתוכו נפט. הבין הרב מיד, כי פאשר יטעמו בני הבית את התבשיל ויבחינו כי המשרתת יצקה לתוכו נפט במקום שמן, ודאי יכעסו עליה מאד וישפכו על עלובה זו את כל זעמם, ואולי אף יפטר אותה ממשורתה והיא תנתר ללא משען ומשענה. העדיף אפוא הרב, לאכל במסירות נפש את כל החמין, על-אף שיחשיבוהו לאלל וסובא, ובלבד שלא תפגע המשרתת האמלה.

בליל חג הפסח, ישב פעם רבי עקיבא איגר אל שלחן ליל הסדר, כשמסביבו מסבים בני משפחתו ואורחים רבים. לפתע, נתקלה דו של אחד המסבים בכוס היין שלפניו, והכוס התהפכה על פיה וכל היין שבה נגר על פני המפה שהכתמה בהגן. פניו של האורח הסמיקו כצבע היין, והוא חש בושה אימה על השגגה שצאה מתחת דו. ראה זאת רבי עקיבא, וברב פקחות הניד קלות באין רואים את השלחן שלפניו, עד שהכוס המלאה ביין שעמדה לפניו התהפכה גם היא. "דומה על", אמר רבי עקיבא, "שהשלחן אינו עומד איתו ויציב, ולכן הכוסות נופלות בזו אחר זו". מיד שבה רוחו של האיש אליו, והבושה הסתלקה מפניו מיד, שכן גם כוסו של הרב נפלה וכי אין האשמה תלוי בו. כך הצליח רבי עקיבא בחכמתו להציל את האורח מבושה וצער.

רבי יוסף יוֹזֵל 'הסבא' מנובהרדוק שהיה פעם יום הכפורים בעיר בברוֹיסק. בבואו לבית הפנסת לתפלת היום הקדוש לפנות ערב, הבחין בין המתפללים ביהודי אחד שהיה נראה פאיש מכבד, אך למרבה הפליאה היה נעול נעלים. שאלו רבי יוֹזֵל לסבת הדבר, וכשהלה השיב שאין לו גרבים, פשט רבי יוֹזֵל את גרביו ומסרם

הכנסת והחלו לצעוק: "גנב! תפסוהו!"! תוך זמן קצר התפרסמה הידיעה בעיר, כי החתן המיעד של הנגיד המפורסם, אינו אלא גנב נאלח, ומוכן מאליו שהשדוך התבטל מיד כרצונו של רבי השיל, מבלי שחלילה נגרמה בושה לכלה.

אחד מתלמידי החכמים המפלגים שבירושלים, שהתגורר בשכונת 'שערי חסד' המעטירה, התאלמן לא עליונו מאשתו, והתאבל עליה מרות. לאחר שעברו ימי האבל, הגיע אליו שדכן שנשלח אליו על ידי אלמנה אחת שהתגוררה בשכונה, ובפיו ההצעה להנשא לה. אותה אשה, הייתה טרדנית עד מאד, וכלם הכירו אותה כאשה קולנית וקשת יום, ולפליאת כלם, הסכים אותו איש צדיק להצעת השדוך עם אותה אלמנה. באו אליו בני משפחתו לדבר על לבו ולבקש ממנו לחזור בו מהספקתו, כי הרי מדבר על אשה טרדנית והוא עלול לסבל ממנה קשות, ונסו אף להציע לו הצעות אחרות טובות בהרבה, ואולם האב מלא פיו מים ולא הסכים לגלות את הסבה מדוע הוא מבכר דוקא את ההצעה הלזו על פני האחרות. לבסוף, לאחר שהפצירו בו מאד, גלה להם האב את הסבה האמתית להספקתו. "לפני פשתים עשרה שנה, הגיעה אשה זו לביתנו ושוחחה עם אמנו בקול גדול ובמשך זמן רב. השיחה הטרידה את מנוחתה והפריעה לי מאד ללמוד, עד שפירב טרדה לא שלטתי בלשוני וגערתי בה בחמרה. האשה נפגעה אז עמוקות ולא ידעתי את נפשי כיצד לפייס אותה. אָמַנָם בקשתי את סליחתה, אף היא סרבה למחל לו. עתה, הגיעה לידי ההזדמנות להנשא לה, כדי לזכות במחילתה".

אהבת ישראל של הרבי מליובאוויטש הייתה לשם דבר. ממנה נבעה גם רגישותו הגדולה שלא לגרם אפילו צל של תחושת פגיעה או עלבון לאדם מישראל. הנה דגמה קטנה: פעם אחת, בליל שבת, הלך הרבי לביתו אחרי התפלה. על המדרכה שחקו שתי נערות, וכשראו את הרבי, עמדו בשני צדי המדרכה, באפן שהרבי היה אמור לעבר ביניהן, והרי ידועה ההיראות שלא לעבר בין שתי נשים, ולהפך. כשהרבי הגיע אליהן, פנה אל אחת הנערות ואמר לה בשקט: "שבת שלום. גשי נא לחברתך ואמרי לה 'שבת שלום' בשמי". הנערה מהרה לחצות את המדרכה לעבר חברתה, והרבי המשיך בדרכו...

רבי חיים עוזר גרודז'נסקי בעל ה"אחייעור", הלך פעם ברחובה של וילנא בלוי פמה מתלמידי. לפתע נגש אליהם יהודי אחד ושאל אותם לכתבת מסיעת. נטלו רבי חיים עוזר ביזו והלך עמו כמחצית השעה, עד שהגיעו אל המקום המדבר, ואז הראה לו את הכתבת המדקקת. תמיהו התלמידים ושאלו את רבם מדוע הקדיש זמן כה רב על מנת להוליך את האדם עד למחוז חפצו? והרי יכול היה להראות לו את הכוון הנכון ולהציע לו להתעניין אצל אחרים היכן המקום המבקש? השיב להם רבי חיים עוזר: "וכי לא שמתם לב שהאיש מגמגם

החרף על גבי הנעלים ופושטים אותם לפני הכניסה לבית, היו מוציאים אותם בקלם. כי איך יתכן שאדם פגס לבית חברו בנעלים מרובות בבין וילכלך חלילה את רצפת ביתו. על מדת זהירותו שלא לצער את האלת, נתן ללמד מהספור המפלא שארע עמו בתקופה שבה התגורר בעיר פולטובה שבאוקראינה. באותם ימים, היו יהודי העיר נתונים לבזה ושד, מצד חילוי של הגנרל אנטון דניקין, אשר היו פושטים על בתי היהודים ועורכים בהם חפושים. ברשותו של רבי אהרן היה סכום של כמה מאות רבל זהב, אותם חסך מפיו פרוטה לפרוטה במשך שנים רבות. בהיותו רב העיר, חשש רבי אהרן שמא יבואו השודדים אליו ויגלו את המטמון, ולכן מסר את הכסף לפקדון לאחד הרבנים בעיר, בשם רבי זלמן אוסובסקי, שפנה לאחר מכן פרב העיר סלבודקא וראש הישיבה שבה. הלה התגורר בשכונת עני, ולא היה מקום לחשב שהשודדים יבקרו בכלל בשכונה. באחד הימים הופיע רבי זלמן בבית הרב כשכלו חור פסיד וידיו רועדות, ובאימה ספר כי הקוזקים של דניקין ערכו חפוש בביתו ושדדו את כל כספי הפקדון של הרב. רבי זלמן לא ידע את נפשו כיצד לנחם את הרב שאבד ברגע אחד את כל חסכונו, אף למרבה הפלא נותר רבי אהרן שלו ורגוע ואמר לו: "אין לך על מה להצטער ולהחזיר כל כף, שכן הכל בידי שמים. אני מודה לך על שמירתך המעלה של האוצר, ומודה לך"ה שפנע ממני את הפחד והתרה מפני השד". מאז, למרות שנפגש עם רבי זלמן מדי פעם, לא הזכיר לו הרב אפילו במלה את ההפסד הגדול, על מנת שלא לצער אותו ולא לגרם לו חלישות הדיעת, והשפית מלבד את המקרה כלו באצילות רוח ועדינות נפש.

עוד מימי ילדותו, התפרסם הרבי ר' השיל מקרקא, כעלוי מפלג ובעל כשרון נדיר. כשהגיע לפרקו, ארשוהו הוריו עם בתו של אחד מגדולי הנגידים שבדורו. בשבת העליה לתורה, ימים ספורים לפני החתונה, התאכסן החתן בבית סמוך לבית המחתו, וביום ששי פשהביט בחלון, ראה כיצד מכינים בבית המחתו עסה גדולה לאטריות, וכדי ליבש את העסה, הניחוה בינתיים בחלון. והנה הוא רואה כיצד תרנגלת שטילה בחצר, עולה על החלון ומנקרת מעט בבצק, וכשהפלה ראתה את התרנגלת, נטלה אותה בחמת זעם והטיחה אותה בכתל. נבעת רבי השיל ואמר בלבו: "וכי אתחתן עם אשה שיש לה מדת אכזריות כה גדולה, להפך מודתם של בני ישראל שהם רחמנים בני רחמנים?" והחליט על-אתר לבטל את השדוך. ואולם חשש גדול עלה בלבו: "וכי אביש בת ישראל באפן כה בוטה ברבים, ועוד בשבת העליה לתורה כשאנו כה סמוכים ליום החתונה? והרי בכך אשפך את דמה ואגרם לה ולמשפחה צער גדול". הפך רבי השיל בדעתו והחליט החלטה נועזת. "מוטב שאמיט על עצמי בושה וכלמה גדולה, ולא אגרם חלילה פגיעה בפלה". מה עשה? ביום ששי, כשביית הכנסת היה גדוש במתפללים ולומדים רבים, נגש רבי השיל החתן הצעיר אל קפת הצדקה שבבית המדרש, ועשה עצמו כאלו הוא מנסה לגנב משם את המטבעות. נבחרו כל השוהים בבית

מהאברה הנה, ואף ספרתי זאת לחותנו מתוך לעג על חתנו שגחשב כבן תורה ואינו יודע לקרא פסוק פהלכתו, נשמע קולה של הרוח, "בכה גרמתי לאותו אברה בוששה גדולה והוא נכלם מאד מהפגיעה שלי בו. בשעת מעשה לא יחסתי לפגיעה ענין ולא השפלותי לבקש את סליחתו של אותו אברה, ואולם כשעמדתי לפני בית דין של מעלה, נחסקה פניסתי לגן עדן, על-אף שכבר נטהרתי מכל עונותי האחרים, ונשמתי נעה ונדה ומגלגלת בעולם הזה בגלל פגיעתי באותו אברה".

רבה של הנוכח ספר פעם ספור נורא שארע בעירו כמאה שנים קודם לכן. אחד מגאוני הדור, נסע יחד עם בנו הצעיר שהתפרסם כבר אז פעלו מכליג ונלקח כחתן לבתו של הרב דהנוכח, והמחתנים עם החתן והפלה נסעו יחד לעיר דרזדן שבגרמניה, שם הייתה אמורה להתקיים שמחת החתונה. כשהגיעו שני המחתנים, שהיו מגדולי גאוני הדור, המתה דרזדן פלה והמונים קבלו את פניהם בכבוד מלכים. בין הבאים היה גם ר' וולף איבשיץ, בנו של גאון ישראל המפורסם רבי יהונתן איבשיץ. הלה, הלך בימי עלומיו בדרכים עמלקיות, התקרב לחצר המלוכה וסטה מדרך התורה, והמיט בכך חרפה על ראש אביו. למים, כאשר הגיע לעת זקנותו, התחרט על מעשיו הנלוזים, נשא אשה פשרה והפך לצדיק גמור. בקש ר' וולף מהמחתנים לכבדו בבקור בביתו, ורק לאחר הפצרות רבות נאותו הלכו לעלות לביתו, ואולם סרבו לטעם מהפבוד שהגש בפניהם מחשש פשרות, והסתפקו רק בכוס תה. הדבר גרם למארח להפגע באופן חמור, מפני שהוא חש שהרבנים חושדים בו שעדין איננו שלם ביראתו ותמתו, ומן השמים דרשו את צערו של בעל התשובה. כשנה לאחר מכן הסתלק הרב הגדול אבי החתן, כשהוא בדמי ימיו, ובשנה שלאחר מכן פגעה מדת הדין גם במחתנו ואף הוא נפטר בקצור ימים. ואם לא די בכך, הרי שגם החתן הצעיר שבק חיים לכל חי בהיותו בשנת העשרים לחייו, ועל מצבתו נחרת: "הלך לעולמו בשנת והוא רחום יכפר". בני הדור ראו בפטירתם הטרגית אות מן השמים, על שגגתם שיצאה מתחת ידיהם בכך שגרמו צער לאותו בעל תשובה כשר.

בלשונו, כבד פה וכבד לשון? הרי הוא מתמלא בוששה פאשר הוא צריך לפנות לאדם פלשהו בשאלה, פאשר הוא מתקשה לשוחח ברהיטות. ידעתי שאם לא אוליך אותו עד מחוז חפצו, ודאי יאלץ לשאל אנשים נוספים בדרך ויגרם לו על ידי כך צער גדול. העדפתי אפוא ללכת עמו שעה ארבה ולגול מזמוני הקר, כדי למנע בוששה וצער מיהודי".

בתקופת המאורעות הקשים בירושלים, פאשר מחוץ שפלה חרב ומחדרים אימה, הביא רבי איסר זלמן מלצר את ספרו "אבן האזל" אל מכבש הדפוס. יום אחד, בעצומן של ההפגזות הכבדות על ירושלים, ראו את רבי איסר זלמן רץ ברחובות, עולה לבית אחד מגיסיו שהיה גדול בתורה, שואלו על פרוש מסים ברמב"ם וחזר לביתו. שאלוהו בני משפחתו על פשר יציאתו החפוזה בשעה פה מסכנת, והוא הסביר בנעם: "שלשה גיסים יש לי, וכלם גאונים מפלגים בתורה. שנים מהם כבר שוחחו עמי בדברי תורה ובארו לי קטעים מסתמים בדברי הרמב"ם, ואף הזכרתי את הדברים בשמם בספרי. אולם את השלישי שכחתי להזכיר בספרי, ועכשו חשבתו שמוא תגרם לו חלישות הדעת ופגיעה בכבודו, על כך ששני הגיסים האחרים מזכרים לטובה בספרי והוא לא מזכר כלל. לכן אצתי אליו מהר כדי לבקש ממנו לבאר לי דברמה בדברי הרמב"ם, ועכשו יכול אני להזכיר בספר את הבאור בשמו ולמנע ממנו צער".

באשה אחת התגלתה פעם רוח של נשמה מגלגלת שירדה שוב לעולם הזה, מפני שלא זכתה לתקון בעולם העליון. כשהביאו את האשה אל הצדיק רבי משה מסורן, שאל הצדיק את הרוח שבה מדוע לא זכתה לתקון ומדוע היא סובלת שוב וירדה בגלגול. ספרה הרוח, כי היא נשמה של תלמיד חכם מפלג שעסק כל ימיו בתורה ובמצוות, אך פעם ראה אברה בן תורה אחד שהיה סמוך על שלחן חותנו, יושב ואומר מזמורי תהלים. באחד הפסוקים טעה האברה בקריאת מלה מסוימת והגה אותה בצורה לא נכונה. "צחקתי

ממלה

בערב יום הכפורים, התארח רבי יהונתן איבשיץ באחת הקהלות. בתפלת מנחה של ערב היום הקדוש, שמע יהודי זקן והדור פנים אומר את הקטע האחרון בתפלה "אלקי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי, עפר אני בחיי, קל וחמר במיתתי", ובשעה שאמר זאת ירדו מעיניו דמעות חמות והוא חזר על התבות פעמים רבות. התרגש רבי יהונתן מענותו של אותו זקן ותפלתו הנלהבת, והחליט לעמד בתפלות היום הקדוש בסמוך לאותו זקן. התפלה הנלהבת חזרה על עצמה בתפלת כל-נדרי וערבית וכן למחרת בשחרית, אך כשהגיעו לקריאת התורה והגבאי כבד את הזקן בעליה לתורה, שלא הייתה מכבדת דיה בעיני האיש, התנפל הלה על הגבאי בזעקות רמות והשפיל אותו לעיני כל בעצומו של היום הקדוש, כשהוא פוגע בכבודו של הגבאי ומכלימו ברבים. הדבר היה לפלא בעיני רבי יהונתן, ובמוצאי יום הכפורים שאל את הזקן: "הרי אמש אמרת בדמעות שלישי שאינך אלא עפר ואפר, וכיצד יכול אתה לפגע בכבודו של השני?" השיב הזקן ברב כסילותו: "אמנם אמרתי זאת שאני עפר ואפר, אבל אמרתי זאת לפני הקב"ה, ולפניו אני באמת עפר ואפר, אבל לעמת הגבאי הפשוט גדול אני ממנו לאין ערוך..."

הסיון משיבת התי

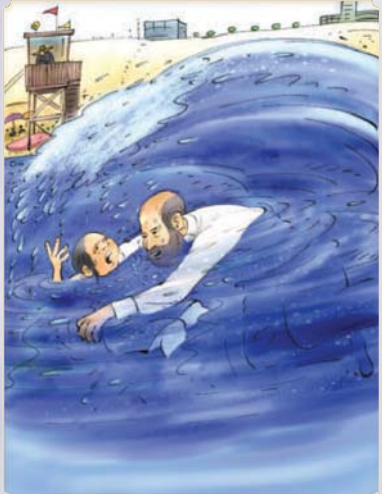
עם הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

מאת המחבר הרב ארו חוני שליט"א

מן המים משיבתה" (שמות ב, י)

◆ המציל מזוטו של ים ◆

במצוה העצומה של הצלת נפש מישראל, שנחשבת להצלת עולם ומלואו, ועל ידי הדרבון הפספי, רצה לגרם לנוכחים להתנדב לשם הצלת חיי הילד. אבל הוא לא התנדב לתן מענק כספי כה גדול לאבי הילד, שממילא היה מציל את בנו.

אלא, שבפעל, נפתלי לא ידע בשעת כניסתו לים כי את בנו הוא מציל, ולולא ההבטחה של ינון, לא היה קופץ לים, והילד היה טובע. וממילא אין כאן "טעות" מצדו של ינון, כי למעשה רק מחמת התמריץ הפספי שלו קפץ נפתלי לים והציל את הילד, ומטרתו של ינון השגה. ולכן נראה שינון אכן צריך לשלם לנפתלי 100 אלף ש"ח.

אמנם, לאחר מכן ינון יכול לתבע את הסכום בהזרה, לאור דברי הרא"ש בסנהדרין (פ"ח ס"ב), שכתב כי אחד שהוציא הוצאות על מנת להציל את חיי חברו, חייב הנצול להשיב לו את הוצאותיו. וממילא, אם הבן שתניו נצלו כבר גדול, ינון רשאי לתבע ממנו את 100 אלף השקלים שהוציא עבור הצלתו. ובמקרה שהבן קטן, נראה שינון רשאי לתבע מהאב נפתלי את מלוא הוצאות שהוציא בעבור הצלת בנו הקטן, כי קיימת אומדנא ברורה שכל אב מוכן לשלם אף הרבה מעבר לכך כדי שחיי בנו ינצלו.

לסכום: מעקר הדין, ינון חייב לשלם לנפתלי מה שהבטיח, אף היות שלאחר מכן הוא רשאי לתבע מנפתלי לשלם לו את הוצאות ההצלה, וינון אינו צריך לתת לו את הפסדו.

מעשה ביהודי בשם ינון, שהתהלך להגאתו על שפת הים, כיום שבו היה סוחר במקור. לפתע הכחין מרחוק בילד שנקלע לתוך מערבלת והיה על סף טביעה...

אנשים רבים פשוו באותה עת בחוף, הכחינו בילד העומד לטבע, אך חישו להפגס לתוך המערבלת ולהוציאו משם, פן יטבעו.

ינון עצד והכריז: "כל מי שיכנס לים ויציל את הילד - יקבל ממני 100 אלף שקל!"

נפתלי, יהודי שישב על שפת הים באותה העת, שמע את הכרזת ינון, ובתשיעה מרבה קפץ לתוך הים והציל את הילד. וכאן נכונה לנפתלי ולכל הנוכחים הפתעה גדולה: התברר שאותו ילד היה לא אחר מאשר בנו של... נפתלי!

בשעה שנפתלי ראהו נסחף במערבלת, הוא לא זכה כלל שמדבר בנו, כי לא היה נתן לראות את פניו, אלא רק את רגליו וידיו, אך לאחר שהצליח למשות אותו מן הים הסוער, גלה כי מדבר בנו.

עכשו מגיע נפתלי אל ינון ודרוש את שקרו - 100 אלף ש"ח.

וכיצד מגיב ינון לנוכח תביעת המציל? - "הרי התברר שלא הצלת אלא את בנה, ואלו היית מודע לכך שבנה הוא הטובע, אין ספק שהיית קופץ לים ללא שום הבטחת תשלום, ואם כן, מדוע שאשלם לך?" אך נפתלי אינו מותר על שקרו: "עליך לעמד בהבטחתך ולשלם את שקרי!" עם מי הדין?

תשובה:

ברור שמטרת התחייבותו של ינון הייתה לזכות

מזמתק לשיבת

מאיר מליחי
ת"ת בן איש חי'
רחובות

הנסיד השבוי

למלך אחד היו שני בנים גיבורי כח ואמיצים.

יום אחד יצא המלך הצלחה על אויביו, ושני בניו הצטרפו אליו כמפקדים בצבאו.

נלחמו השניים באומץ רב ובגבורה, עד שאחד מהם הוקף בידי חיילי האויב ונלקח בשבי.

ישב בן המלך בשבי האויב ברעב ובחוסר כול, ולאחר שנה תמימה הצליח לחפור מחילה ולהימלט משבוי.

רץ בן המלך, צלח נהרות ואגמים ועבר יערות והרים, ולאחר זמן הצליח לשוב אל בית אביו.

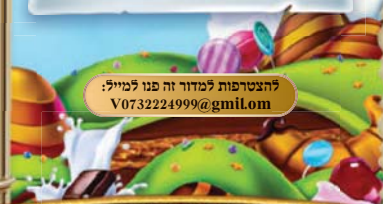
מה רבה הייתה השמחה בבית המלך.

נערכו חגיגות גדולות לכבודו, והמלך הושיבו לימינו ונתן לו מתנות רבות.

ודאי הוא ואין ספק כי שמחת הבן הזה גדולה עשרת מונים משמחת הבן שמעולם לא עזב את בית אביו.

ממש כך - אמר רבי ישראל בעל שם טוב - היא גם השמחה ששמח השב בתשובה שלימה אל אביו שבשמיים. שמחתו גדולה עשרת מונים מזה אשר לא חטא מעולם, שכן רק כאשר מציל האדם את נפשו מן החטא מבין הוא היטב את טעם השבי.

שנתשלום!

הצטרפות למחזור זה פנו למייל: V0732224999@gmail.com

הודו עירב דמותו לטוב

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

הרב יצחק יוסף

שירים חסידים

ק
קדש את שמך על מקדישי שמך, וקדש את שמך בעולמך, ובישועתך תרום ותגביה קרננו למעלה, והושיענו בקרוב למען שמך.

ק
קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך ושבוענו מטובך ושמתנו בישועתך וסתר לבנו לעבדך באמת.

ב
צוה ישועות יעקב. צמאה נפשי לאליקים לא-א-חיי מתי אבוא ואראה פני אליקים.

ב
קול הצלה ורנה. שפתינו או תרננה. אנה ה' הושיעה נא. אנה ה' הצליחה נא.

ב
ענבי הנפן בענבי הנפן, דבר נאה ומתקבל. עניו עצה ותפיר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו א-א-עשה שלום במרומיו הוא ברחמינו ועשה שלום עלינו, ועל כל עמו ישראל, ואמרו אמן.

ב
פתח שערי שמים לתפלתנו. פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים.

עוד אבינו חי

עוד ישמע בערי יהודה ובקצוות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול תהן וקול בלה. קול מצהלות התנים מתפתים ונערים ממשתה נגינתם.

עודה כבודי עודה הנבל וכנור אעירה שחר. עו ותרר לבושה ותשתק ליום אחרון.

על ידי נגונים ומחאות כף מתמתקין פל הדינים. עם ישראל חי.

נ
נעלה נעלה, נעלה נעלה, נעלה לבית המקדש ברנה, נעלה ברנה, נשתתה. ברננה, נעלה, ברננה, נשתתה. נגילו ונשיש בזאת התורה.

ס
סימן טוב ומוצל טוב יהא לנו ולכל ישראל.

ע
עברו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה.

להקדשות פנו למערכת 073-222-4-999

לרפואת רחל גיבלי הי"ד בת ימימה ז"ל אסתר ירון הי"ד בת חנה ז"ל

לעילוי נשמת ישראל גיבלי בן יצחק ז"ל שאול ירון בן פסח ז"ל הנצב"ה

לזיווג הטן נדב בן בלחה הי"ד יהודית בת סילביה הי"ד

משפחת שלום רפאל ורות לזיווג הטן לילדים: שיר, אורי, יות, מתן, כפיר

עזריאל עזדן בן מרים	יצחק ננסנו בן סימון ולייל בת מסודי	ענימה בת ניזמה אלישע	דוד בן ביאז אלישע	זרבה חן בת רחל	ארהון בן יחיא אפל	ענוס נפש בן פנחס	שלום חיים בן חיים חסן	אילנית טקלה בת בלייש	יפה בת יליזה	יהודה בן זכרי שרעבי	יצחק דסה בן שרה
---------------------	------------------------------------	----------------------	-------------------	----------------	-------------------	------------------	-----------------------	----------------------	--------------	---------------------	-----------------

רוח ה' תניחם בנן עדן הם וכל בני ישראל השוכבים עימם בכלל הרחמים והסליחות. וכן יהי רצון ונאמר אמן. ת.ג.צ.ב.ה.

לילה טוב לילדים חמודים!

אנחנו עסוקים בפרשיות שבהם התורה מספרת לנו על גאלת עם ישראל ממצרים. כשהתחיל השעבוד, התורה מלמדת אותנו שפרעה לא זכר את יוסף. והרי כל מצרים חיו בזכות יוסף וכשכבאו שנות רעב, במצרים היה אכל ובזכות זה הם גם התעשרו בעשר רב שהרי הם מקרו מזון לכל המדינות שבהם היה הרעב. וכיצד התחילה הגאלה? על ידי מרת הפרת הטוב שהיתה טבועה במשה רבנו. כעת נשמע ספור מענין העוסק בהפירת הטוב שהיתה לחכמי ישראל.

בישיבת 'פורת יוסף' נסעו פעם רבני הישיבה עם התלמידים לטיול בגליל, לפקד קברי צדיקים. פאשר הגיע זמן תפלת מנהג, היו התלמידים בעצומה של נסיעה באוטובוס. חשבו הבחורים לעצר, לרדת מן הרכב ולהתפלל בשדה. אולם הרעיון לא מצא חן בעיניו של ראש הישיבה רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל.

"אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת", צטט את דברי הגמרא, והורה: "נסע עד לישוב הסמוך, ושם נעצר, נכנס לבית הכנסת ונתפלל". המנין המצמצם בבית הכנסת המקומי הפתע למראם

של עשרות בני הישיבה בראשות הרב בן ציון. מיד כשנכנס רבי בן ציון אל בית מקדש מעט זה, תר אחר קפת בית הכנסת ושלשל לתוכה חמש לירות - סכום הגון באותה תקופה. רק לאחר שנתן את הפסוק, נטל ידיו והחל בתפלה.

התלמידים התפלאו על הסכום הגדול שנתן, אולם הם לא הסיקו לכבר את הדבר, כי מיד כשיצאו מבית הכנסת, פנה הרב למקביו ושאל: "האם יודעים אתם איזו מצוה קימתי בנתינת הפסוק?"

"מצות צדקה", ענו בפשטות. "אחזקת תורה", נסו את כוחם. "לא קלעתם לדעתי", אמר בנועמות. "חשבתי לקים בנה מצות חנוך".

"מצות חנוך?!" התפלאו.

"כן", אשר הרב בנחת. "רציתי ללמד אתכם שכאשר באים לבית כנסת, נהנים מן השלחנות, מהכסאות ומההספרים הנקיים, ומשתמשים באור החשמל, יש להכיר טובה, ולא לקבל זאת כמובן מאליו..."

התלמידים נהנהו בהבנה והפנימו. חמש הלירות פעלו את פעלתם הכפולה...

נזכר להכיר טובה ולהודות לכל מי שמיטיב עמנו, ובפרט על הטוב שקבר התרגלו אליו, על הדברים ה"פשוטים" ונתפנו למה שאנו אומרים בברכות השחר, פוקח עורים, מתיר אסורים, זוקף כפופים, ובכך נזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו בלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב, ילדים חביבים!

האם אנחנו צריכים להודות גם לצומח? ומה עם החי? בואו ונראה. גאון עצום היה רבי ישראל זאב גוסטמן זצ"ל, ראש ישיבת נצח ישראל - רמ"ס, בירושלים. מגדל גאונותו היו שעוריו עמקים במיוחד, וכל הלך מחשבתו סכב בלמוד. בחצר הישיבה היתה לרבנו גנת חמד ובה צמחים, שיחים, פרחים ואילנות.

ראש הישיבה לא הניח לאיש לטפל בגנתו. הוא עצמו היה יוצא אליה מדי יום, משקה את הצמחים, מנפש את העשבים השוטים, מפנה את הפסלת ועודר באדמה. "ומדוע לא יניח כבוד הרב לגנן לבצע את מלאכתו?" שאלו פעם אחד מגדולי תלמידיו.

השיב לו רבי ישראל זאב: "בצערותי הייתי קרוב אל רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל. פעם יצא אתי רבי חיים עוזר אל היער ושוחח עמי על הצמחים השונים ששכיבנו.

זה צמח הראוי לאכילה, הצביע על אחד. זהו צמח מרפא, הורה על השני באצבע. הוא

גם למד אותי כיצד להבחין בין שיח מאכל לשיח רעיל, כיצד להכשיר את הצמחים למאכל וכיצד לחלט אותם. נדהמתי! מעולם לא שוחח אתי רבי חיים עוזר שיחת חלין, ומה לדברים אלו?!

בטוח הייתי שהדברים לא נאמרו סתם, ולכן נצרתי אותם היטב בלב.

והנה, זמנים קשים ורעים באו. מלחמת העולם השנייה פרצה, חיות הטרף הנאציות השתוללו, ואני, יהודי בודד, נאלצתי לחיות ביער כדי למלט את נפשי. אז צפו ועלו דבריו התמוהים של רבי חיים עוזר. ברכב הנורא ידעתי לזהות את עשבי המאכל והמרפא, קטפתי אותם והייתי את נפשי.

"משום הפרת הטוב" סיס רבי ישראל זאב את ספורו. "אני מגדל אותם ומטפל בהם, כמו שמצינו בדברי חז"ל שגם לדומם ולצומח יש להכיר טובה".

דבריו היו שעור מוסר מאלף לתלמידי, להבין הפרת הטוב מהי...

נכון שהצמחים לא מבינים ולא מגיבים לנו להפירת הטוב. אבל מי שלא מרגיל את עצמו להכיר טובה, סופו חליה שלא יכיר טובה גם לקב"ה. לכן אנחנו צריכים להתרגל להכיר טובה גם לצמחים, ואחר כך לבני אדם ולקב"ה. וכך נזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו בלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

שמע ישראל, יי א-להינו, יי אחד:

(בלחש) ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

ואהבת את יי א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך: ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך ובדרךך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יי א-להיכם ולקעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ונתת

כי הוא עוזב את משרת הרבנות. "מדוע ולמה?!" תמהו הפרנסים, והרב השיב: "שמעתי שבנו של רב העיר שכהן כאן קדם המלחמה, שב לעיר". "ומה בכך?!" לא הבינו, "והלא כבודו כבר משמש בכותר הרבנות!"

"לא ולא!" פסק הרב וידער בנחרצות, "איני מוכן לכהן ברבנות כל עוד יש מישהו שעלול לחוש עצמו נפגע מכך! על דעת כך לא קבלתי את המנוי! איני מכהן יותר כרבה של העיר, וראו נא למנות תחתי את בנו של הרב הקודם."

וכך היה...

זה לא פשוט לעזוב משרה כזו חשובה, שבה אפשר להשפיע על כל העיר לטובה, ואף פרנסתו ממשרה זו. אך כל זה לא היה שווה לרבי אהרן אם יש מישהו שעלול להפגע.

נשאל את עצמנו, האם גם אנחנו מקפידים שלא לפגוע בזולתנו? לפעמים אנחנו פוגעים במישהו "סתם בצחוק" או כי "כלם צוחקים עליי". או שלא שמנו לב והגבנו בצורה לא מכבדת וזעזענו את ההורים או החברים. נזכר את הספור הזה ונבקש מהקב"ה שיעזור לנו שלא לצער אף יהודי אף פעם, וכך נזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך! ועכשו בלנו: יד ימין על העינים וכיחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב ילדים צדיקים!
איזו סבה טובה יכולה להיות לרב עיר מצליח ואהוב לעזוב את תפקידו באופן פתאומי?

המעשה הבא, התרחש תקופה קצרה לאחר מלחמת העולם השנייה. הרב אהרן וידער זצ"ל, שהיה אז אברהם צעיר, קבע את מושבו בעיר פעסט, ועד מהרה עמדו רבני העיר על גאונותו וכל כח זכרונו.

הרב וידער השתתף בדיוני בית הדין ודלה מזכרונו תשובות ופסקי הלכה, מקורות ומאמרי חז"ל, וכך עלה בידו להביא לפתרון של בעיות רבות שנוצרו באותה תקופה.

לאחר כמה חדשים חזר לעיר ילדותו מונקטש ושמש שם כרב וכמורה צדק לבני העיר, ומשם המשיך לקליניוארה. כעבר תקופה קצרה נמנו וגמרו רבני העיר, שהתפעלו כל כך מכוחו הגדול בתורה, כי אין מתאים ממנו לכהן באופן רשמי כרבה של העיר.

אכן, קליניוארה היתה זקוקה לרב בעל שעור קומה. הרב וידער החל גודר גדר ועומד בפרץ, השיב לשואליו דבר ותקן כמה וכמה תקנות בעיר.

ואולם, כעבר תקופה קצרה פנה הרב וידער לפרנסי העיר והודיעם

"היוצא מדברינו הוא: שבלי תורה זה מר, וחשוך, לנצח".
הדברים ששמע הרב חייקין מהחפץ חיים, חדרו וחלחלו בקרבם עמוק פנימה עד כדי כך שבהזדמנויות רבות היה חוזר על משפט זה שוב ושוב ברגש והתעוררות, ובעינים עצומות - מתוך הבנה מחלטת כי חיים בלי תורה אינם חיים.

והוסיף רבי חיים חייקין והסביר:
בן אדם שמר ועצוב לו, מטרידות אותו דאגות רבות וממררות את חיייו. מה מרגיע אותו מעט מעצבותו?

אם הוא מבחין בדברים נוספים שיש סביבו, הגורמים לו להסיח את הדעת מעצבותו, ולחשב על דברים משמחים יותר.

אבל אם יש חשך ולא רואים שום דבר שיכול להסיח את הדעת, הצער גדול יותר, וקשה לשכח ממנו.

אף עם כל זה ישנה אפשרות אחת לצאת מתהום היגון: לחשב על כך שבסופו של דבר גם זה יעבור! הזמן יעשה את שלו.

חדש טוב ילדים נפלאים!

בפתיחת חמש דברים כתוב כך 'ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש' (דברים א, ג) זה יום א' שקט שבו יורדים אורות גדולים, אתם יודעים למה? באותו יום 'הואיל משה באר את התורה הזאת' ומאז בכל שנה ביום זה, יורדים משמים אורות והשפעות שנוכל להבין יותר טוב את התורה שאנחנו לומדים, וכמוכן כפי הרצון וההשתדלות של כל אחד לאסוף, כך נשאר לו לאחר מכן. ומה קורה למי שמתר על התורה? בואו נשמע מה שספר ראש ישיבת "אקס לה בן" בצרפת, ותלמידו של החפץ חיים הגאון הצדיק רבי חיים חייקין זצ"ל:

פעם מסר החפץ חיים שיחה מוסרית בשיבה בראדין, וכאשר סים את השיחה, סכם את דבריו במלים אלו:

יעלו חסידים ככבוד ירננו על משכבותם: רוממות א-ל בגרונם, והרב פסיפת בידם: הנה מטותו של משה ששים גברים סביב לה, מגברי ישראל: כלם אחיו הרב מקמדי מלחמה, איש חרבו על ירכו מפחד בקיאות: (חזור מפסוק "הנה מטותו" שיוש פעמים)

יברכה!! וישמרה: יאר!! פניו אליה ויחנה: ישא!! פניו אליה וישם לה שלום:

ישב בסתר עליו, בצל ש-די יתלונן: אמר ליי מחסי ומצודתי, א-להי אבטח בו: כי הוא יצילי מפח יקוש מדבר הוות: באברתו יסך לה ותחת נפשו תחסה, צנה וסחרה אמתו: לא תירא מפחד יורה, מחץ ינות יומם: מדבר באפלה יהיה, מקטב ישוד צהרים: יפל מצודה אלה ורכבה מימינה, אליה לא יגש: רק בשינה תביט, ושלמת רשעים תראה: כי אתה יי מחסי:

ויאמר יי אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על פנפי בגדיהם לדרתם ונתנו עלי ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה לכם ציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יי ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לא-להיכם: אני יי א-להיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא-להים אני יי א-להיכם: (תנ"ך ואומר) יי א-להיכם אמת.

אבל אם הצער והחשך זה לתמיד! הרי זה נורא!
 שיהיה ברור, "בלי תורה זה ממש נורא!"
 ומסים רבי חיים "אבל אם יש תורה הרי זה מאיר... ומתוק...
 לנצח!!!"
 וכפי שזכר ונחיה את העבדה שבלי התורה זה מר וחשוך, והתורה
 היא המאירה את דרכנו וממתיקה את חיינו - כך החיים שלנו יהיו
 טובים ומתוקים ונזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!
 ועכשו כלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות
 שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

ליום
 חגיגי

ותעיר המעבר...

והנה, מיד כאשר סים את דבריו, נשמעה בת קול יוצאת ומכרזת: "מזיקים,
 מזיקים! צאו מכאן! כי רבי שמעון בר יוחאי נמצא כאן, שהקדוש ברוך
 גוזר גזרה - והוא מבטלה!"

ואכן, מכת הדבר חלפה מן העיר. האנשים חדלו מלמות, והשמחה שבה
 אל חיייהם של התושבים.

באותו זמן שהה רבי חנינא בעיר, והבחין כיצד רבי שמעון בר יוחאי עוצר
 את המגפה. אחוז התפעלות מהר לרבי מאיר, וספר לו על כך.

פניו של רבי מאיר האירו באור יקרות. "דע לך", אמר, "ששבחו
 של רבי שמעון בר יוחאי עצום ונורא! משה רבנו בטל את
 המגפה על ידי הקטרת, ואלו רבי שמעון בר יוחאי לא הצרך
 אפילו לך. בכוח דבורו בלבד, העביר את המגפה וזכה את
 תושבי המקום בחיים..."

באותם הזמנים היה קל יותר לאנשים להבין שהם תלויים בחסדי
 הבורא, וכשהיתה פורצת מגפה, מיד היו מתפללים בעצמם ופונים
 גם לצדיקים שיתפללו גם הם בעבורם. אך בימינו, שוכחים
 בקלות שכל מה שקורה בעולם זה בגזרת הבורא יתברך, וישנם
 השמים מבטחם במדע ובטכנולוגיה.

נזכר כי שום דבר לא קורה סתם אלא הכל
 בהשגחה פרטית, ולכן בכל מקרה נתבונן - כל
 אחד על עצמו - "במה עלי להשתפר?". ונזכר
 שבזכות תפלות הצדיקים, הקב"ה פוקח את
 עיני המדענים והחוקרים למיניהם כדי שימצאו
 את הפתרון בכל נושא שהוא, ומבלעדי עזרתו לא
 יתקדמו ואף להפך חלילה.

לכן, לא נשכח את העבדה שהקב"ה רואה
 ומשגיח וממתין לנו שנתקרב אליו, ונשתדל מאד
 בכל עת לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו כלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על
 מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב ילדים יקרים וחרוצים!
 בזמנים עברו, לפני שנפתחו בשמים שערי החכמה כפי שהיום בסייעתא
 דשמאי ישנן תרופות להרבה מחלות שפעם היו מסכנות מאד. אם כן,
 כיצד היו מתמודדים בזמן מגפה? בואו ונראה.

אנשי העיר לוד היו שבורים ועצובים. מכה קשה הכתה בעירם!
 מכת הדבר! אולם שלא כמו במצרים, שם מתו הבהמות
 במכת הדבר, בעיר לוד מתו האנשים במכת הדבר!
 בכל יום הסתלקו כמה אנשים לבית עולמם, והאווירה היתה
 קשה ועצובה. "מי יודע מי יהיה הקרובן הבא?" אמרו האנשים
 זה לזה. הם ידעו, כי בכל רגע עלול משהו לפל למשכב,
 ולהפטר מן העולם כעבר זמן קצר...

אך הנה, התבשרו בני העיר בכשורה טובה. התנא הקדוש,
 רבי שמעון בר יוחאי, הגיע לעיר!

אנשי העיר מהרו אל האכסנייה שם שהה רבי שמעון
 בר יוחאי, וספרו לו על המכה הקשה הפוקרת את
 עירם. "רבנו!" "כו, "מה נעשה?!"

רבי שמעון בר יוחאי הרגיע את רוחם. הוא קם
 והתעטף באדרתו, והחל לעבר ברחובות העיר.
 ואכן, המחזה שנגלה לנגד עיניו היה קשה ומר.
 הוא הבחין בהלוותם של אנשים שנפטרו זה עתה,
 ובכני משפחות בוכים ואבלים...

"האמנם?! " תמה רבי שמעון בר יוחאי, "האם
 יתכן שכל זה יתרחש בעיר, כאשר אני נמצא
 כאן?!"

"גוזר אני, שתבטל מכת הדבר מן העיר!" הכריז
 רבי שמעון בר יוחאי.

על המיסה

יש לקרוא את הנוסח המלא של "אנא בכת" בלוח מידי לילה, ולאחר מכן לחזור על הפסוק
 של אותו יום 3 פעמים. שימו לב, יום ראשון בלילה נחשב כיום שני, יום שני בלילה נחשב
 כיום שלישי וכן הלאה.

יום ראשון (לקרוא במוצ"ש) אנא בכת, גדלת ימינה, תתיר צרוכה. (אב"ג ית"י)
 יום שני (לקרוא בראשון בלילה) קבל רנת, עמך. שגבנו, שהרנו נורא. (קרי"ע ש"י)
 יום שלישי (לקרוא בשני בלילה) נא גבור הורשי יחודה, קבכת שמרם. (גני"ד יכ"ש)
 יום רביעי (לקרוא בשלישי בלילה) בקרבם טהרם, רחמי צדקתה, תמיד גמלם. (בט"ר צת"ג)
 יום חמישי (לקרוא ברביעי בלילה) חסין קדוש, ברב טובה, נהל עדתה. (חכ"ב טנ"ט)
 יום שישי (לקרוא בחמישי בלילה) יחיד גאה, קעמך פנה, וזכרי קדשתה. (גיל"פ ז"ק)
 יום שבת (לקרוא בששי בלילה) שועתנו קבל, ושמע צעקתנו יודע תעלומות. (שק"ו צ"ח)
 (בלחש) ברוך, שם קבוד מלכותו, לעולם ועד.

אתה תקום תרחם ציון, כי עת להננה כי בא מועד:

בינך אפקיד רוחי, פדיתה אותי יי א-ל אמת:

בשבתות וכימים שלא אומרים בהם תחנון (ראה בלוח בעמוד 2) - לא אומרים וידוי.
 אנא יי א-ל להינו וא-ל הדי אבותינו. תבא לפנינו תפלתנו. ואל תתעלם
 מלפנינו מתחנונו. שאין אנהנו עוי פנים וקשה ערף לומר לפניך יי א-ל להינו
 וא-ל הדי אבותינו צדיקים אנהנו ולא טאנו. אבל הטאנו. עוינו. פשענו.
 אנהנו ואבותינו ואנשי ביתנו:

אשמנו. בגדנו. גזלנו. דברנו דפי ולשון הרע. העוינו. והרשענו. ודגנו.
 חמסנו. טפלנו שקר ומרמה. יעצנו עצות רעות. כוזבו. פעסנו. לצנו.
 מרדנו. מרינו דברך. נאצנו. נאפנו. סודנו. עוינו. פשענו. פגמנו. צרנו.
 צערנו אב ואם. קשינו ערף. רשענו. שחנתנו. תעבנו. תעינו ותעתענו.
 וסרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שנה לנו. ואתה צדיק על כל
 הפא עלינו. כי אמת עשית. ואנחנו הרשענו:

לא נפסיק את השמחה

ניתן לקבל את העלונים במייל:
a05832349@gmail.com

יו"ל ע"י "ממלכת השמחה" לתרומות, חסויות וכדו' 0534-135-183
לשליחת בדיחות או הערות והארות: דוא"ל: a05832349@gmail.com
מו"ל: שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו | הפצה ראשית: א.י. הי"ו

שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו מבקש ממכם:

בעזרת השם יתברך אנו בעיצומה של הדפסת חוברות של בדיחות ולחלק אותם לתושבי הדרום, ולצערנו גם לתושבי הצפון. מי שיכול לתרום ולהשתתף בהוצאות, תזכו למצוות. דווקא בימים אלה הקשים כל אחד יתרום כמה שהוא יכול לכבוד התושבים האלה שנמצאים דווקא לידינו.

ניתן לתרום ולהשתתף בדרכים הבאות

נדריים פלוס ע"ש 'המרכז לערבות הדדית' קוד קופה 6500 בקטגורייה האחרונה. ע"ש לא נפסיק את השמחה. בנק דיסקונט מספר חשבון 158302968 מספר סניף 064. ע"ש אלעזר יונה. תזכו למצוות, שר השמחה: מאיר פנחסי הי"ו.

קול חתן וקול כלה

היום כבר כולם יודעים!

כדי להגיע לשבת חתן ולשבע ברכות ולשמח את כולם

מגיעים עם חוברת הבדיחות 'משמח חתן וכלה' חלקים 1 + 2.

במחיר מצחיק של 10 ₪ להזמנות: 0534-135-183
מי רואה ואינו קונה.

מילתא דבדיחותא

1. צה"ל: מנהל הלחימה מבקש שהחייל מהשלישות יעביר את רשימת כוח האדם לפני סיכום השבוע.
- לא הבנתי.
- המנל"ח מבקש מהמשק"ש שבצ"ק לסכמ"ש.
- הא, תדבר ברור.....

2. נילחם בטרור כאילו אין שלום.

ונעשה שלום כאילו אין טרור.....

3. התיקון השבועי של שדה התעופה בדמשק ממש גובל בבל תשחית.....

4. בתכלס קוראים לזה רצועת עזה כי כל כלב צריך רצועה.....

ניתן להשיג את העלון גם במוסף 'מתוקים' בחוברת טועמיה.

מילתא דבדיחותא

5. ממשלת ישראל רוצה לגלות עוד מערות של ארגוני טרור, ושוקלת לפעול כך גם בעוד מדינות ערב כמו לבנון וסוריה. היעמשי"ת מאשרת ומגיבה לה: "גלי בערב מערה....."
6. נראלי שמעוטף עזה... צריך לעבור לשוטף עזה.....
7. במערכת הביטחון מעדכנים שהם פועלים להקמת חומות הגנה על כבישים בעוטף הסמוכים על עזה, בשביל היום שאחרי.
ידענו שישר יתחילו עם קמפיין אלימות המתנחלים
אבל ליצור חומות מגן, מחשש שמתנחלי עזה יירו טילים?
לא הגזימו קצת??.....
8. דיווח: משלחת "רמת דרג" מטעם הלשכה המדינית של חמאס תגיע מחר לקהיר. לדעתי המוסד צריך להטמין מטען בחדרם ואז נשמח כשידווח בפיצוץ במגעים.....
9. הווישינגטון פוסט מפי בכיר אמריקאי:
ישראל עומדת מאחורי החיסול בלבנון...
זה נקרא "גילה את אמריקה....."
10. בניגוד לדיווחים נסראללה ינאם מחר בשעה: 18:00
שלא ישכח להזכיר בתחילת הנאום קרדיט לישראל על חומר מעניין לנאום
כי בקודמים הרדים את כולם כי זה לא היה כל כך מעניין.....

חדש! חדש! חדש! חדש!

יצא לאור חוברת הבדיחות והפתגמים - לא נפסיק את השמחה - חלק 5

ובחברת: שעשועי לשון! - איך יודעים שאתה מבני ברק? - משחקי מילים! - תקנון לאנשים שנולדו עייפים! - כללים לחיים! - מילים והיפוכן! - משפטים מתוחכמים! - מקבץ שינויים לחוצים ודחופים כאן בארץ ישראל! - ענין של הגדרה! - ברכות חשובות למי שצריך! - מצאתי עבודה! - ומאות פתגמים!

מחיר החוברת: 10 ₪ בלבד!

ניתן לקנות את החוברת בירושלים:

רחוב דוד 9 שכונת הבוכרים, הכניסה בצד ימין, ליד דואר ישראל, פינת רחוב יחזקאל. עוד פרטים: 0534-135-183

11. שמאלני אחד שאל חבר שלו ערבי מעזה: "תגייד אם תעלו לשלטון אי פעם, את מי תהרגו ראשונים? הערבי עונה: "קודם נהרוג את כל השמאלנים.. השמאלני: "מה ככה? אבל אנחנו תמכנו בכם במאבק שלכם.."
ערבי: "אתם הראשונים שבגדתם בעם שלכם, מאיפה לנו שלא תבגדו בנו....."
12. איזה חמודים החמאס שהחליטו לפרגן לנו בזיקוקים לכבוד השנה הלועזית החדשה, תודה.
עכשיו חייל האוויר והתותחנים גם יעשו לכם מופע זיקוקים כאות הוקרה.....
13. הפתרון: הטוב ביותר לפיגועים זה לקחת את אבריו של המחבלים ולתרום אותם ליהודים הזקוקים להשתלה מצילת חיים, ככה כל הערבים יחששו לצאת לפיגועים.....
- השבוע קצר ומצחיק במיוחד! ובעזרת השם אנחנו ננצח בעז"ה - אוהב ומחזק אותכם, שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו.

דיבורים טובים

שבועון הילדים של 'משמרת השלום'

הנושא:

לומדים איר
לדבר (2)

מס' 12

פר' שמות
תשפ"ד

לדבר או לשותק?

משחק קלפים בלי אף מלה...

יום אחד, מצאתי את עצמי שותק.

הולך עם חברים ושותק, יושב בהפסקת האכל ושותק, נכנס הביתה ושותק.

שתקתי. אני לא רוצה להסתבך.

אם כשמדברים עלולים להכשל בלשון הרע, הכי בטוח זה לשותק ודי! ככה הבנתי. זה ברור, לא?

לקראת הערב, שתקתי עם אח שלי קלפים בסלון. המשחקי לשותק, מה שיכלתי סמונתי באמצעות הידים.

אבא שלי עבר לידנו, נעץ בי מבט חודר ושאל: "מה קרה? למה אתה לא מדבר?"

הצבעתי לו על תמונתו של ה'חפץ חיים' התלוייה בסלון ביתנו, נו, הוא בטח יבין...

אבא חיך. התישב לידנו וספר:

"שאלו, בחור שגר בשוין לפני השואה, נסע פעם

יורם הגיע לתפלה בבית הכנסת שלנו, ואחר כך התלווה אלינו לביתנו. במהלך הסעודה הוא כמעט לא דבר. הוא היה נראה מפתע מאד. חשבתי לעצמי: 'בטח הוא ככה כי אינו מכיר את מאכלי השבת המיוחדים או את הזמירות', אך לא באמת ידעתי על מה הוא חושב.

לקראת ברכת המזון שבר יורם את השתיקה. הוא שאל את אבא שלי: "איך אתם מעזים?" כלנו הקשבנו, מסקרנים. "מעזים מה?" שאל אבא. ויורם ענה: "יש כל כך הרבה הלכות בשבת! איך אתם מעזים לזוז? לאכל? לשיר? לדבר? לפתח ספרים?"

לפני שקבל תשובה, המשיך יורם וספר: "אני התחלתי לשמר שבת רק לפני כמה שבועות. אני יודע שאסור להדליק את האור, שלא נוסעים, שצריך לעשות קדוש, אבל לא הרבה מעבר לזה. אני גם יודע שיש הלכות רבות מאד שאני עדין לא מכיר - שמעתי שיש הרבה דברים שהם 'מקצה' ואסור אפילו להזיז אותם..."

אז מה עשיתי בכל השבתות?

ישבתי על כסא בחדר וכמעט לא זזתי.

רק חכיתי ששבת תגמר..."

דמעות נצצו בעיניו של יורם. "והנה אני כאן, רואה משפחה יושבת בשלחן השבת, שמחים, שרים, אוכלים, רגועים! איך אפשר? איך אתם לא חוששים?"

כוחו של שנון והרגל

"אתה צודק!" ענה לו אבא. שמתי לב שהקול שלו נשנק מהתרגשות ומהתפעלות מספורו הכאלו פשוט של יורם. "אנו דוקא בן חוששים.

אל החפץ חיים'. שאל נכנס לחדרו, החדר של גדול הדור! החפץ חיים דבר אתו שעה ארצה והתענגן על חיי היהודים בשוין ועוד..."

אבא הבחין בפליאה שעל פני: "אתה מפתע? גם שאול היה מפתע. הוא יצא מהחדר נרגש מאד ואמר לאחד מהאנשים שהיו בבית: 'חשבתי שהחפץ חיים' ידבר אתי רק כמה מלים, והנה שוחחנו במשך שעה שלמה!"

אמר לו אותו אדם: אתה יודע מה אתה יכול ללמד מזה? שאפשר לדבר במשך שעה ארצה, ובלי אפילו מלה אחת של לשון הרע!"

"א...אני חשבתי שהחפץ חיים היה שותק כל הזמן", אמרתי בקול צרוד (קול של ילד שכמעט לא דבר מהבקר...), "חשבתי שעדיף לשתק, ולא להכשל".

אבא אמר לי: "כשיודעים את ההלכות, אין שום בעיה לדבר. מדברים דבורים מתרים, דבורים טובים שעושים טוב בעולם, ולא מדברים מה שאסור".

כמה ימים הסתובבתי מהרהר, חושב על מה שאבא אמר, עד שהגיעה שבת.

אורח מיחד שפצה

בשבת הגיע אלינו אורח חשוב - יורם. יורם הוא יהודי מיחד, שאבא שלי לומד אתו כל ערב "חברותא" בטלפון. עד לפני תקופה קצרה הוא לא הכיר את התורה והמצוות, ובטח לא את ההלכות, ועכשו הוא עושה דרך מרגשת של למוד וחזרה בתשובה. "יורם הוא יהודי כל כך מיחד", מספר לנו אבא כמעט אהרי כל שיחה אתו. "איזו יראת שמים יש לו! איזה רצון להתקדם! אני מקנא בו על כך". הוא רגיל לומר.

ת"ת אביב יעקב, תל אביב > מוסד תלמידי

הקראתם
מתוך השבועון
בשולחן השבת?
 ספרו לנו בקו חברים
072-337-2212
 שלוחה 35,
 ואולי תזכו גם אתם
 בשיי יוקרתי

זכור! פרשת חיי שרה < מויאל שמואל, ת"ת אביב יעקב, תל אביב >

מיום ראשון
 אקשיב למלמד
 טוב יותר כשנלמד
 את ההלכה בפתח. יש
 עוד הרבה הלכות שאני
 רוצה ללמוד.

ברגע שאדע את כלן, יהיה לי
 ברור

מה כדאי, מה מתר וממה פשוט אסור.

רגע!

**לשמר על הלשון - אני מתרגל, ברוך השם. אבל
 מה עם האזניים?**

על כך נדבר בשבוע הבא...

בינתים תחשב על מה שקראת!

שבת שלום - משלם.

אבל מה? אנחנו כבר יודעים ממה לחשוש וממה
 לא. אנחנו מכירים את ההלכות מגיל אפס,
 ויודעים לחיות לפיהן. פשוט התרגלנו! ובאמת
 חשוב להמשיך ולשגן את ההלכות..."

יורם הבין. גם אני רוצה! הוא אמר. "אני חושב
 שמהיום נשנה את התברותא שלנו. נלמד הלכות
 שבת, במקום מה שלמדנו עד עכשו. אם אלמד
 כל יום, אולי אצליח להתרגל... אני חיב את זה כדי
 להיות גם אני כזה רגוע ומשחרר..."

יורם הלך, ואני נשארתי עם המחשבות: שמירת
 השבת היא בשבילנו הרגל. גם להלכות שמירת
 הלשון אפשר להתרגל! נמשיך ונלמד שוב ושוב,
 יום אחרי יום את ההלכה, עד שנוכל, בסיעתא
 דשמייא כמובן, לדבר בצורה זורמת ומשחררת...
 כמו ה'חפץ חיים' זצ"ל...

כי רק אדם שלומד את ההלכות באפן קבוע,
 יכול לדבר ולהיות זורם ורגוע.

שו"ת
משולם
 הלכה לשלחן השבת

?

כשם שאסור
 להכשיל עור בדרכו,
 כך אסור גם לגרם
 לזולת מכשול רוחני.
 איה זה קשור ללשון
 הרע?

!

"ולפני
 עור לא תתן מכשול"
 (ויקרא י"ט, י"ד)
 בדבורי לשון הרע -
 המדבר מכשיל את השומע
 והשומע מכשיל את
 המדבר.

מתסוּמיקס

עצר, עבודות בְּדָרָה! כּאן מְתַקְנִים אֶת... עֲצָמוֹ!

מְשׁוּלָם

ספּראַ

לְמוּד הַהֲלָכָה

טוֹבִיָּה

רְאִית טוֹב

אוּרִי

זְכִירַת הַשְּׂכָר

אֶהְרִי

אֶחָדוֹת

לְשׁוֹנוֹ

הָרַע

עוֹקֵץ

פְּתוּי הַיֵּצֵר

זִיקוֹנִי

כַּעַס

צִיּוֹטָה

פְּזִיזוֹת

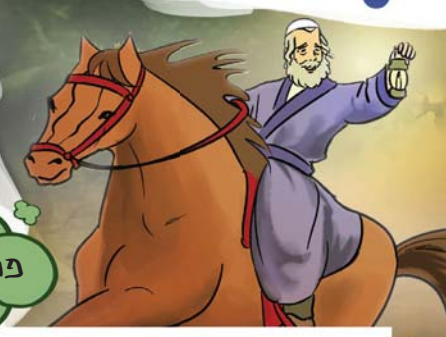

רוצים לשמע יותר על משלם וחבריו, ועל חילי היצר הרע המסכנים? **הַכְּנוּסוֹ לְקוֹ חֲבֵרִים 072-337-2212 שְׁלוּחָה 32**

יוסלה

ציירה: טובהלה

פרק 3

© כל הזכויות שמורות